

Minister for Ligestilling

Det Nationale Voldsobservatorium i Kvinderådet

Statens Institut for Folkesundhed

Mænds vold mod kvinder

Omfang, karakter og indsats mod vold

Minister for Ligestilling

Det Nationale Voldsobservatorium i Kvinderådet

Statens Institut for Folkesundhed

Mænds vold mod kvinder

Omfang, karakter og indsats mod vold

Redigeret af Karin Helweg-Larsen og Marie Kruse

Forord ved Minister for Ligestilling

Mænds vold mod kvinder

Omfang, karakter og indsats mod vold

Udgivet i et samarbejde mellem
Det Nationale Voldsobservatorium i Kvinderådet
Statens Institut for Folkesundhed
Minister for Ligestilling

Skrevet og redigeret af Karin Helweg-Larsen og Marie Kruse
Statens Institut for Folkesundhed

Grafisk design: Gitte Blå Design
Tryk: Reproff, Odense

November 2004

Trykt udgave: ISBN 87-91292-35-2
Elektronisk udgave: ISBN 87-91292-36-0

Rapporten kan rekvireres ved henvendelse til:
Statens Institut for Folkesundhed (SIF)
Tlf.: +45 39 20 77 77 - Fax: +45 39 20 80 10
E-mail: sif@si-folkesundhed.dk eller
Kvinderådet Tlf.: +45 33 12 80 87
E-mail: kvr@kvinderaad.dk

Rapporten kan downloades på www.lige.dk,
www.si-folkesundhed.dk, www.kvinderaad.dk

Forord

Vold mod kvinder er en forbrydelse og et overgreb, som ikke kan accepteres - heller ikke inden for hjemmets fire vægge. Det er ikke blot en fysisk og psykisk krænkelse, men er også et tegn på manglende ligeværd og respekt mellem kvinder og mænd.

Med denne rapport får vi for første gang et samlet overblik over omfanget af vold og seksuelle overgreb mod kvinder i Danmark. Der er lavet en samkøring af en række forskellige registerdata for at kunne tegne en mere nuanceret profil af volds ofre og voldsudøvere. Rapporten sætter tal på omfanget af volden - og det er barsk læsning.

Regeringen vil fortsat prioritere arbejdet med at bryde tavsheden og tabuet om den skjulte vold. I regeringens handleplan til bekæmpelse vold mod kvinder er der blevet iværksat en lang række initiativer med fokus på at hjælpe kvinderne med at tage skridt til at komme væk fra volden.

Men vi kommer ikke volden til livs, hvis vi ikke gør en indsats overfor de voldelige mænd. Regeringen vil derfor fortsat have fokus på behandlingstilbud og initiativer, der kan hjælpe voldsudøverne til at holde op med at slå.

Eva Kjer Hansen
Minister for ligestilling

Om rapporten

Det Nationale Voldsobservatorium i Kvinderådet tog i 2003 initiativ til at etablere en forsøgsdatabase om vold mod kvinder i Danmark. Statens Institut for Folkesundhed har varetaget denne opgave. Den foreliggende rapport er et resultat af dette projekt og udgives i et samarbejde med Ligestillingsafdelingen, som har finansieret projektet og deltaget aktivt ved udformningen af rapporten. Det Nationale Voldsobservatorium har fulgt projektet gennem en styregruppe, hvis medlemmer var Annika Snare, Hanne Behrens, Kenneth Reinicke og Randi Theil Nielsen.

Voldsobservatoriet er sammensat af eksperter, der dækker området vold mod kvinder i bred forstand. Observatoriets formål er at udveksle erfaringer og indsamle information om vold mod kvinder, at tage initiativer, der kan forebygge vold mod kvinder i Danmark, at arbejde for at sikre at regeringen lever op til nationale og internationale handlingsplaner samt at fungere som en ekspertgruppe for Kvinderådet og den Europæiske Kvindelobbys Voldsobservatorium.

Rapporten tager udgangspunkt i EU's indikatorer om vold mod kvinder. Den rummer en bred beskrivelse af de datakilder, der gør det muligt at beskrive omfanget og karakteren af vold mod kvinder i Danmark. Data er indhentet fra en lang række forskellige kilder, præsenteret i denne rapport og indarbejdet i databasen. Data bearbejdning og analyser er gennemført af cand. polit. Marie Kruse. Speciallæge Karin Helweg-Larsen har sammen med hende beskrevet datakilder og resultater og er som projektleder på Statens Institut for Folkesundhed ansvarlig for rapportens redigering. Samtidig med offentliggørelsen af denne rapport bliver en database tilgængelig på Internettet, både på Voldsobservatoriets, Ligestillingsafdelingens og Staten Institut for Folkesundheds hjemmesider.

Beskrivelsen af tilbudet til voldsofre er baseret på information fra Videns & Formidlingscenter for Socialt Udsatte og landets centre for voldtægts ofre. Beskrivelsen af tilbudet til voldelige mænd er udarbejdet af Kenneth Reinicke fra Center for Ligestillingsforskning ved Roskilde Universitetscenter.

Videns & Formidlingscenter for Socialt Udsatte ved Hanne Behrens og Sissel Lea Nilsen har beskrevet de aktuelle tiltag til forebyggelse af vold mod kvinder, der er igangsat som led i regeringens handlingsplan. Ligestillingsafdelingen har bidraget til beskrivelsen af de statslige initiativer.

Randi Theil Nielsen
Det Nationale Voldsobservatorium,
Kvinderådet

Karin Helweg-Larsen
Statens Institut
for Folkesundhed

København, November 2004

Del 1

Forord	3
Om rapporten	4
EU indikatorerne	7
Definitioner	8
Indikator 1: Voldsofferprofil	9
Registerdata	10
Befolkningsundersøgelser	11
Data fra kvindekrisecentre	13
Indikator 2: Voldsudøverprofil	14
Fysisk vold	14
Seksuelle overgreb	15
Indikator 3: Støtten til voldsofre	16
Indikator 4: Tilbud til voldsudøvere	18
Rådgivning	18
Indikator 5: Træning af professionelle	19
Indikator 6: Statslige initiativer	20
1. Lovgivning	20
2. Politiske initiativer	20
3 Budget	21
Indikator 7: Evaluering	22

Del 2

Datakilder	23
Registre, befolkningsundersøgelser og opgørelser fra centre	24
Dødsårsagsregisteret	26
Landspatientregisteret	27
Supplerende skadestuedata	28
Det Centrale Kriminalregister, Rigspolitehens	
Anmeldelsesregister, Offerregisteret og	
andre registre i Danmarks Statistik	28
Befolkningsundersøgelser	29
Kvindekrisecentre	33
Centre for voldtægts ofre	34
Fremtidige studier baseret på flere datakilder	34

Del 3	Voldens omfang, karakter og ofre	36
	Dødsårsagsregisteret; Vold med døden til følge	36
	Landspatientregisteret og afgrænsede skadestueundersøgelser; Voldsofres kontakt til sygehuse	37
	Gentagen vold	45
	Kriminalregisteret og offerstatistik	
	Politianmeldte voldstilfælde	48
	Justitsministeriets offerundersøgelse ud fra politianmeldelser i 2000	51
	Kriminalregisteret, Landspatientregisteret og andre registre; samkøring af data	52
	Befolkningsundersøgelser	61
	Rigspolitiets offerundersøgelse 1995/96	62
	Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2000	64
	9. klasses undersøgelse	67
	Data om selvrapporateret vold	
	sammenholdt med registerdata	68
	Kvindekrisecentre	70
	Seksuelle overgreb	72
Del 4	Støtte til ofre og forebyggelse af vold	75
	Tilbud til voldsofre	75
	Tilbud til voldtægtsofre i Danmark.	76
	Behandlingen af voldsudøvende mænd i Danmark	78
	Træning af professionelle	82
Del 5	Statslige initiativer til bekæmpelse af vold i hjemmet	84
	Støtte til ofrene	84
	Aktiviteter rettet mod voldsudøvere	89
	Aktiviteter rettet mod fagfolk	90
	Viden og information	91
	Appendiks EUs syv indikatorer om partnervold	93
	Litteratur henvisninger	96

Del 1 EU indikatorerne

EU har forpligtet sig til at bekæmpe vold mod kvinder. I Beijing-handlingsplanen er vold mod kvinder defineret som enhver kønsrelateret voldshandling, der resulterer i eller kan antages at medføre fysisk, seksuel eller psykisk skade for kvinder, inklusive trusler om sådanne handlinger, tvang eller vilkårlig frihedsberøvelse, hvad enten det sker offentligt eller privat.

EU's initiativer mod denne vold retter sig først og fremmest mod partnervold, dvs. de fysiske, seksuelle og psykiske overgreb, der oftest foregår i kvindens eget hjem, og hvor voldsudøveren er en tidligere eller nuværende ægtefælle eller kæreste.

Under det danske EU formandskab i 2002 blev det vedtaget at afdække problemets omfang gennem 7 indikatorer, der beskriver omfanget og karakteren af partnervold i de enkelte medlemslande samt landenes konkrete tiltag og metoder til bekæmpelsen af vold mod kvinder. Indikatorerne skal således kunne bruges i forbindelse med overvågning og evaluering af medlemslandenes implementering af Beijing-handlingsplanen herunder bidrage til, at de enkelte lande løbende indsamler sammenlignelige data om vold mod kvinder.

Indikatorerne er:

1. Voldsofrenes profil
2. Voldsudøvernes profil
3. Støtten til ofrene
4. Aktiviteter rettet mod voldsudøveren for at få denne til at bryde voldscirklen
5. Træning af professionelle
6. Statslige initiativer til bekæmpelse af vold mod kvinder
7. Evaluering

De faktorer, der indgår i de syv voldsindikatorer, er listet i appendiks 1.

Den foreliggende rapport beskriver ud fra forskellige datakilder omfanget af fysisk vold og seksuelle overgreb mod kvinder i Danmark, dvs. både partnervold og andre former for vold. Der er for det første anvendt registerdata, dvs. oplysninger om den politianmeldte vold og den vold, der medfører sygehuskontakt. For det andet indgår der data om selvrapporateret vold ud fra befolkningsundersøgelser.

Beskrivelsen af voldsofferprofil og voldsudøverprofil, indikatorerne 1 og 2, er hovedsageligt baseret på oplysninger i tre forskellige datakilder, Kriminalregisteret, Landspatientregisteret og befolkningsundersøgelser.

De forskellige datakilder præsenterer forskellige aspekter af vold mod kvinder. Der er således betydelig forskel i omfanget og karakteren af den vold, der anmeldes til politiet, den der medfører lægebehandling, og den vold, som kvinder selv rapporterer. Der er derfor også forskelle i profilen af voldsoffer og voldsudøver, hvad enten de beskrives ud fra registerdata eller ud fra befolkningsundersøgelser.

Registerdata og befolkningsundersøgelser muliggør til en vis grad at beskrive det fulde omfang af fysisk partnervold, defineret ud fra oplysninger om voldsudøveren eller sted for overgrebet. Men data dækker ikke omfanget af psykisk vold fx verbale overgreb, trusler og angst for gentagne overgreb, der i samme grad som fysisk vold kan belaste kvinders trivsel, og som oftest udøves af en partner.

Status for de øvrige indikatorer er baseret på en gennemgang af de aktuelle tilbud til voldsofre og voldsudøvere samt de tiltag, der er iværksat ud fra den danske handlingsplan om bekæmpelse af vold mod kvinder, der blev lanceret i marts 2002.

Definitioner

Vold i hjemmet er ikke synonymt med partnervold. I Landspatientregisteret er der oplysninger om, hvor volden fandt sted. Derved er det muligt at vurdere omfanget af vold i hjemmet, defineret som den vold, der finder sted i et boligområde. Vold i bolig svarer ikke fuldstændigt til partnervold.

I de fleste tilfælde er voldsudøveren dog en aktuel eller tidligere partner, men er i nogle tilfælde en nær ven eller slægtning.

En enlig kvinde er en kvinde, der ikke er gift eller samlever med en mand. En enlig kvinde kan udsættes for partnervold fra en ikke samlevende kæreste eller en tidligere kæreste. En række undersøgelser har påvist, at enlige kvinder hyppigere end andre er udsat for vold i eget hjem og fra en nuværende eller tidligere kæreste.

Indikator 1: Voldsofferprofil

Tre promille (0,3%) af alle voksne kvinder har i løbet af et år oplevet fysisk vold, der enten er anmeldt til politiet, behandlet på et sygehus, eller som både er politianmeldt og sygehusbehandlet. I halvdelen af tilfældene var volden udøvet af en nuværende eller tidligere partner. I mindre end hvert tiende tilfælde fandt volden sted på arbejde.

4% af alle voksne kvinder (ca. 64.000 kvinder) rapporterer i en befolkningsundersøgelse at have været udsat for fysisk vold i løbet af et år, halvdelen kun for let vold. I to ud af tre tilfælde var det partnervold.

Voldsofferets sociale profil er afhængig af, om man tegner den ud fra registerdata eller befolkningsundersøgelser. Der er flere kvinder uden for erhverv og kvinder i underordnede stillinger end socialt godt stillede kvinder, der politianmelder vold. Men flere højtuddannede kvinder end kvinder med kort uddannelse rapporterer selv, at de har oplevet vold.

Unge kvinder har ca. tre gange større risiko for at blive udsat for vold end kvinder generelt, og voldsrisikoen er høj blandt enlige kvinder.

Indikatoren beskriver den aktuelle forekomst af vold mod kvinder med fokus på partnervold og belyser relationen mellem voldsoffer og udøver, aldersfordelingen for voldsofre, deres samlivsforhold, nationalitet og andre sociale faktorer.

I Danmark kan data i en række nationale registre, befolkningsundersøgelser og statistik fra kvindekrisecentre belyse denne indikator. Registerdata omfatter overvejende den grove vold, der skal lægebehandles, som offeret vælger at anmelde til politiet, eller som politiet selv tager op. Befolkningsundersøgelser gengiver den enkelte kvindes egen fortolkning af hændelser og omfatter også den lettere form for vold. Der er formentlig aldersmæssige og sociale forskelle i, hvad kvinder tolker som fysisk vold, og som de derfor medtager, når de udspørges, om de har oplevet vold inden for det seneste år.

Det er en særlig gruppe voldsramte kvinder, der kontakter kvindekrisecentre. Det er først og fremmest kvinder, der udsættes for vold i egen bolig, hvor voldsudøveren er en aktuel partner, og hvor kvinden ikke har mulighed for ophold hos familie og venner. Profilen for disse voldsramte kvinder er derfor forskellig fra den offerprofil, som tegnes ud fra henholdsvis registerdata og befolkningsundersøgelser.

Ofre for seksuelle overgreb kan belyses ud fra registerdata, data fra centre for voldtægts ofre, og befolkningsundersøgelser. Der indgår ofte fysisk vold i seksuelle overgreb. Seksuelle overgreb kan være begået af en nuværende eller tidligere

partner. Der indgår også ofte seksuelle overgreb i partnervold. Men da der er markante forskelle i profilen af ofre for fysisk vold og for seksuelle overgreb, præsenteres data om fysisk vold og seksuelle overgreb hver for sig.

Registerdata

Fysisk vold

1. Politianmeldt vold

- Årligt anmeldes ca. 50 drab og drabsforsøg på kvinder
- Ca. 25 kvinder i alderen 15 år og derover dør årligt pga. voldsskader, dvs. at ca. halvdelen af drabsforsøgene medfører kvindens død.
- 0,1% eller 1 promille af voksne kvinder i Danmark anmelder hvert år til politiet at de har været udsat for fysisk vold. Den største hyppighed er blandt 20-24-årige kvinder, 0,3%.
- Der er en overvægt af enlige kvinder i forhold til i hele befolkningen.
- Der er i forhold til hele befolkningen en overvægt af kvinder uden for erhverv.
- I halvdelen af tilfældene er volden udøvet af en nuværende eller tidligere partner. I hvert fjerde tilfælde har voldsofferet og voldsudøveren boet sammen inden for de seneste syv år.
- Samlet er den overvejende del af voldstilfældene udøvet af en person med et nært kendskab til voldsofferet - og volden er i knap to ud af tre tilfælde (60%) foregået i en privat bolig.

2. Sygehusbehandlet vold:

- 0,2% af alle voksne kvinder behandles årligt for voldsskader på en skadestue, svarende til mere end 5.000 forskellige kvinder. Den største hyppighed er blandt 15-19-årige kvinder, 0,6% af alle kvinder i den alder kontakter årligt en skadestue pga. voldsskader.
- Antallet af skadestuekontakter pga. vold er steget 25% i perioden 1995 til 2003, mest blandt 15-19-årige - 77%.
- Stigningen kan forklares ved forbedret registrering af vold som årsag til sygehusbehandlede skader, ved grovere vold og dermed flere fysiske skader og ved en mindre stigning i vold uden for bolig. Omfanget af partnervold synes ikke steget.
- I godt hvert tredje af tilfældene er volden udøvet af en nuværende eller tidligere partner. Knap to ud af tre tilfælde af vold (60%) er foregået i bolig, heraf i knap to ud af tre tilfælde i voldsofferets eget hjem.

3. Voldstilfælde, der er anmeldt til politiet og behandlet på sygehus:

- Halvdelen af politianmeldte tilfælde af vold mod kvinder var også undersøgt på sygehus
- Hvert tredje sygehusbehandlet voldstilfælde er også blevet anmeldt til politiet
- Samlet har knap 6.500 kvinder enten anmeldt fysisk vold til politiet, været behandlet for voldsskader på et sygehus eller både politianmeldt volden og været behandlet herfor på et sygehus. Det svarer til, at 0,3% eller 3 promille af alle voksne danske kvinder årligt udsættes for vold, der medfører politianmeldelse og/eller sygehusbehandling.

Seksuelle overgreb

1. Politianmeldte overgreb

- Årligt anmeldes ca. 400 tilfælde af voldtægt og voldtægtsforsøg blandt kvinder i alderen 15 år og derover.
- I hvert tredje tilfælde er voldtægtssofret 15-19 år.
- Mindre end hver tiende voldtægt er begået af en nuværende eller tidligere partner.

2. Henvendelser til landets 8 sygehuscentre for voldtægts ofre.

- Årligt er der ca. 500 kontakter pga. voldtægt eller forsøg på voldtægt.
- To ud af tre ofre er yngre end 25 år.
- Fire ud af fem ofre bor alene.
- Ca. hvert tredje overgreb er begået af en nærtstående mand, dvs. en tidligere eller nuværende kæreste eller nær ven.
- Ca. 2/3 af ofrene vælger at anmelde til politiet.

Befolkningsundersøgelser

Fysisk vold

1. Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen i 2000

- Knap 4% af alle voksne kvinder rapporterer at have oplevet en eller flere former for fysisk vold inden for det seneste år. Det svarer til, at ca. 64.000 voksne kvinder årligt oplever fysisk vold. Hyppigheden er størst blandt 16-20-årige (13%) og blandt 21-30-årige (7%).
- Blandt kvinder, der rapporterer vold, er andelen, der har oplevet grov vold, højere blandt ældre end blandt yngre kvinder.

- c. Kvinder med lang uddannelse rapporterer hyppigere end kvinder med mellem-lang eller meget kort uddannelse at have været udsat for vold.
- d. Men når der tages højde for betydningen af alder for voldsrisikoen, er det kvinder uden for erhverv og kvinder i underordnede funktionærgrupper, der hyppigst rapporterer at have været udsat for vold.
- e. I to ud af tre tilfælde er volden udøvet af en nuværende eller tidligere partner eller af en anden person med meget nær relation til kvinden, dvs. at ca. 2,5% af voksne kvinder rapporterer at have oplevet partnervold inden for det seneste år.
- f. Halvdelen af voldsopfrene har været udsat for let vold (skub og slag med flad hånd), mere sjældent for grov vold. I 5% var der anvendt kvælningsforsøg eller overfald med våben.
- g. En større andel af de ældre end de yngre voldsopfre rapporterer at have været udsat for grov vold.
- h. 4% af de kvinder, der rapporterede vold i 2000 havde inden for en afgrænset periode også været behandlet på skadestue for voldsskader. Det svarer til ca. 2.600 kvinder.

2. Undersøgelse blandt 9. klasses elever i 2002

- a. Blandt 15-16-årige har 9% af pigerne og 6% af drengene oplevet vold mod deres mor i deres eget hjem.
- b. 9% af 15-16-årige piger har inden for det seneste år oplevet fysisk vold mod sig selv.
- c. Der er etniske forskelle i forekomsten af vold mod mor i hjemmet og vold mod unge piger. Forekomsten er størst blandt unge født i et ikke-vestligt land og blandt unge, hvis forældre er født i et ikke-vestligt land.

Seksuelle overgreb

- a. 2% af 15-19-årige og 0,8% af 20-29-årige kvinder rapporterer at have oplevet tvungen seksuel aktivitet inden for det seneste år.
- b. Det svarer til, at knap 9.500 kvinder i alderen 15-59 år inden for det seneste år har oplevet tvungen seksuel aktivitet.
- c. Gerningsmanden er oftest en nærtstående person.

Data fra kvindekrisecentre

Omfanget af voldsramte kvinder

- a. Der er årligt ca. 2.000 indflytninger af voksne kvinder og 2.000 af børn i de 37 danske krisecentre.
- b. Omfanget af genindflytninger er ikke præcist registreret.
- c. Kvinderne er hyppigst gifte eller samlevende.
- d. På kvindekrisecentre rapporterer tre ud fire kvinder (75%), at en nuværende partner var voldsudøveren, og 15%, at det var en tidligere partner.
- e. Der er i forhold til befolkningen en overvægt af kvinder med anden baggrund end dansk (ca. 40%). Det kan til dels forklares ved forskelle i voldsopfrenes muligheder for ophold hos familie og venner.
- f. Blandt ikke-etnisk danske kvinder er volden i ca. 15% af tilfældene begået af en etnisk dansk mand.

Indikator 2: Voldsudøverprofil

0,1% af voksne mænd anklages årligt for vold mod kvinder. Det drejer sig i halvdelen af tilfældene om partnervold.

Voldsudøveren er hyppigst ældre end voldsofferet, er ofte uden for erhverv og har i ca. halvdelen af tilfældene boet sammen med voldsofferet.

Befolkningsundersøgelser tyder på, at fysisk vold mod kvinder i to ud af tre tilfælde udøves af en nuværende eller tidligere partner.

Voldtægt og voldtægtsforsøg begås derimod i halvdelen af tilfældene af en fremmed eller kortvarig bekendt.

Der er ikke selvrappede data om, hvor mange mænd, der årligt anvender fysisk vold eller begår seksuelle overgreb mod kvinder i Danmark.

I politianmeldte voldssager er der overvægt af socialt dårligt stillede mænd.

Indikatoren skal beskrive antallet af voldsudøvere ifølge kriminalstatistikken, antallet af voldsudøvere, der modtager rådgivning og behandling via offentlige eller private tilbud, og omfanget blandt mænd af selvrappede vold mod kvinder. Voldsudøvers aldersmæssige og sociale fordeling indgår i profilen. De tilgængelige oplysninger om voldsudøveren er mindre præcise og ikke så omfattende som oplysninger om voldsofferet. Der er i Danmark fx ikke gennemført befolkningsundersøgelser, der inkluderer spørgsmål om udøvet vold mod kvinder, dvs. den selvrappede voldsudøvelse. Kriminalstatistikken rummer udelukkende oplysninger om de voldsudøvere, der politianmeldes og sigtes for vold. Der kan være en social og etnisk skævvridning i, hvem der sigtes og retsforfølges. Det gør det vanskeligt at tegne en præcis voldsudøverprofil.

Fysisk vold

Politianmeldt vold

1. Der anmeldes årligt lidt over 3.000 tilfælde af vold mod kvinder, og størstedelen er udøvet af mænd. Det svarer til, at ca. 0,1% af voksne mænd årligt anklages for vold mod kvinder. Der er i denne beregning indgået, at en enkelt mand kan være udøver til mere end et anmeldt voldstilfælde.
2. Der træffes årligt en strafferetlig afgørelse mod ca. 7.000 mænd og 600 kvinder, der er sigtet for vold mod enten mænd eller kvinder, dvs. at der er mere end ti gange flere mænd end kvinder, der udøver vold. Mænd er også i større risiko end kvinder for at blive udsat for vold.
3. Det er mænd, der sigtes for voldtægt og voldtægtsforsøg. Blandt ca. 400 politianmeldte seksuelle overgreb i 2003 var alle begået af mænd.

Mænd der modtager behandlings- og rådgivningstilbud

1. "Dialog mod vold" har på knap 2 år behandlet 90 mænd.
2. "Manderådgivningen" har i perioden 1999 til 2003 behandlet i alt 311 mænd, heraf 51 i 2003.
3. "Alternativ til vold" har i det første halve år efter sin start i december 2003 været kontaktet af knap 20 mænd.

Relationen mellem voldsudøver og offer

1. En nuværende eller tidligere partner er voldsudøveren i halvdelen af tilfældene, når der politianmeldes vold mod kvinder, og i lidt mere end hvert tredje tilfælde af vold, der behandles på en skadestue.
2. Kvinder rapporterer i befolkningsundersøgelser, at en nuværende eller tidligere partner eller en anden meget nær relation var voldsudøveren i ca. to ud af tre tilfælde af vold.
3. Voldsudøveren er overvejende en nuværende eller tidligere partner i den vold, der fører til, at den voldsramte kvinde opsøger et kvindekrisecenter.

Aldersfordelingen blandt voldsudøvere

1. Hver tredje sigtet i voldssager mod kvinder er yngre end 30 år, hver tredje er 30-39 år og hver tredje er 40 år eller derover.

Social status og etnicitet

1. Voldsudøveren i politianmeldt vold mod kvinder er i halvdelen af tilfældene arbejdsløs, kontanthjælpsmodtager eller på anden måde uden for erhverv og er hyppigere end den øvrige mandlige befolkning underordnet funktionær eller ufaglært arbejder.
2. Kvindekrisecentre rapporterer, at der er en relativt høj forekomst af vold fra danske mænd mod udenlandske ægtefæller. Blandt kvinder med udenlandsk herkomst var volden i knap 15% af tilfældene udøvet af en etnisk dansk mand.

Seksuelle overgreb

Blandt overgreb undersøgt på center for voldtægts ofre rapporteres:

1. Knap 10 % af overgrebene er begået af en nuværende eller tidligere partner
2. Hvert fjerde (25%) af en person, som kvinden har kendt mindst et døgn
3. Godt hvert tredje af en mand, som kvinden nyligt har mødt
4. 30% af overgrebene blev begået af en fremmed.

Indikator 3: Støtten til volds ofre

Indikatoren beskriver de aktuelle tilbud til voldsramte kvinder.

Som opfølgning på regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder er der siden marts 2002 gennemført en række kampagner, oprettet hjemmesider og uddelt oplysningspjecer mhp at informere kvinder om muligheder for rådgivning, støtte og behandling i tilfælde af vold. Oplysningerne er tilgængelige på dansk og 5 fremmedsprog.

Rådgivningscentre

1. Hjemmesiden www.voldmodkvinder.dk oplyser hotline-telefonnummer og giver oplysning om kvindekrisecentre.
2. Hotlinen er døgnåben alle ugens dage. Den betjenes af professionelle rådgivere.
3. 37 kvindekrisecentre er åbne for modtagelse og rådgivning af voldsramte kvinder.
 - a. Krisecentrene har 272 pladser til kvinder, svarende til at der er knap 20 pladser pr. 100.000 kvinder i de aldersgrupper, som hyppigst benytter krisecentrene.
 - b. I 2003 var der godt 2000 anmodninger om ophold på krisecenter, 98% fik plads efter henvendelse på forskellige krisecentre.
 - c. Centrene er næsten 100% offentligt finansierede.
4. Oplysningspjecer, websites og hotlines er tilgængelige for alle. Information herom er bla. givet via landsdækkende kampagner, herunder offentlig annoncering.

Offentlig støtte og rådgivning

1. Politiet er generelt velinformeret om problemstillingen. Der indgår undervisning om vold mod kvinder i politiskolens grunduddannelse.
2. Enhver, der anmelder et overgreb, har mulighed for at få rådgivning af en bisiddende advokat, der stilles til rådighed af det offentlige.
3. Internet information om vold mod kvinder varetages af det statslige udviklings- og formidlingscenter, hvis opgaver omfatter analyse og statistiske udredninger om vold mod kvinder.

Sundhedsvæsenet

1. Der er lettilgængelig og gratis adgang for volds ofre til skadestuer, lægevagt og praktiserende læge.

2. En del skadestuer har faste retningslinjer for rådgivning af voldsramte kvinder og henvisning til socialcentre og kvindekrisecentre efter behov.
3. En række personalegrupper inden for sundhedsvæsenet modtager postgraduat undervisning om problemstillingen, men undervisningen er ikke obligatorisk.
4. Vold mod kvinder og de sundhedsmæssige følger af volden indgår i de prægraduate sundhedsuddannelser.
5. Der er i alt 8 modtage- og behandlingscentre for voldtægts ofre på centralsygehuse og universitetshospitaler.

Støtte til særlige grupper

Kvinder med handicap, der udsættes for vold, har særlige behov. Der er bevilliget økonomiske midler til at sikre, at der i en række kvindekrisecentre vil være adgang for denne gruppe kvinder.

Indikator 4: Tilbud til voldsudøvere

Indikatoren beskriver tiltag, der henvender sig til mandlige voldsudøvere for at forhindre gentagelse af volden.

I tilslutning til handlingsplanen til bekæmpelse af vold mod kvinder er der iværksat tre offentligt støttede behandlingstilbud til mænd, som har udøvet eller mener, at de har en risiko for at udøve vold mod kvinder.

Rådgivning

1. "Manderådgivningen" i Ålborg startede som et forsøgsprojekt i 1994 og blev permanent i 1999
 - a. Tilbyder gratis personlige samtaler til mænd, der ønsker at ændre en voldelig adfærd.
 - b. Behandlingsforløbet er 5-12 måneder.
2. "Dialog mod vold" er iværksat i 2002 som del af regeringens handlingsplan
 - a. Gratis og anonymt behandlingstilbud.
 - b. Henvielse af voldelige mænd fra kvindekrisecentre, sociale myndigheder, politi og læger.
 - c. Fokus på familien, tilbyder at inddrage partneren i behandlingen.
 - d. Behandlingsforløbet er et år.
3. "Alternativ til vold" er startet i december 2003
 - a. Gratis behandlingstilbud.
 - b. Behandlingstilbudet er baseret på erfaringer fra Alternativ til Vold i Norge.
 - c. Målgruppen er mænd over 18 med voldsproblemer over for samlever.
 - d. Mulighed for gruppebehandling i op til 2 år.

Psykologisk-psykiatrisk behandling

Tilbydes fortrinsvis til mænd, der er idømt straf for seksuelle overgreb mod børn og unge. Ordningen blev etableret som en forsøgsordning i slutningen af 1990'erne i et samarbejde mellem kriminalforsorgen og psykiatrisk-sexologiske klinikker. Tilbudet er gjort permanent i 2003. Det henvender sig udelukkende til mænd i forbindelse med en afsoning.

Indikator 5: Træning af professionelle

Indikatoren beskriver den type efteruddannelse, der tilbydes til forskellige faggrupper, der har berøring med kvindelige volds ofre.

Det indgår i regeringens handlingsplan at styrke kompetencerne blandt professionelle, der kan yde rådgivning til volds ofre og forebygge senfølger af vold blandt kvinder. Det indgår som en del af de landsdækkende oplysningskampagner om vold mod kvinder at styrke viden om problemet blandt beslutningstagere og myndigheder.

Undervisning efter handlingsplanen:

1. Temadage med fokus på vidensformidling og holdningsbearbejdning
 - a. Målgruppen er fagpersoner inden for sociale myndigheder og beslutningstagere
 - b. Temaet koncentreret om den voldsramte familie
2. Efteruddannelse af personalet på kvindekrisecentre
 - a. Etniske problemstillinger
 - b. Omfanget af uddannelsen
 - c. Handikap problemstillinger

Eksisterende undervisning af relevante faggrupper

1. Fast emne i prægraduat undervisning inden for sundhedsvidenskab, folkesundhedsvidenskab og sygepleje
2. Fast tema i postgraduat undervisning inden for flere lægelige specialer:
 - a. Speciallægeuddannelse i kvindesygdomme med fokus på seksuelle overgreb
 - b. Speciallægeuddannelse i almen medicin
3. Fast tema på grunduddannelsen på politiskolen
4. Tema i videreuddannelse på politiskolen

Indikator 6: Statslige initiativer

Indikatoren beskriver de tiltag, som staten har gennemført inden for de seneste 3 år vedrørende lovgivning, forskning, politiske initiativer, vedtagelse af handlingsplaner og oplysningskampagner.

Lovgivning

Den danske lovgivning kriminaliserer ethvert overgreb mod en anden person. Straffelovens bestemmelser dækker også overgreb inden for familien og voldtægt i ægteskabet.

Politiske initiativer

Den danske handlingsplan til forebyggelse af vold mod kvinder med fokus på partner vold blev offentliggjort i marts 2002. I december 2002 blev denne plan suppleret af en handlingsplan mod kvindehandel.

Handlingsplanen mod vold mod kvinder løber fra 2002 til ultimo 2004, og regeringen agter at lancere en ny fireårig handlingsplan herefter. Denne vil både følge op på eksisterende aktiviteter samt lancere helt nye initiativer.

Handlingsplanen mod partnervold omfatter:

1. Støtte til ofre
2. Aktiviteter rettet mod voldsudøverne
3. Aktiviteter rettet mod fagfolk
4. Viden og information

De første tre punkter er beskrevet i indikatorerne 3, 4 og 5.

Regeringen markerer desuden hvert år FN's internationale dag mod vold mod kvinder. Dagen markeres ikke alene den 25. november ved en konference, men også ved andre aktiviteter såsom landsdækkende kampagner, temadage i de elektroniske medier mv.

Regeringen har ydermere sat fokus på Unge og Vold, og har i den forbindelse offentliggjort en rapport og et debatmagasin samt afholdt en række konferencer for unge mellem 15-19 år.

Viden og information

Aktuelt er der bevilliget midler til at opnå mere viden om en række delområder:

1. Uddybende undersøgelse af kvinder, der henvender sig til kvindekrisecentre
2. Statistik om børn på krisecentre
3. Undersøgelse af undervisning om problemområdet
4. Undersøgelse af særlige problemer for voldsramte kvinder med handicap
5. Undersøgelse af kapaciteten på landets kvindekrisecentre
6. Undersøgelse af bevæggrundene til mænds køb af udenlandske kvinder med henblik på ægteskab
7. Forskningsprojekt om voldsudøveren
8. Undersøgelse af vold mod kvinder baseret på telefoninterviews, fokus på kriminalistiske aspekter af volden
9. Undersøgelse om omfang, karakter og kriminalistiske aspekter af volden.

Budget

1. I forbindelse med implementeringen af handlingsplanen blev der i alt afsat 100 millioner kr. over 3 år.
2. Derudover finansierer det offentlige en stor del af driften af krisecentrene med et årligt beløb på ca. 90 millioner kr.
3. Midler til diverse undersøgelser er endvidere afsat i de forskellige ressort budgetter
4. Desuden afsættes der midler til efteruddannelse og til træning af professionelle som led i den almindelige efteruddannelse.

Indikator 7: Evaluering

Indikatoren beskriver, hvad der hidtil er erfaret og det videre forløb for regeringens indsats.

Resultater fra og dokumentation af indsatsen mod vold mod kvinder

1. Der er konstateret en stigning i antallet af skadestuehenvendelser og i politianmeldelser i løbet af de seneste år. Noget tyder på, at der er sket en mindre reel stigning i antallet af ofre for hårdere vold, mens den resterende stigning skyldes en aftabuisering i samfundet og dermed en lavere tærskel for accept af volden.
2. Under den eksisterende handlingsplan for bekæmpelse af vold mod kvinder skal der hvert år udarbejdes en status for implementeringen af initiativer og opnåede fremskridt. Der vil derudover blive udarbejdet en slutevaluering af den samlede handlingsplan og en vurdering af hele forløbet. Evalueringen vil tjene som et væsentligt input til den kommende handlingsplan.
3. I handlingsplanen indgår desuden opfølgningen på Beijing samt de i EU vedtagne indikatorer. Derfor blev der afsat kr. 776.000 til udarbejdelsen af en database baseret på EU indikatorerne. Resultaterne af basen er samlet i indeværende rapport, som offentliggøres på en international konference den 25. november 2004. Rapporten indeholder statistiske oplysninger vedrørende de enkelte indikatorer, og den giver således et overblik over udviklingen i volden mod kvinder.
4. Statistikkerne, der ligger til grund for rapporten, vil løbende blive opdateret, for at fastholde viden på området og dokumentere udviklingen.

Erfaringer fra indsatsen

Erfaringerne fra implementeringen af den nuværende handlingsplan viser nødvendigheden af:

1. at udarbejde en målrettet handlingsplan, som klart angiver hvilke initiativer der skal sættes i gang inden for en given tidsperiode, hvem der er ansvarlig for implementeringen, samt allokering af tilstrækkelige ressourcer
2. et tværministerielt samarbejde både fordi kvaliteten af arbejdet højnes ved at inddrage forskellige ressortvinkler, men også fordi det er vigtigt, at alle ministerier stilles til ansvar for implementeringen af handlingsplanen
3. en tæt dialog med NGO'erne på området. NGO'erne skal inddrages tidligt i forløbet, når der skal udarbejdes en handlingsplan. Dels for at kunne bidrage med viden på området og idéer til initiativer, dels fordi NGO'erne er væsentlige samarbejdspartnere i implementeringen af handlingsplanen.
4. at der er sikret tilstrækkelige finansielle midler i form af en længerevarende budgetramme.

Del 2 Datakilder

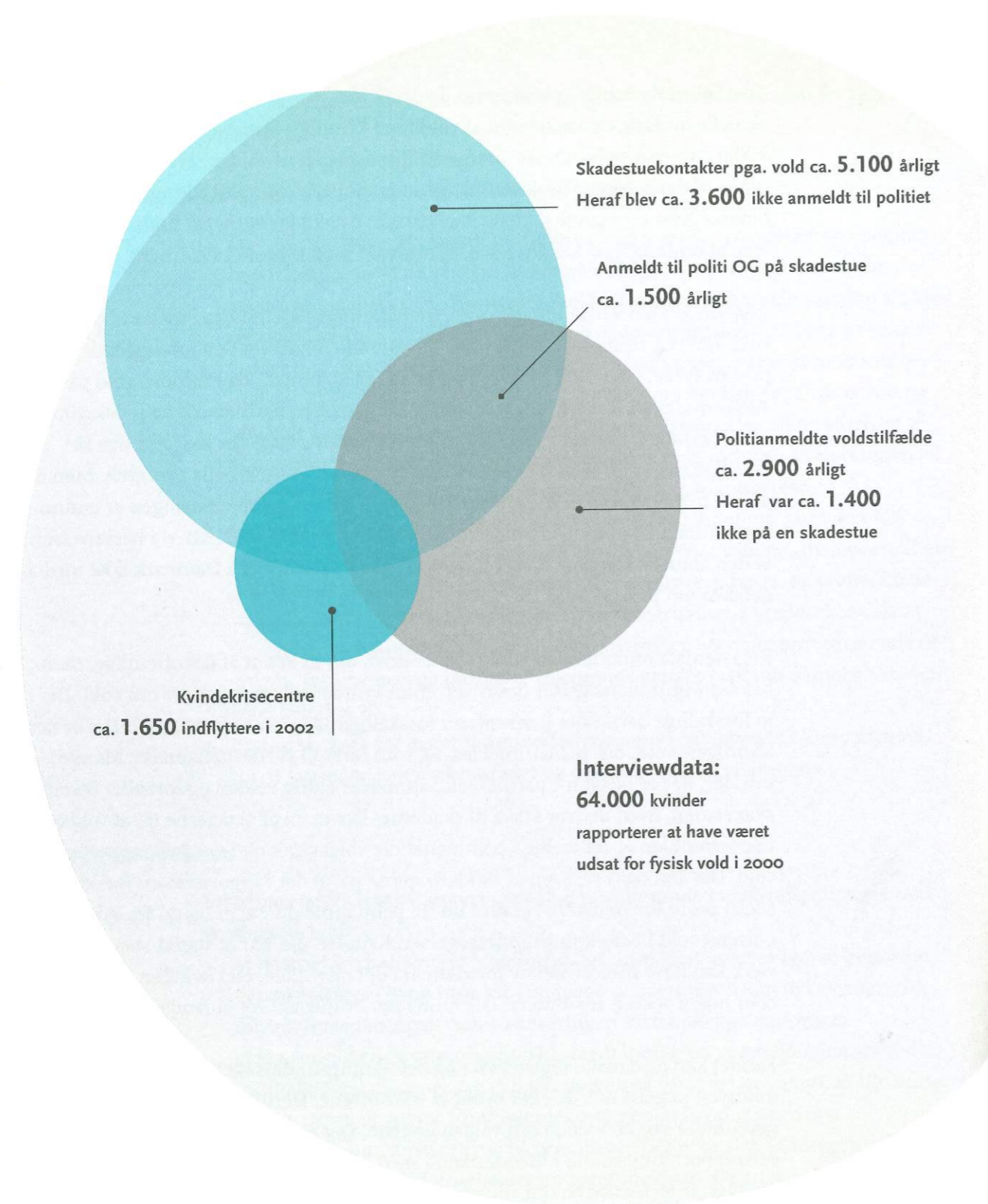
I det følgende kapitel præsenteres de datakilder, der gør det muligt at belyse det aktuelle omfang og karakteren af vold mod kvinder i Danmark. De enkelte datakilder rummer oplysninger om forskellige aspekter af volden. Hver for sig kan ingen af datakilderne beskrive profilen for voldsopre og voldsudøvere, men kombineret giver de mange tilgængelige danske datakilder et meget fuldstændigt billede af omfanget og karakteren af fysisk vold mod kvinder i Danmark.

Regeringen lancerede i marts 2002 en handlingsplan til bekæmpelse af partner-vold, først og fremmest fysisk vold. Tilsvarende fokuserer den foreliggende rapport på fysisk vold mod kvinder i og uden for hjemmet - og i mindre grad på seksuelle overgreb. Trusler om vold, angst for gentagen partnervold og indskrænkning i kvinders bevægelsesfrihed er former for psykisk vold, der kan give lige så alvorlige følger for kvinders trivsel som fysisk vold og seksuelle overgreb. Men da denne form for vold er meget vanskeligere at måle, og rapporteringen er endnu mere afhængig af individuelle faktorer end den fysiske vold, har vi i beskrivelsen af den aktuelle forekomst og karakter af vold mod kvinder i Danmark ikke medtaget data om psykisk vold.

Registerdata omfatter den vold mod kvinder, der er kendt af det offentlige, mens befolkningsundersøgelser beskriver, hvad kvinder selv rapporterer om vold. De to forskellige datakilder præsenterer forskellige aspekter af fysisk vold. Det er den alvorligste vold, der politianmeldes, og som fører til skadestuekontakt. Mange kvinder, der er udsat for partnervold, anmelder aldrig volden og fortæller ikke på skadestuen, hvad der var årsag til skaderne. Det er en af årsagerne til, at voldsudøverprofilen er forskellig i politianmeldte voldssager og i den selvrapporterede vold. Det kan også være en af forklaringerne på, at der rapporteres en forskellig social profil for voldsopre bedømt ud fra politianmeldte sager og ud fra selvrapporteret vold i befolkningsundersøgelser. Kvinder, der har et stærkt socialt netværk kan have mindre behov for støtte fra det offentlige, end kvinder, som har få eller ingen sociale ressourcer, fx kvinder der er indvandret til landet.

Samlet kan de danske registerdata og befolkningsundersøgelser tegne et forholdsvist præcist billede eller profil af voldsopre. Derimod er der generelt meget mindre konkret viden om voldsudøvere. Der er i Danmark ikke gennemført selvrapporteringsstudier blandt mænd med henblik på at belyse deres vold mod kvinder. Informationen om voldelige mænd hviler derfor først og fremmest på oplysninger om mænd, der politianmeldes og retsforfølges. Heri kan der meget vel være en betydelig social skævvridning.

Registre, befolkningsundersøgelser og opgørelser fra centre

Figuren illustrerer de datakilder, der er anvendt i nærværende rapport, og hvorledes data i de enkelte datakilder kan omhandle samme voldsoffer.

De nationale danske registre rummer landsdækkende oplysninger om voldsofre, om sigtede i voldssager, om relationen mellem ofre og voldsudøvere, om deres sociale forhold og om voldsofres generelle brug af sundhedsvæsenet. Dødsårsagsregisteret indeholder oplysning om alle dødsfald, der er forårsaget af vold. Ethvert skadestuebesøg, sygehusindlæggelse eller ambulantly sygehusbehandling bliver registreret i Landspatientregisteret med angivelse af kontaktårsag og sygdoms- eller skadediagnose. I Kriminalregisteret er der oplysninger om alle politianmeldelser efter type af straffelovsovertrædelse og data om sigtede og sagens retslige udfald. Siden 2001 indgår der i statistikken også oplysninger om ofre for personforbrydelser, og disse data kan kobles til oplysninger om den sigtede voldsudøver.

Data i de nationale registre er registeret på personens CPR-nummer. Derved er det muligt at samkøre oplysninger i de forskellige registre, som fx i Kriminalregisteret, Landspatientregisteret og Danmarks Statistiks registre om uddannelse, erhverv og boligforhold.

De nationale registre beskriver hver for sig forskellige aspekter af voldsproblemet. Enkeltvist kan registerdata ikke belyse omfanget og karakteren af vold mod kvinder i Danmark, men kombinationen af disse data og oplysninger indhentet gennem spørgeskemaundersøgelser og interviews af voldsramte kvinder, giver et overblik over, hvor mange kvinder der årligt udsættes for vold, hvilke kvinder det drejer sig om, hvilken type vold de oplever, og hvilke følger volden kan have. Opgørelser fra kvindekrisecentre og voldtægtscentre supplerer yderligere disse data.

Der er færre tilgængelige data til at beskrive voldsudøvere. Det er først og fremmest de voldsudøvere, der politianmeldes for volden, som vi kender til. Inden for de seneste år er der adgang til en række oplysninger om de mænd, der selv har opsøgt behandlingstilbud rettet mod voldsudøvere.

Figuren illustrerer de store forskelle i omfanget af vold i henholdsvis befolkningsundersøgelser og i registre.

I omfang er selvrapporteret vold langt den hyppigst forekommende vold. 4% af alle voksne kvinder rapporterede i 2000 at have været udsat for fysisk vold det seneste år, det svarer til ca. 64.000 kvinder, og ca. 2.600 af disse kvinder var også registreret i Landspatientregisteret for en skadestuekontakt pga. vold inden for samme tidsperiode.

Mange kvinder behandles på skadestue for voldsskader og anmelder også volden til politiet, og omvendt. Det er ca. hver fjerde af det samlede antal voldsofre, som har politianmeldt volden eller som er behandlet på en skadestue.

Voldsofre på krisecentre anmelder i ca. hvert fjerde tilfælde volden til politiet.

Politianmeldt vold omfatter formentlig de groveste former for vold og måske en

lavere andel af partnervold end det, der er den reelle forekomst. Voldsramte gifte og samlevende kvinder kan ofte tøve længe, før de anmelder partneren for vold. Skadestuedata beskriver formentlig især den grove vold, der medfører behandlingskrævende skader i modsætning til den selvrapporterede vold i befolkningsundersøgelser, som omfatter fra let til svær vold. Omfanget af selvrapporteret vold influeres af kvinders fortolkning af eller tærskel for, hvad der opleves som vold.

Over tid vil anmeldelsestallet og registreringen af sygehuskontakter pga. vold være påvirket af ydre faktorer, som fx politiets behandling af voldssager, samfundets indstilling til partnervold, oplysningskampagner, og af at omtale af volden er blevet mindre tabubelagt end tidligere. Disse faktorer influerer formentlig også på selvrapporteringen af vold. Derfor kan det være vanskeligt med sikkerhed at vurdere udviklingen i volden og dermed at evaluere effekten af en forebyggelsesindsats.

Dødsårsagsregisteret

Den danske dødsårsagsstatistik omfatter alle dødsfald, der er indtruffet her i landet blandt personer med fast bopæl i landet. Statistikken dannes ud fra oplysninger på dødsattesten, der udstedes ved ethvert dødsfald. Attesten giver oplysning om dødsårsagen, dvs. om dødsfaldet skyldes sygdom (alderdom), ulykke, selvmord eller vold – og oplysninger om dødsårsagen, dvs. den sygdom eller skade, der har medført døden, samt tilgrundliggende sygdomme.

Sundhedsstyrelsens Dødsårsagsregister indeholder oplysninger om dødsfald fra 1970 og er aktuelt opdateret til og med 2000. Statens Institut for Folkesundhed har oprettet et dødsårsagsregister, der omfatter alle dødsfald fra 1943 til 2000, dvs. at udviklingen i fx dødsfald pga. vold kan følges over 57 år. Registerdata er koblet til afdødes CPR nummer.

Sundhedsstyrelsen publicerer årligt en dødsårsagsstatistik opdelt på hovedgrupper af dødsårsager. Den er baseret på registreringen af den tilgrundliggende dødsårsag. Når det drejer sig om et dødsfald forårsaget af vold, vil der være oplysning om den eller de læsioner, som førte til døden, fx kvælning eller hovedlæsioner. I den årlige dødsårsagsstatistik er voldsdødsfald opdelt på forskellige kategorier, fx skud, stump vold, vold med skarp genstand.

Det årlige antal af voldsdødsfald svarer ikke fuldstændig til det drabstal, som politiet opgiver. Det skyldes, at dødsattesten udfyldes på et tidspunkt, hvor der endnu ikke er gennemført en retssag mod en evt. sigtet, og i en række tilfælde vil der ikke blive rejst sigtelse for overlagt drab, men muligvis for uagtsom vold med døden til følge. Uanset det vil dødsårsagen være voldsfølger.

Ifølge den danske ligsynslov skal alle dødsfald, der ikke umiddelbart skønnes at skyldes sygdom, dvs. alle selvmord, ulykker, pludselig uventet død og voldsbe-

tingede dødsfald, anmeldes til politiet, og der skal foretages et ligsyn af politi og embedslæge i forening. Det betyder, at alle dødsfald, der kan skyldes vold, bliver nærmere undersøgt af politiet, og der bliver altid foretaget en restlægelig obduktion, såfremt der i dødsfaldet er strafferetslige problemstillinger.

Landspatientregisteret

Registeret blev etableret i 1977 primært med henblik på planlægning af sygehusydelser, overvågning af sygehusbrugen og medicinalstatistik, dvs. overordnede data om indlagte patienters alder, køn og sygdomme. Data anvendes til adskillige formål, blandt andet afregning mellem amter.

Fra starten dækkede registeret alle sygehusindlæggelser i hele landet, men ikke indlæggelser på psykiatriske afdelinger. Alle oplysninger er registreret på patientens CPR-nummer. Siden 1995 er det tillige obligatorisk at registrere oplysninger om ambulante, deldøgns og skadestuekontakter undtagen kontakter til psykiatriske sygehuse og afdelinger. Registeret opdateres månedligt via elektronisk indberetning fra de enkelte skadestuer og sygehusafdelinger. Sundhedsstyrelsen har ansvar for registeret. Statens Institut for Folkesundhed har direkte adgang til ikke-personidentificerbare data, dvs. data knyttet til et krypteret identifikationsnummer.

Registeret indeholder administrative oplysninger, fx om indlæggelsestid, og medicinske oplysninger, fx grundlæggende årsag til sygehuskontakten og den endelige diagnose.

Registeret rummer en række data om alle patienter, der har kontaktet en skadestue og/eller været indlagt pga. skader opstået ved vold. Disse sygehuskontakter identificeres i registeret ud fra en kontaktårsagskode, som præciserer, at årsagen til sygehuskontakten var vold. Skadestuesekretæren skal registrere skadens opståelsessted, fx bolig, skadesmekanismen (slag, forbrænding etc.), og hvilken aktivitet patienten foretog sig på skadestidspunktet. Den eller de skader/læsioner, som er følger af volden, registreres med specifikke sygdomskoder, der præciserer, hvor på kroppen skaden er lokaliseret, og skadens art, fx blodudtrædning, brud eller snitsår.

Identifikation af sygehuskontakter pga. vold forudsætter en præcis registrering af kontaktårsagskoden. Det kræver, at skadestuesekretæren indhenter tilstrækkelige oplysninger fra patienten om skadens opståelsesmåde, og at patienten selv allerede ved ankomsten til skadestuen oplyser, at årsagen til skaderne er vold. Det er sandsynligt, at ikke alle skadestuesekretærer spørger tilstrækkeligt ind til vold, og at der også er en vis grad af underrapportering fra patienterne selv. Omfanget af underrapportering af voldstilfældene på skadestuer er ikke kendt.

Supplerende skadestuedata

Som supplement til data i Landspatientregisteret om sygehuskontakter pga. vold er der i nærværende rapport medtaget en række oplysninger fra skadestueundersøgelser på udvalgte sygehuse. Det drejer sig om tre forskellige dataindsamlinger. For det første en nykodning af skadestuedata for patienter, der i 1999 og 2000 henvendte sig til fire landsrepræsentative skadestuer på grund af vold. For det andet en fortløbende registrering af alle kvinder, der i en 6 måneders periode i 2001 kontaktede en skadestue i hovedstadsområdet og en skadestue i provinsen. For det tredje er der medtaget udvalgte data fra skadestueundersøgelser i Århus kommune.

Denne type skadestuedata er mere detaljerede end de data, der registreres i Landspatientregisteret. De omfatter bla. oplysninger om voldsudøveren samt præcise oplysninger om skadestedet, fx om det var offerets eget hjem, voldsudøverens hjem eller en anden bolig.

Ved nykodningen af skadestueoplysninger blev det konstateret, at der i tre ud af fire voldssager manglede oplysninger om voldsudøveren, men at der i de fleste tilfælde kunne registreres detaljerede data om skadestedet. I den fortløbende registrering af skadestuekontakter pga. vold var der i en femtedel af tilfældene ingen oplysninger om voldsudøveren, til trods for at der i undersøgelsen indgik et særligt registreringsskema til at indhente denne oplysning i forbindelse med lægeundersøgelsen. Undersøgelsen var led i et EU-projekt om forebyggelse af forsætlige skader og er publiceret på EU kommissionens hjemmeside.

Der er gennemført en række skadestueundersøgelser i Århus blandt andet for at følge udviklingen i vold mod kvinder. Der indhentes i disse detaljerede oplysninger om sygehuskontakter pga. vold suppleret med oplysninger om evt. politianmeldelse. De seneste resultater om vold mod kvinder er for nyligt blevet publiceret (Ejlertsen et al. 2004).

Det Centrale Kriminalregister, Rigspolicehens Anmeldelsesregister, Offerregisteret og andre registre i Danmarks Statistik

Statistiske oplysninger om straffeovertrædelser stammer fra Rigspolicehens anmeldelsesregister, der er baseret på oplysninger i den politirapport, som optages ved enhver anmeldelse af et strafbart forhold. Oplysningerne i politirapporten overføres til registeret, hvorfra der kvartårligt og årligt foretages et udtræk, som siden bearbejdes henholdsvis af Danmarks Statistik og af Rigspolitiet, som hver udgiver kvartalsstatistikker og årlige statistikker over anmeldelser. Registeret opdateres løbende med oplysninger fra politiets efterforskning, og der kan ske ændringer af gerningskode, fx ændringer fra drab til vold med døden til følge.

De relevante straffelovsovertrædelser i forhold til vold mod kvinder omfatter forbrydelser mod liv og legeme: straffelovens §237, drab; §244 at øve vold på en andens legeme; §245 at tilføje skade på legeme eller helbred; §246 at tilføje en anden varig skade i form af grov legemsbeskadigelse og §216 og 217 vedrørende voldtægt.

Den aktuelle kilde til statistikken over personrelateret kriminalitet er Politiets Sagsstyrings System (POL-SAS), som siden 2001 har kunnet videregive statistiske data fra alle politikredse til anmeldelses- og offerstatistikken. Offerstatistikken omhandler kun straffelovsovertrædelser af personfarlig karakter, dvs. sædeligheds- og voldsforbrydelser samt særlige berigelsesforbrydelser som røveri. Registreringen af offeroplysninger sker i forbindelse med anmeldelsen og udelukkende via POL-SAS, mens oplysninger om sigtede registreres i anmeldelsesregisteret. Statistik over ofre kan knyttes til anmeldelsesstatistikken, dvs. oplysninger om offer og sigtet i voldssager kan sammenkobles, men der kan stadig være en vis usikkerhed i sammenligning af data om ofre og anmeldelser.

Rigspolitiets centrale kriminalregister rummer data på personnummerniveau om strafferetlige afgørelser i forbindelse med straffelovsovertrædelser. Der offentliggøres kvartals og årlig statistik. Det centrale kriminalregister indeholder således oplysninger om straffelovsovertrædelsens art, gerningsmand, og retslige afgørelse.

Ved en samkøring på personnummerniveau af oplysninger om offer og sigtet voldsudøver er det muligt at afdække relationen mellem offer og gerningsmand, fx om de inden for et givet tidspunkt har haft fælles bopæl. Det er ligeledes muligt at kæde oplysninger i offerstatistikken sammen med information fra andre registre på CPR-niveau. Det er i nærværende undersøgelse gennemført for at beskrive den sociale profil for offer og gerningsmand ved en samkøring med Danmarks Statistiks registre, der indeholder oplysninger om bl.a. erhvervsstatus og uddannelse. Yderligere er det ved samkøring af data i offerstatistikken og i Landspatientregisteret muligt at beskrive, hvor stor en andel af kvinder der anmelder vold, som også behandles på en skadestue.

Befolkningsundersøgelser

Der er siden starten af 1970erne gennemført en række offerundersøgelser i Danmark ofte i tilslutning til opinionsundersøgelser af forskellige institutter og med forskellig metodik. Undersøgelsesresultaterne kan derfor ikke umiddelbart sammenlignes. Fra slutningen af 1980erne er offerspørgsmål mere regelmæssigt blevet medtaget i Danmarks Statistiks og Socialforskningsinstituttets regelmæssige omnibusundersøgelser. I de fleste undersøgelser er der dog kun medtaget enkelte spørgsmål om vold og sjældent spørgsmål om seksuelle overgreb. I 1995/96 blev der på Rigspolicehens initiativ og i samarbejde med Københavns Universitet ved Flemming Balvig gennemført en undersøgelse, hvor der blev spurgt

mere grundigt om voldsepisoder, og hvor undersøgelsen omfattede et større udsnit af den voksne danske befolkning. En række data fra denne undersøgelse indgår i denne rapport.

I 2000 deltog Danmark i "the International Crime Survey", undersøgelsen planlægges gennemført hvert fjerde år. Undersøgelsen vil fremover kunne præsentere tidsserier mhp beskrivelse af voldens udvikling. Der er i nærværende rapport medtaget enkelte data vedrørende vold mod kvinder fra denne undersøgelse.

I 2003 gennemførte Justitsministeriet en telefoninterviewundersøgelse blandt et repræsentativt udsnit af kvinder i Danmark. Undersøgelsen "International Violence against Women Survey, IVAWS" er planlagt at skulle gennemføres i en lang række lande, men omfatter endnu kun enkelte europæiske lande. Data er under bearbejdning og undersøgelsens resultater er endnu ikke publiceret.

I nærværende rapport er medtaget resultaterne fra to landsrepræsentative undersøgelser, som er gennemført af Statens Institut for Folkesundhed i 2000 og 2002 blandt henholdsvis voksne og 15-16-årige, og som rummer detaljerede spørgsmål om vold og seksuelle overgreb.

Rigspolitiets offerundersøgelse 1995/1996

Undersøgelsen blev gennemført som et telefoninterview som led i Danmarks Statistiks omnibus undersøgelse. Det er en løbende stikprøvebaseret interviewundersøgelse af befolkningens levevilkår. Den blev gennemført i perioden januar 1995 til december 1996. Hver af de pågældende måneder blev 1500-2300 personer ringet op, heraf deltog knap 2/3 i interviewene. I alt blev 40.700 personer ringet op (stikprøvestørrelse), og der blev gennemført interviews med 26.193 personer, svarende til 64 %.

Der blev stillet spørgsmål om, hvorvidt svarpersonen havde oplevet fysisk vold inden for de sidste 12 måneder. Hvis svarpersonen havde oplevet vold, blev der udspurgt om hvor volden foregik, om den havde efterladt fysiske skader, hvornår volden skete, hvem voldsudøveren var, kendt eller ukendt og evt. relation til offeret, om der var anvendt våben og om volden var anmeldt til politiet. Resultaterne er publiceret i rapporten, "Vold på gaden, i hjemmet og på arbejde" (Rigspoliti- chefen 1998). Et særligt afsnit omhandler partnervold. Der gøres dog i rapporten opmærksom på, at der i undersøgelsen ikke blev indhentet tilstrækkeligt detaljerede oplysninger om voldsudøveren til at afgøre, hvorvidt det har drejet sig om vold fra en tidligere eller nuværende partner, og at resultaterne vedrørende partnervold derfor er usikre.

Undersøgelsen indeholder oplysninger om omfanget af politianmeldelse og der er bla. gennemført analyser af sammenhænge mellem voldstype og graden af politianmeldelse.

I andre undersøgelser er det påvist, at detaljegraden ved udspørgen om selvoplevet vold har stor betydning for omfanget af rapporteret vold, således at der rapporteres en større voldsforekomst, når der specifikt spørges om forskellige typer af fysisk vold. I Rigspolitiets undersøgelse stilles der kun et enkelt spørgsmål om oplevet fysisk vold, i modsætning til fx en tidligere dansk undersøgelse i 1991, hvor der i lighed med Statens Institut for Folkesundheds befolkningsundersøgelse i 2000 er spurgt detaljeret til flere forskellige former for fysisk vold (Christensen & Kock-Nielsen, 1991).

Undersøgelse af voldtægter

Rigspolitiet har udarbejdet en opgørelse over voldtægters omfang og karakter baseret på voldtægtsanmeldelser i årene 1990, 1991 og 1992. Undersøgelsen er baseret på politianmeldelser og i nogle tilfælde sigtelser, hvilket gør, at fokus og datagrundlag er helt forskelligt fra ovenstående undersøgelse og ikke kan sammenlignes hermed. Der er oplysninger om relationen mellem offer og gerningsmand og en del information om gerningsmanden, der kan anvendes til beskrivelse af udøverprofilen ved seksuelle overgreb i starten af 1990erne.

I et samarbejde mellem det Kriminalpræventive Råd, Rigshospitalets Center for Voldtægts ofre og Københavns Universitet gennemføres i 2004 og 2005 en undersøgelse af samtlige politianmeldte voldtægter i 2000-2003 og af ikke-politianmeldte voldtægter og voldtægtsforsøg, der er undersøgt på Rigshospitalet. Resultaterne forventes publiceret ved udgangen af 2005.

Sundheds- og Sygelighedsundersøgelsen i 2000

De landsdækkende sundheds- og sygelighedsundersøgelser gennemføres af Statens Institut for Folkesundhed med jævne intervaller. Formålet er at indsamle oplysninger om danskernes sundhed og sygdom og faktorer af betydning herfor til brug for statslig og regional sundhedsovervågning, forskning, sundhedsplanlægning og forebyggelse af folkesygdomme. Den seneste undersøgelse blev gennemført i 2000 og var baseret på en national og regional repræsentativ stikprøve på 22.500 voksne, 16 år og derover. I alt 74% af stikprøven deltog i undersøgelsen og blev personligt interviewet. Et udsnit af de interviewede deltog tillige i en selvudfyldt spørgeskemaundersøgelse, som omfattede spørgsmål om selvoplevet fysisk vold, trusler om vold og tvungen seksuel aktivitet. Spørgeskemaet blev udfyldt af personen selv efter interviewet.

Der blev spurgt om konkrete former for fysisk vold, inden for de seneste år og nogensinde :

- at være blevet skubbet, rusket eller slået med flad hånd
- at være blevet sparket, slået med knyttet hånd eller genstand
- at være blevet kastet ind i møbler, vægge, ned ad trapper eller lignende

- at have været udsat for kvælningsforsøg eller angreb med våben
- anden form for vold

Der blev spurgt om oplevet seksuel tvang som barn, ung, dvs. før 18 års alderen og som voksen, og om man havde oplevet seksuel tvang inden for det seneste år. Der er svar fra 5.483 kvinder, svarende til 87% af dem, der modtog spørgeskemaet. Da undersøgelsen er landsrepræsentativ giver den mulighed for beskrivelse af voldsforekomsten i Danmark og fx at analysere sammenhænge mellem oplevet fysisk vold, sociale faktorer, trivsel, sygdom og selvrapporteret brug af sundhedsvæsenet.

Det er også muligt at samkøre data om vold og seksuelle overgreb i denne befolkningsundersøgelse med registerdata. I nærværende undersøgelse er der fx udtrukket oplysninger fra Landspatientregisteret for at beskrive, hvor ofte kvinder, der rapporterer forskellige former for fysisk vold, også har været i kontakt med skadestue pga. voldsskader. Det gør det muligt at give et skøn over voldens alvor og at beregne det samlede årlige antal voldsofre blandt kvinder i Danmark.

Voldsdata i sundheds- og sygelighedsundersøgelsen indgår i en række analyser af kønsforskelle i sammenhænge mellem selvrapporteret helbred og vold (Sundaram et al. 2004).

9. klasses undersøgelse i 2002

Som led i den danske regerings indsats mod seksuelle overgreb mod børn blev der i 2002 gennemført en undersøgelse blandt 9. klasses elever. Undersøgelsen havde fokus på tidlige seksuelle overgreb og seksuelt misbrug, men rummede også en række spørgsmål om andre belastende oplevelser i barndom og tidlig ungdom, heriblandt selvoplevet vold og vold i familien, og spørgsmål, der belyser de unges trivsel, deres skolegang og familieforhold samt sundhedsadfærd.

Undersøgelsen blev besvaret af 6.200 unge, svarende til 11% af 9. klasses elever i Danmark. Den blev gennemført som en computerbaseret spørgeskemaundersøgelse med brug af billeder og højtælning af tekst for at fremme forståelsen af spørgsmål og sikre elevernes anonymitet.

Spørgsmålene om vold mod mor lød:

- har du hjemme oplevet nogen form for vold mod din mor
- hvad skete der med din mor (gerne flere svar)
 - hun blev slået
 - hun blev slået med knytnæve
 - hun blev slået med en genstand
 - hun blev truet med kniv eller skydevåben
 - hun blev udsat for noget andet voldsomt

I spørgsmålene om den unge selv havde været udsat for vold, blev der spurgt til oplevet vold inden for det sidste år, hvor slemt det var sidste gang, hvem der gjorde det (flere svarmuligheder), og hvor det skete.

Undersøgelsen er anonym, så samkøring med registerdata mv. er udelukket. Til gengæld åbner data mulighed for, at oplysninger om vold i familien kan kombineres med andre oplysninger om trivsel, til brug for afdækning af sammenhænge mv.

En rapport om kønsforskelle i de unges voldsoplevelser er nyligt publiceret og findes på Ligestillingsministerens hjemmeside.

Kvindekrisecentre

Kvindekrisecentre er organiseret i Landsorganisationen af Kvindekrisecentre i Danmark, LOKK. information om centrene og organisationen findes på www.lokk.dk.

Der er i Danmark i alt 37 kvindekrisecentre, som tilbyder rådgivning og ophold til kvinder, der har været udsat for vold. Der er knap 270 pladser til kvinder og 325 til børn. To ud af tre centre er døgnåbne, og der er mulighed for telefonisk eller personlig henvendelse. De fleste (33) krisecentre har aftaler med de offentlige myndigheder om driften. De øvrige drives som selvejende institutioner eller foreninger. Der er ca. 165 fuldtidsansatte og ca. 80 deltidsansatte samt knap 1.700 frivillige i centrene.

Oplysninger om krisecentrenes klienter indhentes via en løbende spørgeskemaundersøgelse. Centrenes medarbejdere udfylder ved første kontakt med kvinden et enkeltside spørgeskema og et seks sideres skema, hvis kvinden flytter ind på krisecentret. Data bearbejdes af Videns- og Formidlingscenter for Socialt Udsatte. Den seneste årsrapport, 2003, er tilgængelig på bla. LOKKs hjemmeside.

I spørgeskemaerne noteres kvindens personnummer; men det krypteres, dvs. anonymiseres senere, og det er ikke muligt umiddelbart at afgøre, hvor mange kontakter der er fra samme kvinde. Det første skema rummer oplysning om kontaktpersonen, evt. ledsager, kvindens alder, forsørgelsesgrundlag, civilstand og nationalitet, samt om kvinden flytter ind. Men der spørges ikke i dette skema om årsagen til henvendelsen (vold/ikke vold), eller hvem der har udøvet volden mv. Hvis kvinden flytter ind på centret, udfyldes et mere omfattende spørgeskema, der omfatter 36 spørgsmål ved indflytningen og 24 ved udflytningen. Der er 5 ekstra spørgsmål der besvares, hvis kvinden er handicappet.

De indsamlede data omhandler alene voldsramte kvinder og rummer et væld af informationer, men en række spørgsmål er ofte ubesvarede og voldens karakter er sjældent velbeskrevet. De mange udfyldte og 'ved ikke' svar gør, at data skal tolkes med forsigtighed. Information om politianmeldelse eller ej udfyldes ved

kvindens ankomst til krisecenteret. I tilfælde af at kvinden under opholdet beslutter sig for at politianmelde volden, vil det ikke fremgå af spørgeskemaet.

Kvinder der flytter ind på krisecentrene skal opgive deres CPR-nummer. Før bearbejdning af data skal CPR-numrene krypteres. Det betyder, at data fra krisecentrene ikke kan samkøres med skadestuedata eller politiets data, og det er derfor ikke muligt at få et præcist billede af, hvor mange af de kvinder, som opsøger et krisecenter, der også politianmelder volden og/eller også har henvendt sig på en skadestue pga. voldsskader.

Centre for voldtægtsofre

Siden slutningen af 1999 er der i Danmark på otte sygehuse oprettet modtage- og behandlingscentre for voldtægtsofre. Det er i København, Odense, Århus, Ålborg, Hillerød, Rønne, Herning og Kolding. Centret på Rigshospitalet i København har funktion som nationalt videnscenter, forestår undervisningen af sundhedspersonale og andre faggrupper og skal forske og formidle forskningsresultater om seksuelle overgreb.

De to største centre, København og Århus, indsamler løbende data om klienterne ud fra standardiserede spørgeskemaer. Disse data er sammenlignelige med de oplysninger, der indsamles i den nationale sundheds- og sygelighedsundersøgelse. De kvinder, der henvender sig efter en voldtægt eller et voldtægtsforsøg, bliver ikke registreret i sygehusenes almindelige datasystem, og oplysninger om sygehuskontakten registreres ikke i Landspatientregisteret.

Der er siden 2001 årligt udgivet en rapport fra de største centre. Data i disse rapporter indgår i den følgende beskrivelse af det aktuelle omfang og karakter af voldtægt og andre seksuelle overgreb i Danmark.

Der er igangsat et samarbejde mellem Rigshospitalets center for voldtægtsofre og Statens Institut for Folkesundhed mhp. en belysning af de sundhedsmæssige følger af voldtægt.

Fremtidige studier baseret på flere datakilder

Landspatientregisteret

Enhver sygehuskontakt kan følges op i registeret, dvs. at det er muligt at vurdere, hvor mange sygehusindlæggelser eller skadestuekontakter, som en kvinde har haft, efter hun har været behandlet for en voldsskade. Dette er tidligere analyseret for alle kvinder, der i 1995 kontaktede en skadestue pga. voldsskader (Helweg-Larsen & Kruse 2003). Voldsofre var markant oftere indlagt for sygdom og havde

flere mentale lidelser og sygdomme i underlivet end ikke-voldsofre. Selvrapporteret information om vold, fx fra Sundheds- og Sygelighedsundersøgelsen i 2000, kan følges op i Landspatientregisteret dvs. det er muligt at vurdere, hvor mange af de kvinder der rapporterer vold, som er blevet behandlet på en skadestue for volden.

Dødsårsagsregisteret

Data om kvinder, der er registreret i Landspatientregisteret for voldsskader, kan følges op i Dødsårsagsregisteret, således at det fx er muligt at sammenligne deres dødelighed med resten af befolkningens dødelighed.

Sundheds- og Sygelighedsundersøgelsen (SUSY)

Personnummeret er kendt på samtlige de personer, der har besvaret spørgsmål om vold i sundheds- og sygelighedsundersøgelsen i 2000. Data i undersøgelsen er for alle svarpersoner koblet til data i de danske sundhedsregistre, dvs. Dødsårsagsregisteret, Landspatientregisteret, Cancerregisteret, Psykiatrisregisteret og Sygesikringsregisteret, der rummer oplysninger om kontakt med praktiserende læger og speciallæger. Der eksisterer således en database "Danish Cohort Study, DANCOS" der rummer selvrapporterede voldsdata, en lang række oplysninger om sociale faktorer, sundhed, sygdom, sygdomsadfærd og registerdata, der belyser voldsofres kontakt med sundhedsvæsenet og dødelighed.

Data fra krisecentre mv.

Ved ankomsten til et kvindekrisecenter opgiver den voldsramte kvinde sit personnummer, som senere krypteres, dvs. det kan ikke anvendes til at undersøge, hvor mange gange den enkelte kvinde har opholdt sig på et krisecenter i løbet af et år. Der er derfor aktuelt ikke muligt at undersøge, hvor mange voldsofre på krisecentre, der politianmelder, hvor mange der er behandlet på sygehus, og hvilke sundhedsmæssige senfølger ofrene har.

Del 3

Voldens omfang, karakter og ofre.

Indikator 1 og 2

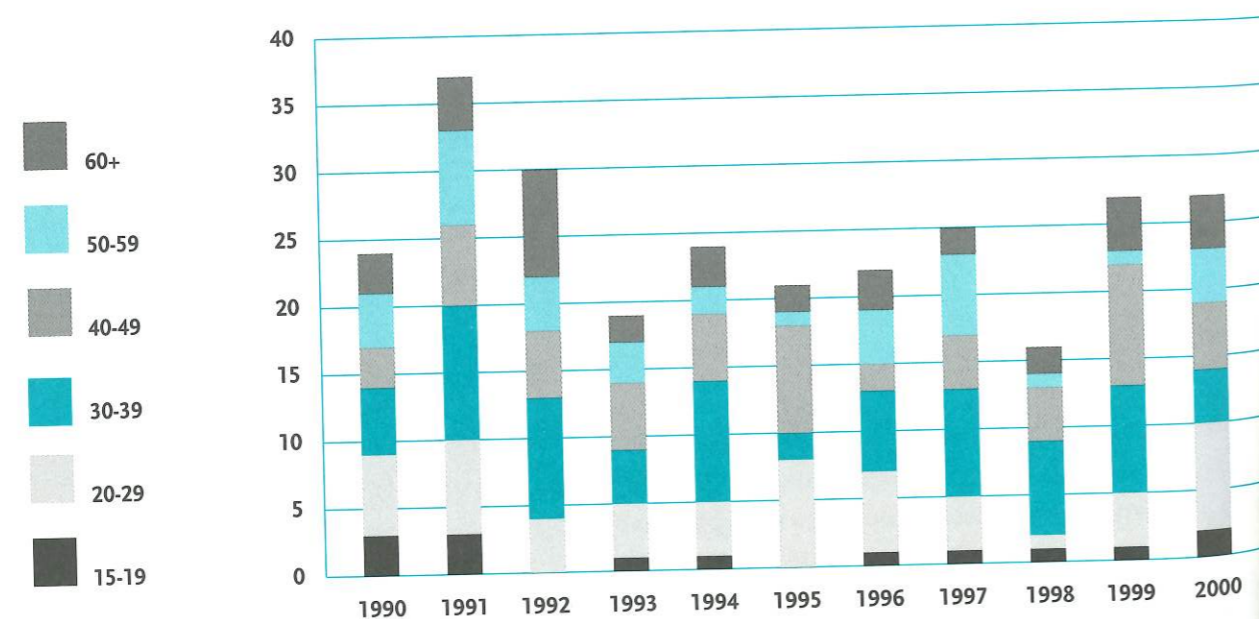
I denne del af rapporten præsenteres registerdata, resultater fra befolkningsundersøgelserne og opgørelser fra landets centre for voldsramte kvinder, som samlet kan beskrive omfanget og karakteren af vold mod kvinder i Danmark og tegne en profil af voldsoffer og voldsudøver.

Dødsårsagsregisteret; Vold med døden til følge

I perioden 1990 til 2000 har der i gennemsnit årligt været 24 dødsfald blandt kvinder i alderen 15 år og derover som følge af vold. Antallet har varieret mellem 16 og 37 årlige dødsfald. Dette antal svarer ikke fuldstændig til det drabstal, som offentliggøres i kriminalstatistikken. Dødsårsagsregisterets tal svarer til, hvad der er oplyst på dødsattesten, som skrives ved ligsynet, kort efter døden er indtrådt. På det tidspunkt er alle omstændigheder omkring dødsfaldet endnu ikke opklaret. Dødsfaldene kan både skyldes overlagt vold (drab) og vold, som ikke retsligt tolkes som drab, og det årlige drabstal er derfor mindre. I 2000 registrerede kriminalstatistikken 57 drab og forsøg på drab mod kvinder, dvs. at ca. halvdelen af disse resulterede i kvindens død.

Der er betydelige forskelle i antallet af dødsfald fra år til år, og der er en tendens til at risikoen for voldelige dødsfald er størst i alderen 30-49 år (Figur 1).

Figur 1. Årlige antal dødsfald blandt kvinder pga. vold, fordelt på aldersgrupper, 1990-2000

Drab på kvinder er langt overvejende begået af mænd. I godt halvdelen af alle kvindedrab er drabet begået af en nuværende eller tidligere partner. I en igangværende opgørelse af drab i Danmark rapporteres det, at drabsofferet i 10 ud af 25 drab (40%) boede sammen med gerningsmanden på drabstidspunktet, og i tre tilfælde (12%) ikke havde fælles bopæl med den kæreste eller tidligere partner, som begik drabet. Data angår 1995.

Drab blandt mænd derimod er sjældent begået af en kvindelig partner. Blandt 41 drab på mænd i 1995 var 5 begået af en nuværende eller tidligere kvindelig partner (Peter Leth, personlig kommunikation, 2004).

Landspatientregisteret og afgrænsede skadestueundersøgelser; Voldsofres kontakt til sygehuse

Vold kan medføre så alvorlige fysiske skader, at voldsofret må behandles på et sygehus. Hvis et voldsoffer anmelder overgrebet til politiet, vil politiet ofte anmode om en lægeattest til dokumentation af voldens alvor, og det er som regel skadestuelæger, der anmodes om at udfylde en såkaldt politiattest. I begge tilfælde vil der indgå data om sygehuskontakten i Landspatientregisteret med oplysninger om voldens karakter og skadens art og lokalisation.

Langt de fleste voldsofre færdigbehandles på skadestuen og indlægges ikke på sygehuset. Som beskrevet rummer Landspatientregisteret først fuldstændige data om skadestuekontakter fra 1995 og frem. I beskrivelsen af udviklingen i sygehuskontakter som følge af vold er der derfor kun medtaget data i Landspatientregisteret for perioden 1995 til 2003.

Oplysninger om skadestue og voldsudøver, dvs. data der kan afgrænse partnervold fra anden vold, er indhentet fra en række særskilte skadestueundersøgelser.

Udviklingen

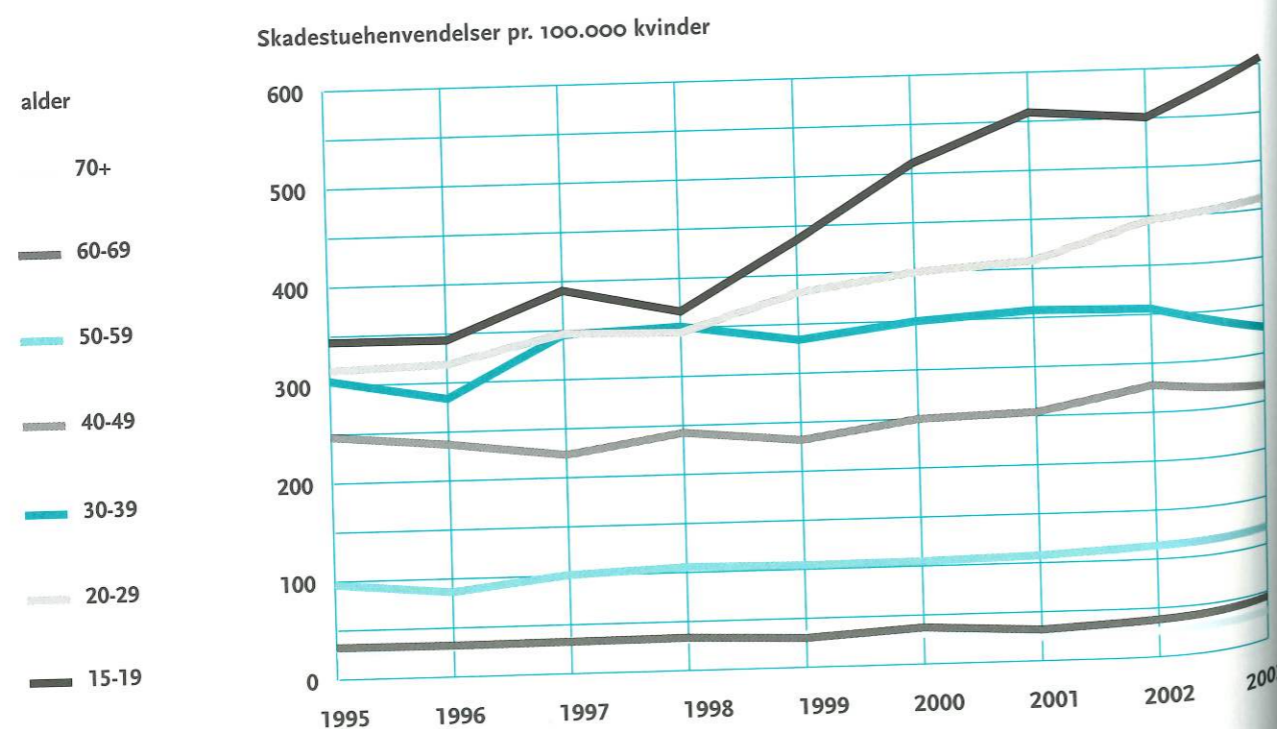
I perioden 1995 til 2003 er der i alle aldersgrupper sket en stigning i antallet af skadestuekontakter pga. af voldsskader og/eller undersøgelser i forbindelse med politianmeldt vold. I de seneste par år har godt og vel 5.000 kvinder årligt været i kontakt med en skadestue pga. vold mod 4.000 i 1995. Antallet af skadestuekontakter er steget i alle aldersgrupper undtagen blandt de ældste kvinder, og stigningen har været størst i den yngste aldersgruppe. I 2003 var der i alt 858 skadestuebesøg blandt 15-19-årige kvinder mod 541 i 1995. Tabel 1 viser antallet af skadestuekontakter som følge af vold i perioden 1995-2003.

Tabel 1. Antal skadestuekontakter blandt kvinder på grund af vold, opdelt på aldersgrupper,

	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	I alt
1995	541	1197	1154	833	320	79	96	4220
1996	519	1198	1102	788	299	78	113	4097
1997	576	1274	1238	818	358	80	124	4468
1998	522	1247	1269	885	384	83	117	4507
1999	605	1368	1209	846	386	75	124	4613
2000	697	1414	1264	916	394	95	114	4894
2002	763	1506	1285	1034	431	103	97	5219
2003	858	1514	1308	991	446	119	101	5337

Hyppigheden af skadestuekontakter som følge af vold, dvs. antal pr. 100.000 kvinder i hver aldersgruppe, er tilsvarende størst blandt de yngste kvinder og er blandt 15-19-årige steget markant fra 343 pr. 100.000 i 1995 til 606 pr. 100.000 i 2003, svarende til en 77% stigning. Blandt de 40-49-årige er stigningen lavere, fra 247 pr. 100.000 i 1995 til 266 pr. 100.000 i 2003, dvs. kun en stigning på 8%. For alle aldersgrupper samlet er der sket en stigning i hyppigheden af skadestuekontakter på 25 % i den observerede periode.

Figur 2. Udviklingen, 1995-2003, i hyppigheden af kvinders skadestuekontakter på grund af vold, opdelt på aldersgrupper

Den konstaterede stigning i skadestuehenvendelser pga. vold kan have forskellige årsager:

- En faktisk stigning i omfanget af vold mod kvinder
- En forværring af volden
- En ændret adfærd blandt voldsofre
- En bedre registrering af skadestuehenvendelser pga. vold
- Politianmeldelser medfører hyppigere lægelig dokumentation af voldsskader

Den markante stigning i hyppigheden af skadestuehenvendelser, især blandt de yngre kvinder, kan skyldes, at flere kvinder reelt bliver udsat for vold, dvs. at der er sket en stigning i vold mod kvinder i det danske samfund. Men betragtes alene udviklingen i selvrapporert vold, så er der ingen ændring i andelen af kvinder, der rapporterer at have oplevet fysisk vold inden for de sidste 12 måneder i henholdsvis 1991 og 2000.

Stigningen i skadestuekontakter kan skyldes, at volden er blevet grovere og derfor oftere medfører alvorlige skader, som skal behandles på skadestue. Denne mulighed kan desværre ikke vurderes ud fra data i Landspatientregisteret. Men vurderet ud fra de to danske befolkningsundersøgelser i henholdsvis 1991 og 2000 er der en tendens til en stigning i andelen af kvinder, der har været udsat for alvorlig vold. I 1991 rapporterede 0,1% mod 0,4% i 2000, at de inden for de seneste 12 måneder var blevet kastet ind i møbler, ned ad trapper eller lignende, og der var en lille stigning i andelen, der havde været udsat for kvælningsforsøg eller var blevet angrebet med kniv. Den registrerede stigning i skadestuekontakter pga. vold kan derfor delvis skyldes, at volden er blevet grovere.

Den observerede stigning kan også skyldes en ændret adfærd blandt voldsofre. Inden for de seneste 3-4 år har der været gennemført landsdækkende oplysningskampagner om vold mod kvinder. De har bla. fokuseret på, at volden er et samfundsproblem og ikke et privat problem, som er den enkelte kvindes eget ansvar. Det er tænkeligt, at den større offentlige åbenhed medfører, at flere voldsramte kvinder end tidligere henvender sig på skadestuer og beder om hjælp, samt også hyppigere åbent rapporterer, at deres skader skyldes vold. Derimod kan der tidligere have været tilbøjelighed til at rapportere, at skaderne skyldtes en ulykke.

Betydningen af ændret rapportering

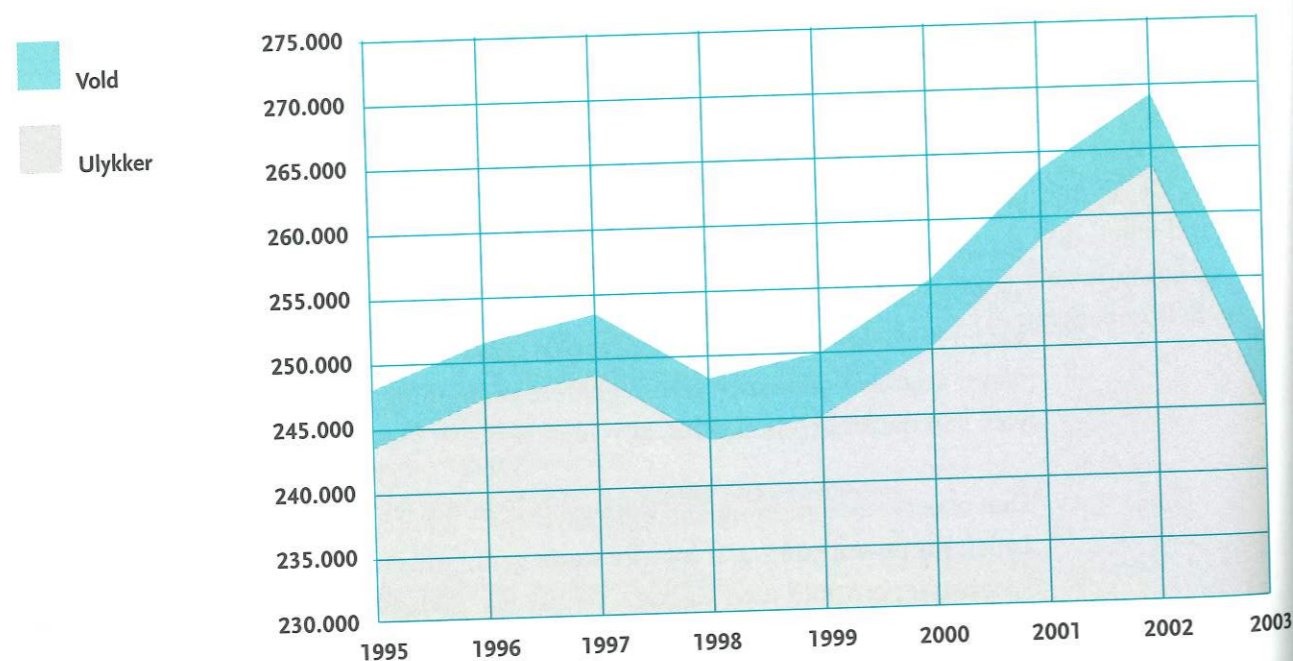
I det følgende undersøges det, om stigningen i volden blandt kvinder kan skyldes en sådan ændret rapporteringsadfærd, dvs. om skadestuekontakter tidligere oftere blev registreret som ulykke end som vold sammenlignet med i dag.

I figur 3 er udviklingen i skader efter vold og efter ulykker lagt sammen. Figuren vedrører kun kvinder, der har henvendt sig til en skadestue i perioden 1995-2003. Voldsskader udgjorde i 1995 i alt 2,8 % af skadestuekontakter pga. skader (læsioner) som følge af vold eller ulykke og i 2002 i alt 3,1%. Men i 2003 var andelen

3,4%, idet der var et fald i antal skadestuekontakter pga. ulykker. Faldet kan delvis forklares ved en lukning af skadestuer i flere regioner og derved en mindre lettilgængelig adgang til skadestuebehandling. Det kan forventes, at færre opsøger et sygehus for at blive behandlet for mindre alvorlige ulykker, eller de vælger at blive behandlet på vagtlægecentraler.

Blandt de personer, der kommer ud for ulykker, er der en overvægt af gamle og børn, mens voldsskader er hyppigst blandt unge, men med ens udvikling over tid i de forskellige aldersgrupper. Blandt 20-29-årige udgjorde voldsskade-kontakter i 1995 i alt 3,1%, i 2002 4,0% og i 2003 i alt 4,5%. Der er således en stigning i den relative andel af voldsskader blandt alle skadestuekontakter pga. skader.

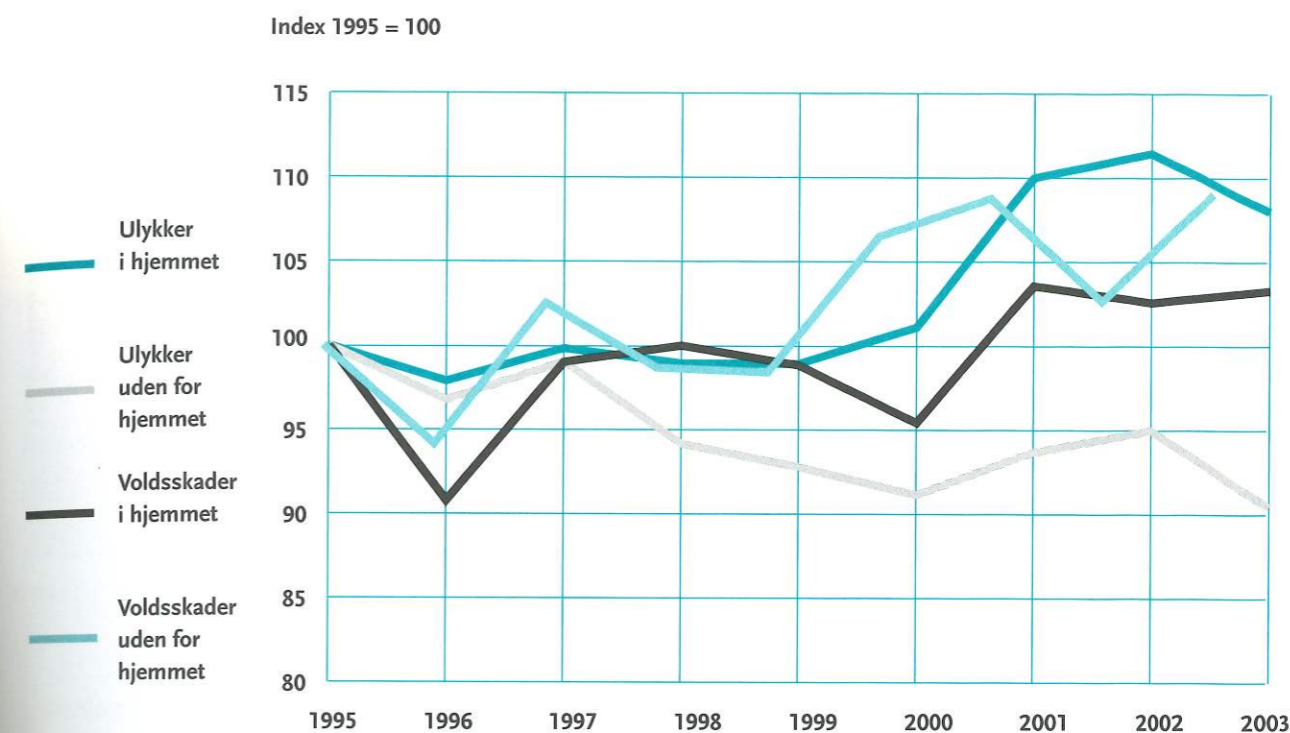
Figur 3. Alle voldsskader og ulykkeskader, kvinder 1995-2003

En del af den observerede stigning i skadestuekontakter pga. vold kan således skyldes, at kvinder nu mindre ofte bortforklarer vold – eller at skadestuepersonale nu mere direkte spørger, om en skade kan skyldes vold.

Voldsskader og skader opstået ved ulykker er forskellige. Voldsskader omfatter oftest hovedet/ansigtet, mens ulykkeskader oftere er på ben, arme og andre kropsdele. Voldsskader blandt kvinder opstår hyppigst i hjemmet, ulykker uden for hjemmet. Figur 4 viser udviklingen i antallet af skadestuekontakter pga. hovedskader, som er opstået i hjemmet og uden for hjemmet ved vold og ved ulykke. For at kunne sammenligne udviklingen er der anvendt et indeks, hvor udviklingen relateres til antallet af skadestuekontakter i 1995 for de fire forskellige skadetyper: hovedskader ved vold og ved ulykke i henholdsvis hjem og uden for hjem.

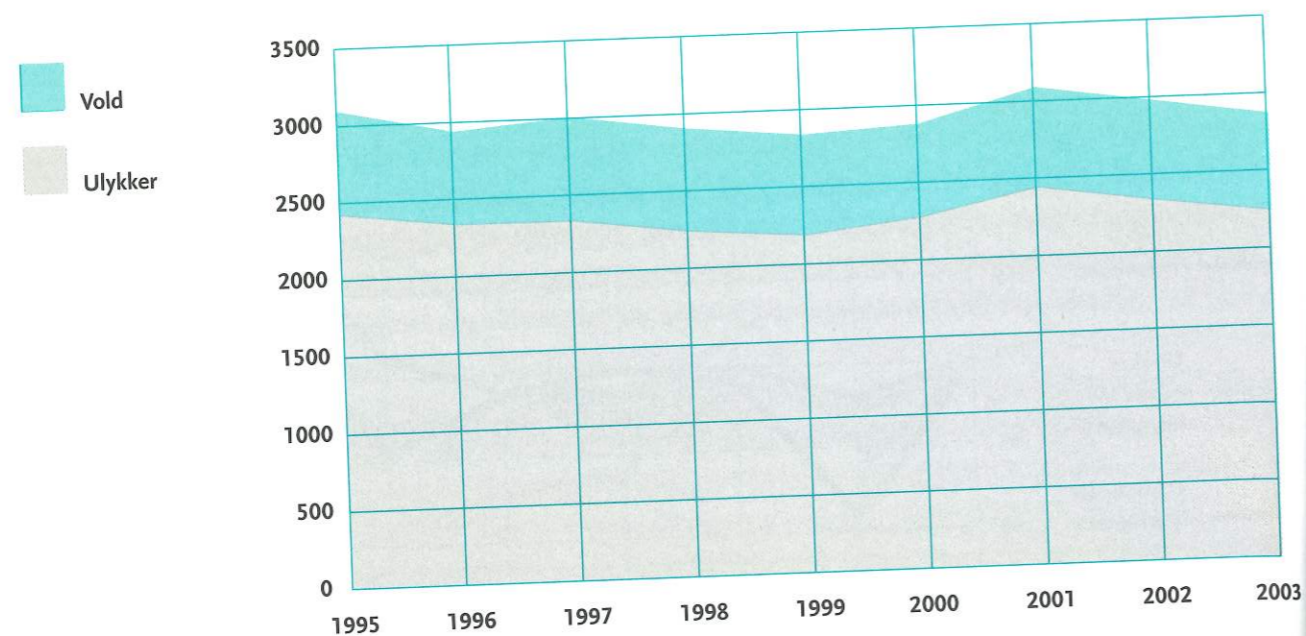
Figur 4. Udviklingen i hovedskader blandt kvinder i alle aldre, opstået pga. vold og pga. ulykke, fordelt på hjem og uden for hjemmet, 1995-2003

Inden for de seneste år er der en relativ stigning i hovedskader i hjemmet, både skader betinget af vold og ulykke, og en stigning i hovedskader pga. vold uden for hjemmet, men ikke i hovedskader pga. ulykke uden for hjemmet. Figur 4 understreger, at den observerede stigning i sygehuskontakter pga. vold ikke alene kan forklares ved en ændring i registreringen af årsagen til skaderne, dvs. vold versus ulykke, men at en del af stigningen kan forklares ved en stigning i vold uden for hjemmet.

Figur 5 viser udviklingen i skadestuekontakter for hovedskader opstået i hjemmet blandt 20-39-årige kvinder. Antallet har ikke ændret sig betydeligt i perioden 1995-2003, og fordelingen af voldsskader og ulykkeskader er også relativt uændret.

Figur 5. Hovedskader opstået i hjemmet opstået ved vold og ved ulykke blandt 20-39-årige kvinder, 1995-2003.

Når udviklingen i skadestuekontakter pga. hovedskader, som skyldes henholdsvis ulykker og vold, bliver sammenlignet, tyder det ikke på, at den observerede stigning i skadestuekontakter pga. voldsskader alene kan forklares ved en bedre rapportering af partnervold, dvs. af vold i hjemmet. Til gengæld ser der ud til at være en reel stigning i voldsskader uden for hjemmet, som måske i et vist omfang kan være udtryk for en ændret rapporteringsadfærd. Om der er tale om partnervold uden for hjemmet eller tilfældig vold fra en gerningsmand, som kvinden ikke har en nær relation til, vides ikke, idet de almindelige skadestuedata ikke indeholder en angivelse af gerningsmanden og relationen til offeret.

Blandt voldsskader uden for bolig/hjem indgår vold på arbejdspladsen. Det er under 10% af voldsskaderne, der er foregået på arbejdsplads, heri inkluderet skole, universitet, hospitaler, plejehjem mm.

Som det vil fremgå af de følgende afsnit, er der i perioden 1995 til 2003 sket en stigning i politianmeldelser om vold mod kvinder. I ukendt omfang anmoder politiet om en lægeundersøgelse mhp. dokumentation af voldens alvor i form af politiattester, og der rapporteres om en stigende anvendelse af sådanne politiattester og dermed en stigning i henvendelser til skadestue i forbindelse med en politianmeldelse. Det kan således forklare en del af den observerede stigning i skadestuehenvendelser pga. vold.

Voldens karakter

Data i Landspatientregisteret gør det muligt at karakterisere voldsskaderne ud fra skadested, skadetidspunkt og at beskrive hvilken del af kroppen, der er skadet. Tabel 2 viser fordelingen af volds- og ulykkeskader efter personens alder, skadested, ugedag, tidspunkt på døgnet, årstid og hvilken kropsdel, der er skadet. Tabellen dækker hele perioden, 1995-2003, og den viser den procentvise fordeling inden for de forskellige faktorer for henholdsvis voldsskader og ulykkeskader.

Tabel 2. Procentfordelingen af voldsskader og ulykkeskader i forhold til en række faktorer. Samtlige skadestuekontakter blandt kvinder over 15 år i 1995-2003

		Voldsskader i %	Ulykkeskader i %
Alder	0-19	13,8	13,2
	20-29	28,7	19,8
	30-39	26,3	15,7
	40-49	19,0	12,9
	50-59	8,1	12,0
	60+	4,2	26,5
Skadested	Udenfor hjemmet	40,8	53,1
	I hjemmet	59,2	46,9
Ugedag	Hverdag	55,0	58,4
	Weekend	45,0	41,6
Tidspunkt på døgnet	0-5	24,5	5,2
	6-12	24,1	41,4
	13-18	40,7	47,6
	19-24	10,8	5,9
Årstid	Vinter	23,2	23,3
	Forår	25,1	24,7
	Sommer	27,0	27,2
	Efterår	24,8	24,8
Skadet kropsdel	Andet (dvs. ikke læsion)	16,9	7,7
	Hoved	40,0	10,5
	Hals	3,1	2,1
	Overkrop, bækken	6,35	4,1
	Arme	18,9	35,4
	Ben	5,1	35,7
	Multiple læsioner	3,7	0,4
	Andre læsioner	6,0	3,1

Voldsskader adskiller sig på mange måder fra ulykkeskader. Der er en klar overvægt af voldsskader i de yngre aldersgrupper, mens der er en mere ensartet aldersfordeling for ulykkeskader i aldersgrupperne under 60 år og en overvægt i den ældste aldersgruppe.

Næsten 60 % af voldsskader blandt kvinder er opstået i en bolig (et hjem) i modsætning til ulykkeskader, her er der tale om mindre end 50 %. Der er markante forskelle på, hvornår på døgnet patienterne kommer til skade. Mere end hver tredje voldsskade er sket om aftenen eller natten, dvs. mellem kl. 19 og 05, mod ca. hver tiende ulykkeskade. Knap halvdelen af ulykkeskader og ca. 40% af voldsskader sker mellem kl. 13 og 18. Årstidene synes ikke at have indflydelse på skadeføremkomsten.

Oplysningerne om hvilken kroppsdel, der hovedsagelig er beskadiget, er hentet fra patientens væsentligste diagnose fra skadestuen. Kategorien 'andet' omfatter symptomer, som fx mavesmerter, eller undersøgelser uden angivelse af, hvad der er undersøgt for. Blandt voldsofre er der betydelig overvægt af skader på hovedet i modsætningen til blandt ulykkesofre, henholdsvis 40% og 11% af alle skaderne var hovedskader. Ulykkesofre skades derimod oftere på arme og ben. I 70% af ulykkerne var der læsioner på arme eller ben mod i ca. 20% af voldstilfældene.

Blandt de yngre kvinder er der endnu mere markante forskelle i skader opstået ved vold og ulykker. Mere end halvdelen af voldstilfældene er sket om aftenen eller natten mod mindre end en tredjedel af ulykkerne.

For at vurdere, hvorvidt der er sket en ændring i andelen af henholdsvis vold og ulykker i hjemmet og uden for hjemmet, er skadestuekontakter i 1995 og 2003 sammenlignet for de to skadetyper. Tabel 3 viser fordelingen af skadestue og skadet kroppsdel blandt alle voldsskader og ulykkeskader i 1995 og 2003.

Der er ingen markante ændringer i ulykker. Men i 2003 er en større andel af voldsskaderne foregået uden for hjemmet sammenlignet med 1995, og en mindre andel af skaderne er lokaliseret til hovedet, henholdsvis 37% i 2003 og 44% i 1995. Disse tal underbygger formodningen om, at den registrerede stigning i antal skadestuekontakter pga. vold delvis kan skyldes en stigning i voldstilfælde uden for hjemmet.

Tabel 3. Udviklingen fra 1995-2003

	Vold 1995	Ulykke 1995	Vold 2003	Ulykke 2003
Udenfor hjem	38,7%	54,2%	41,1%	51,8%
I hjem	61,3%	45,8%	58,9%	48,3%
Hoved	44,4%	10,8%	37,1%	10,8%
Hals	2,4%	1,8%	3,1%	2,0%
Overkrop, bækken	6,3%	4,0%	6,5%	4,2%
Arme	19,4%	37,5%	18,1%	35,9%
Ben	5,7%	36,5%	4,2%	33,8%
Multiple læsioner	3,4%	0,4%	4,0%	0,4%
Andre læsioner	8,2%	4,2%	4,3%	2,4%
Andet	10,3%	4,8%	22,7%	10,6%

Gentagen vold

Det er muligt ud fra landspatientregisterets data at vurdere i hvilket omfang kvinder er udsat for vold flere gange pr. år, dvs. om de har henvendt sig til en skadestue mere end en enkelt gang.

Tabel 4 viser, at 94% af kvinderne kun havde været en gang på skadestue, knap 6% to gange og 0,7% tre gange de øvrige, 0,2% havde været på skadestue fire eller flere gange.

Tabel 4. Omfanget af gengangere blandt skadestuepatienter, behandlet for voldsskader i 2001

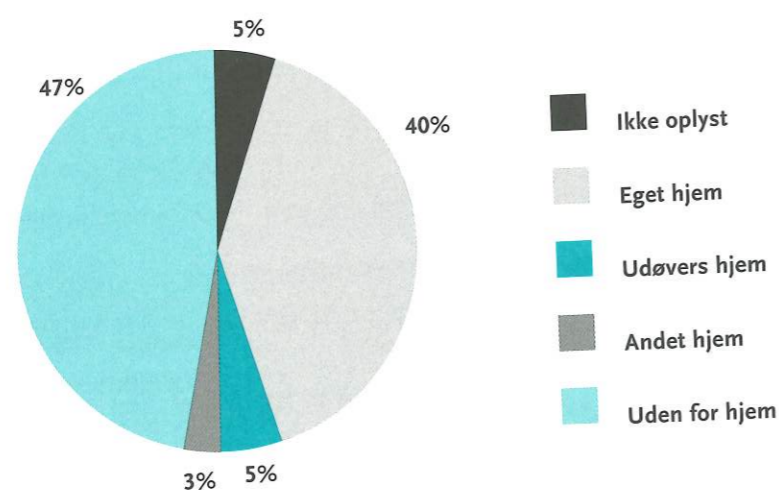
Skadestuekontakter	Antal voldsofre	Procent af samtlige
1 gang	4587	93,6
2 gange	271	5,5
3 gange	33	0,7
4 gange	5	0,1
5 gange	6	0,12
	I alt 4902	I alt 100

Skadestedet

Data i Landspatientregisteret beskriver, hvor volden fandt sted, men kun opdelt i få kategorier, og oplyser fx ikke om volden skete i eget eller andres hjem. Vi har i det følgende brugt data fra en nyregistrering af oplysninger om skadestuekontakter på fem sygehuse i 1999 og 2000, der har vedrørt voldsskader og fra en fortløbende opgørelse af skadestuekontakter over seks måneder i 2001 i Randers og Københavns Amt.

Figur 6 viser fordelingen af skadested efter om volden fandt sted i kvindens eget hjem, i udøverens hjem, andet hjem eller uden for et hjem. I 5% af tilfældene er der ingen oplysninger om gerningsstedet. I knap halvdelen af tilfældene fandt volden sted i et hjem, i 40% af tilfældene i offerets eget hjem, i 5% i udøverens hjem og i 3% i et andet hjem.

Figur 6. Fordelingen af gerningssted for vold mod kvinder. Data fra udvalgte skadestuer, 1999 og 2000.

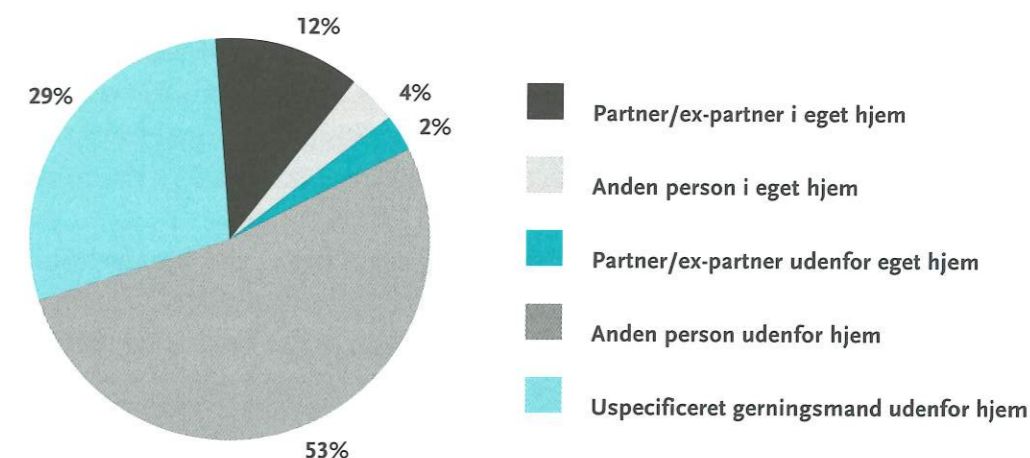
Voldsudøver

I Landspatientregisteret registreres der ikke oplysninger om voldsudøveren. Ved nyregistreringen af skadestuesedler fra de udvalgte sygehuse er der medtaget oplysninger om relationen mellem voldsoffer og voldsudøver. Det var dog kun en begrænset andel af skadestuesedlerne, som rummede konkrete oplysninger om voldsudøveren, i halvdelen af tilfældene var relationen til voldsofferet ikke oplyst. Når der alene medtages tilfælde, hvor der er oplysninger om voldsudøveren, var voldsudøveren i 66% af tilfældene enten en nuværende eller tidligere partner. I halvdelen af disse tilfælde var det oplyst, at det var den nuværende partner.

Figur 7 viser fordelingen af voldsskader efter hvor volden fandt sted og hvem, der udøvede volden.

I knap hvert tredje tilfælde er der ikke oplysninger om voldsudøveren, men det er oplyst, at gerningsstedet var uden for et hjem. Disse tilfælde kan meget vel rumme partnervold. Når der alene inkluderes tilfælde, hvor der er oplysninger om voldsudøveren, var han i 25% af tilfældene en nuværende eller tidligere partner og volden fandt hyppigst sted i kvindens eget hjem.

Figur 7. Fordelingen af voldsskader efter voldsudøver og skadested. Data fra udvalgte skadestuer 1999 og 2000.

I en 6-måneders fortløbende opgørelse i 2001 på to sygehuse (Københavns Amt og Randers) af i alt 587 skadestuekontakter pga. vold skulle der ved lægeundersøgelsen også indhentes oplysninger om voldsudøveren. Men i halvdelen af tilfældene var oplysningerne alligevel ikke tilstrækkelige til at afgøre relationen mellem offer og voldsudøver. Oplysningerne om, hvor volden havde fundet sted, var derimod mere fuldstændige. Samlet foregik 40% af voldtillfældene i voldsofferets eget hjem. Hvert tredje voldtillfælde var udøvet af en nuværende eller tidligere partner, oftest i voldsofferets hjem. Men i en del af voldtillfælde i hjemmet var der ingen oplysninger om voldsudøveren. Når tilfældene med uoplyst voldsudøver udelades, var voldsudøveren i knap to ud af tre tilfælde en nuværende eller tidligere partner og i de øvrige tilfælde et andet familiemedlem, en nær ven eller bekendt og i enkelte tilfælde en myndighedsperson (politi).

I Århus er der tidligere gennemført undersøgelser af vold mod kvinder ud fra skadestuedata og politianmeldte tilfælde. Det beskrives, at volden i 36% og 39% var udøvet af en partner, henholdsvis i 1993-1994 og i 1999-2000. Disse data omfatter både politianmeldt vold og voldsskader, der kun er behandlet på et sygehus. Der blev ikke påvist en stigning i hyppigheden af vold mod kvinder i denne region i perioden, og andelen af partnervold svarer nogenlunde til, hvad der blev registreret i 2001 på to andre sygehuse (Ejlertsen et al. 2004; Fabricius et al. 1998).

Sammenfatning

Hvert år kontakter ca. 5.000 kvinder en skadestue efter at have været udsat for vold. To ud af tre er yngre end 40 år, og det er blandt de yngre kvinder, at der er sket en stigning i skadestuekontakter, og især inden for de seneste fem år. Denne stigning kan skyldes øget bevågenhed i samfundet, som har gjort problemet mere åbent og ført til, at kvinder søger lægehjælp, og at de ved henvendelsen på skadestuen fortæller, at deres læsioner skyldes vold i stedet for at skjule volden. Stigningen kan også forklares ved, at flere kvinder nu end tidligere anmelder volden til politiet, og at politiet hyppigere anmoder om en lægeundersøgelse mhp dokumentation af volden.

Stigningen kan også delvis skyldes, at volden er blevet grovere og derfor oftere kræver lægebehandling. Der synes tillige at være sket en stigning i vold uden for hjemmet. Denne vold er formentlig ofte udøvet af en person, der ikke har haft nær relation til kvinden. Det drejer sig således ikke om en stigning i partnervold.

Sygehusdata inkluderer ikke oplysninger om voldsudøveren. Oplysningen indgår ikke i de data, der rutinemæssigt registreres ved enhver sygehuskontakt, der skyldes en skade. Et forsigtigt skøn er, at i to ud af tre voldstilfælde, som bliver sygehusbehandlet, er udøveren en person med nær relation til kvinden, og er i mindst hvert tredje tilfælde med sikkerhed en nuværende eller tidligere partner. Omfanget af denne vold skønnes ikke at have ændret sig over de senere år.

Kriminalregisteret og offerstatistik; Politianmeldte voldstilfælde

Siden 2001 er der i kriminalstatistikken medtaget oplysninger om voldsøfret således, at det er muligt at skelne mellem vold mod mænd og mod kvinder og at opdele volden i aldersgrupper. Der anmeldes årligt ca. 5.000 tilfælde af vold mod kvinder i Danmark. Heri indgår knap 1.500 tilfælde af trusler om vold og ca. 350 tilfælde af vold mod kvindelige offentlige myndighedspersoner.

Volden opdeles efter grovheden, dvs. om den har eller ikke har kunnet medføre alvorlig legemsbeskadigelse og efter om den gav blivende skade. I 2002 blev der anmeldt 3.177 tilfælde af fysisk vold mod voksne kvinder, 15 år og derover, Tabel 5.

Tabel 5. Politianmeldelser af vold, kvinder 2002

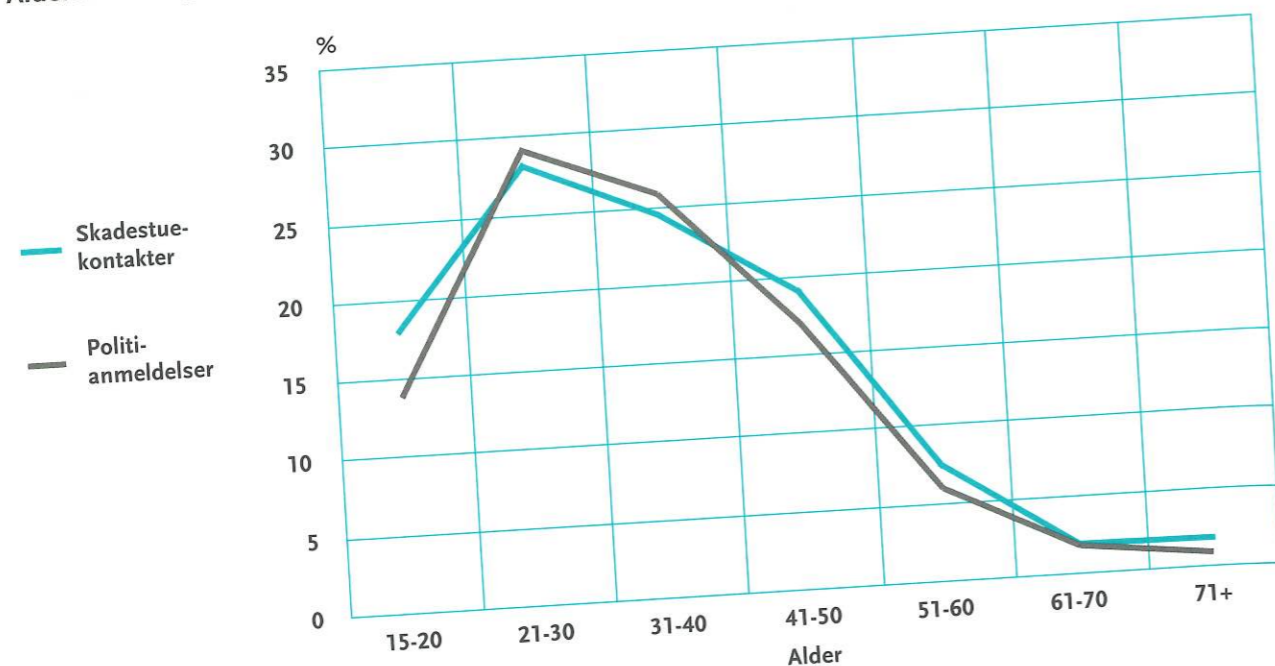
Alder	Simpel vold §244	Alvorligere vold §245 stk. 1	Alvorlig vold §245 stk. 2	Særlig alvorlig vold §246	§244-246 samlet	Hyppeghed af anmeldt vold, §244-246 samlet, per 100.000 kvinder
15-19	408	33	2	0	443	319,6
20-24	464	35	6	1	506	328,4
25-29	370	39	9	0	418	227,4
30-39	737	68	14	1	820	204,6
40-49	470	54	11	3	539	145,7
50-59	170	16	2	0	188	50,0
60-69	51	2	2	0	55	21,2
70-79	17	1	0	0	18	9,1
80+	6	1	1	0	8	5,5
I alt	2863	261	48	5	3177	116,9

Note: der optræder enkelte voldstilfælde uden for de listede paragraffer, hvorfor den sidste kolonne ikke helt afspejler summen af de foregående.

Langt størsteparten, omkring 90% af de politianmeldte voldssager, falder inden for paragraffen om 'simpel vold', dvs. den mildeste af de 3 voldsparagraffer. I 2002 blev der anmeldt 5 tilfælde af grov vold med alvorlig og blivende fysisk skade og 57 drab eller drabsforsøg.

Aldersfordelingen af ofre i den politianmeldte vold er meget lig aldersfordelingen af den skadestueanmeldte vold. Det fremgår af figur 8, hvor aldersfordelingen for ofre er vist for skadestuekontakter og politianmeldelser. For de viste aldersgrupper indgår 3177 politianmeldelser og 5219 skadestueanmeldelser, dvs. at der i 2002 var flere henvendelser til en skadestue end politianmeldelser.

Figur 8. Politianmeldt vold og sygehuskontakter pga. voldsskader. Aldersfordelingen for kvindelige voldsofre i 2002. I procent af samtlige voldsofre.

Kilde: Landspatientregisteret og Kriminalregisteret

Tabel 6 viser aldersprofilen for sigtede i voldsager mod kvinder. Data vedrører 4.481 gerningsmænd i 2002. Hver tredje sigtet var 30-39 år, hver tiende yngre end 20 år, og knap hver tredje var 40 år eller derover, dvs. at der var en overvægt af mænd under 40 år, men samlet en ældre aldersprofil end blandt de kvindelige voldsofre.

Tabel 6. Aldersfordelingen blandt voldsudøvere i år 2002. Sigtede og dømte for vold mod kvinder.

alder	antal	procent
15-19	438	10%
20-29	1210	27%
30-39	1434	32%
40-49	964	22%
50-59	343	8%
60+	92	2%
I alt	4481	100%

Kilde Kriminalregisteret, 2002

Justitsministeriets offerundersøgelse ud fra politianmeldelser i 2000

Justitsministeriet gennemførte i 2000 en undersøgelse af anmeldelser af personforbrydelser i vinterhalvåret 1999-2000. Formålet var at vurdere det kommende datagrundlag for den planlagte, landsdækkende offerstatistik. Undersøgelsen dækker 955 anmeldelser i 11 politikredse i 6 måneder og omfatter forbrydelserne vold, voldtægt, drab og drabsforsøg. Den er baseret på en gennemgang af alle politirapporterne.

Halvdelen af den anmeldte vold mod kvinder vedrørte partnervold. Især den alvorlige vold var begået af en nuværende eller tidligere partner, 71% mod 48% af simpel vold. Politianmeldelserne omfattede dog først og fremmest simpel vold, i alt 217 tilfælde mod 17 tilfælde af alvorlig vold.

Tabel 7. Voldsepisoder mod kvinder fordelt efter relationen mellem gerningsperson og offer og voldens art

Relation	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt
Nuv. eller tidl. partner	48%	71%	50%
Anden familie	3%	0%	3%
Tidl. / nuv. venner	7%	12%	7%
Afhængighedsforhold, fx kollega, arbejdsgiver	5%	0%	4%
Bekendte	4%	0%	4%
Svagt kendskab	10%	0%	9%
Intet kendskab	17%	0%	15%
Uoplyst	7%	18%	8%
I alt	100%	100%	100%
Antal anmeldelser	217	17	234

Kilde: Britta Kyvsgaard; Justitsministeriet. Offerstatistik og statistik om gerningssituationen, november 2000.

Tabel 8 viser, at tre ud af fire tilfælde af politianmeldt, alvorlig vold skete i bolig, og at det kun er en beskedent andel af volden mod kvinder, der finder sted på eller ved værtshus og lignende steder.

Tabel 8. Voldsepisoder mod kvinder fordelt efter gerningssted og voldens art

Gerningssted	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt
Privat bolig	57%	76%	58%
Arbejde/uddannelsessted	8%	6%	8%
På eller ved værtshus, cafe mv.	7%	6%	7%
Andet	27%	6%	25%
Uoplyst	1%	6%	2%
I alt	100%	99%	100%
Antal anmeldelser	217	17	234

Kilde: Britta Kyvsgaard; Justitsministeriet. Offerstatistik og statistik om gerningssituationen, november 2000

Undersøgelsen kan således konkludere, at en væsentlig del af den anmeldte vold mod kvinder er begået under private former og af en nuværende eller tidligere partner, og at volden i modsætning til vold mod mænd sjældent er foregået i eller i forbindelse med et værtshusmiljø {Kyvsgaard, 2000}.

Kriminalregisteret, Landspatientregisteret og andre registre; samkøring af data

Kriminalregisterets offerstatistik gør det muligt at udtrække oplysninger om volds ofre fra andre registre ved en samkøring af data. Af særlig interesse i forhold til volds ofre er Danmarks Statistiks registre over bopæl og registre vedrørende social status samt Landspatientregisterets data om skadestuekontakter pga. volds-skader. Til brug for det aktuelle projekt er der foretaget et udtræk fra Kriminalregisteret vedrørende alle kvinder, der har anmeldt vold i 2001 og 2002. I de tilfælde, hvor der er rejst sigtelse eller faldet afgørelse i sagen, er den (formodede) gerningsmands personnummer med i udtrækket. For alle CPR-numrene (ofre og gerningsmænd) er der indhentet oplysning fra CPR-registeret om bopælskode pr. 1. januar i perioden 1996 til 2002. Desuden er der både for volds ofre og sigtede udtrukket oplysninger om socioøkonomisk gruppe og uddannelseslængde. Med henblik på at vurdere omfanget af skadestuekontakter pga. vold blandt de kvin-

der, der har anmeldt vold og andelen af skadestuebehandlede kvinder, der har anmeldt volden til politiet, er der udtrukket oplysninger i Landspatientregisteret vedrørende alle kvinder, der i årene 2001 og 2002 har henvendt sig til skadestue med skader som følge af vold.

Materialet omfatter oplysninger om i alt 5.777 tilfælde af vold mod kvinder, og omhandler i alt 5.668 forskellige kvinder, der har anmeldt vold i 2001 og 2002. Der er gennemført en række analyser for at afklare:

1. Hvorvidt offer og gerningsmand bor eller har boet sammen
2. Hvorvidt anmeldelsen til politiet af voldstilfældet også har medført anmeldelse til skadestue
3. Sociale variable for offer og gerningsmand

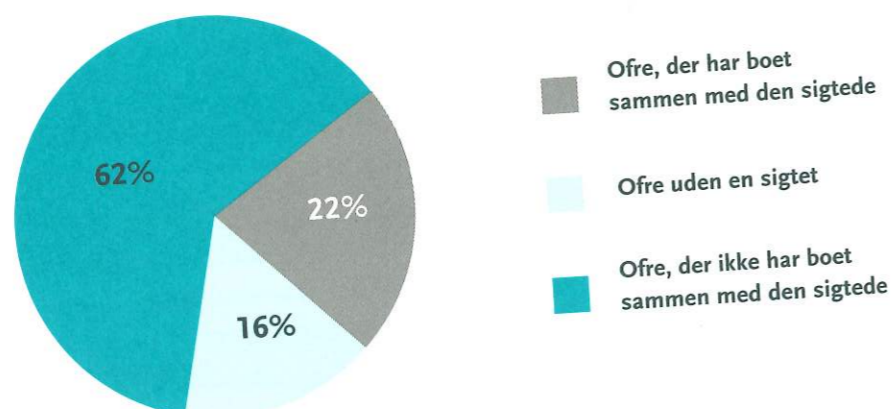
Om offer og gerningsmand har boet eller bor sammen

Husstand eller familietilhørsforhold kan identificeres i CPR registeret ud fra familienumre. Enhver husstand har et familienummer, uanset antallet af personer. Familienummeret vil således være det samme for to personer, der bor sammen. Datamaterialet fra politiets registre indeholder CPR-nummer på offer og gerningsmand i kombination. Det er derved muligt at konstatere, om offer og gerningsmand har boet sammen eller bor sammen inden for et givet tidsrum. Det er i et udtræk fra registeret undersøgt, hvorvidt offer og gerningsmand har boet sammen i løbet af årene 1996-2002, eller evt. stadig bor sammen. Registret indeholder kun en oplysning per CPR-nummer per år, dvs. til- og fraflytninger i løbet af et år kan ikke ses af registeret. Oplysningerne er således afgrænset til, hvorvidt offer og gerningsmand har boet sammen pr. 1. januar i de enkelte år. Under disse begrænsninger kan følgende fastslås:

Der er i 2001 og 2002 i alt politianmeldt 5.777 forskellige voldstilfælde mod voksne kvinder. Vold mod børn under 15 år og flere anmeldelser samme dag er ekskluderet. Der er i 4.833 (84%) tilfælde oplysning om en gerningsmand, dvs. der er rejst sigtelse eller faldet dom i sagen. Blandt disse er der for 1.258 registreret bofællesskab med volds ofret i perioden 1996-2002. Det svarer til, at i 26% af tilfældene med kendt gerningsmand har volds ofre og voldsudøver boet sammen i et eller flere af årene i perioden 1996-2002, og at godt hver fjerde af disse politianmeldelser med sikkerhed angik partnervold, defineret som vold af nuværende eller tidligere ægtefælle, samlever eller samboende kæreste.

De forskellige andele anskueliggøres i figur 9, hvor det mørktfarvede område dækker ofre, der muligvis har været udsat for partnervold, men ikke har boet sammen med gerningsmanden, det grå område er dem, der med sikkerhed har været udsat for partnervold, mens det lystfarvede område dækker dem, der sandsynligvis ikke har været udsat for partnervold.

Figur 9 Kriminalregisteret

Det fremgår, at det kun er en mindre andel af volden mod kvinder, der er udøvet af en samlevende partner, dvs. en mand som kvinden har bofællesskab med. Men registerdata udelukker de tilfælde, hvor kvinden og voldsudøveren har boet sammen i nogle måneder i løbet af et år, men ikke over nytår, og hvor de derfor ikke er registreret med samme familienummer. Registerdata kan heller ikke bruges til at afgøre, hvorvidt offer og gerningsmand har haft et forhold/været kæreste uden at have samme bopæl. Der er uden tvivl en del voldstilfælde, hvor gerningsmanden er offerets nuværende eller tidligere kæreste, men hvor de aldrig har boet sammen. Således blev det på basis af en konkret gennemgang af politianmeldelser i den førnævnte offerundersøgelse påvist, at halvdelen af de anmeldte voldstilfælde var foretaget af en nuværende eller tidligere ægtefælle, samlever eller kæreste, dvs. i dobbelt så mange tilfælde, som en undersøgelse baseret alene på registerdata kan påvise.

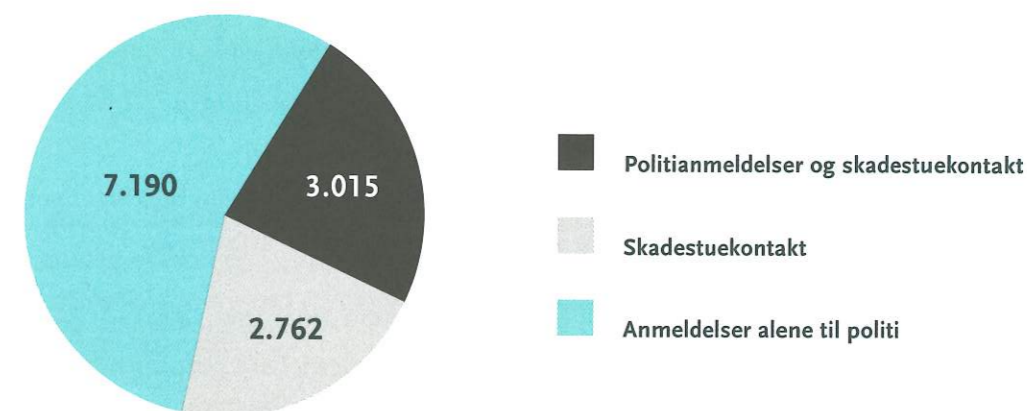
Samtidig anmeldelse til skadestuen

Skadesturegistreringen er en vigtig kilde til at afdække omfanget og karakteren af vold mod kvinder og til at følge udviklingen over årene. Hvis det tillige kan afgøres hvor mange ofre, der har været både hos politi og på skadestuen, og hvor mange voldstilfælde, der kun er registreret af politiet eller kun i Landspatientregisteret, fås der et mere eksakt mål for voldens omfang.

Det aktuelle materiale indeholder data i Landspatientregisteret om kvindelige patienter i årene 2001-2002, der er registreret med kontaktårsag vold, i alt 10.205 kontakter. Disse data er sammenlignet med data i Kriminalregisteret med henblik på at vurdere, hvor mange kvinder, der både anmelder vold til politiet og bliver behandlet på skadestue for voldsskaden. Idet der ofte kan være tidsforskydning mellem skadestuebesøget og politianmeldelsen, er det defineret, at det drejer sig om samme henvendelse, hvis der er op til 30 dage mellem skadestuekontakten og politianmeldelsen.

I det samlede materiale er der 5.777 tilfælde af politianmeldt vold. Blandt disse er 3015, eller 52,2 % også registreret i Landspatientregisteret med en skadestuekontakt pga. vold; mens 7190 af de i alt 10.205 registreringer i Landspatientregisteret i 2001 og 2002 ikke genfindes i Kriminalregisteret, således at der i 70% af tilfældene ikke synes at være foretaget en samtidig politianmeldelse af volden. Det samlede antal af forskellige volds ofre omfatter samtlige ofre i politiets registre plus samtlige ofre fra skadestuestatistikken minus de, der er registreret begge steder. For de to år var der i alt 12.967 volds ofre, eller ca. 6485 per år. Det er illustreret i figur 10:

Figur 10. Antallet af volds ofre, politiets og skadesturegistreringerne, 2001-2002

I det samlede materiale er der 944 tilfælde af politianmeldt vold, hvor der ikke er oplysninger om en sigtet eller dømt gerningsmand. Af disse har volds offeret i 444 tilfælde, 47 %, også været behandlet på skadestue, dvs. kontakten findes i Landspatientregisteret. Blandt de 4.833 tilfælde af politianmeldt vold, hvor der er oplysning om en gerningsmand, kan 2.571, 53 % genfindes i Landspatientregisteret. I de 1.258 tilfælde, hvor offeret på et tidspunkt har boet sammen med sin gerningsmand, har offeret i 682 tilfælde, dvs. i 54 % af tilfældene, også været i kontakt med skadestue pga. volden.

Tabel 9. Beregning af samlede antal forskellige voldsofre 2001 og 2002

Anmeldte voldstilfælde	Samlivsforhold	Anmeldte voldstilfælde	Anmeldte og skadestuebehandlede voldstilfælde
944 uden kendt gerningsmand		5767 forskellige tilfælde af vold, heraf 3015 i skadesturegisteret	444 med ukendt gerningsmand
4833 med kendt gerningsmand	1258 har boet/bor sammen		682 nuv./tidl. partner
	3575 har ikke boet sammen		1889 ikke nuv./tidl. partner

Kilder: Kriminalregisterets data om politianmeldt vold og Landspatientregisterets om skadestuebehandlet voldsskader, 2001 og 2002.

Blandt de anmeldte voldstilfælde er der enkelte tilfælde, hvor der både er anmeldt en ukendt og en kendt gerningsmand i samme sag.

Der er altså den største anmeldelsestilbøjelighed blandt dem der har været udsat for partnervold, og i øvrigt blandt dem, hvor gerningsmanden er kendt. Det svarer til, hvad der er konstateret i Justitsministeriets gennemgang af politirapporter, at partnervold ofte er særlig alvorlig og derfor ofte kan medføre behandlingskrævende skader. Men sammenhængen kan også delvis forklares ved, at politiet især i tilfælde af partnervold ønsker en dokumentation af voldsskaderne mhp. evt. senere retssag.

Erhvervstilknytning

Fra Danmarks Statistik er der indhentet oplysninger om erhvervstilknytning for både ofre og gerningsmænd. Socialgrupperne er opdelt på forskellige typer af beskæftigelse, og kategorier uden for arbejdsmarkedet. I tabel 10 præsenteres data opdelt på erhvervsaktive, arbejdsløse og personer uden for arbejdsstyrken, dvs. førtidspensionister mm. og unge under uddannelse.

I forhold til den samlede kvindelige befolkning er der blandt voldsofre en overvægt af ikke-erhvervsaktive personer, henholdsvis 24% i befolkningen og 58% blandt voldsofre.

Der er en tendens til forskel i erhvervsstatus for voldsofre for partnervold og ofre for anden vold. Voldsofre, der har boet sammen med gerningsmanden og dermed har været udsat for partnervold, er oftere i erhverv end den anden gruppe ofre (Tabel 10).

Tabel 10. Erhvervstilknytning og samlivsforhold blandt voldsofre, 2001 og 2002 og for den voksne kvindelige befolkning i Danmark, 2002. Antal og procent

	Ofre, der har boet sammen med gerningsmanden		Ofre, der ikke har boet sammen med gerningsmanden, eller med ukendt gerningsmand		Alle ofre		Kvinder 16-59-årige
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	
I arbejde	490	45%	1687	41%	2172	42%	76%
Arbejdsløse	51	5%	110	3%	159	3%	4%
Udenfor arbejdsstyrken	559	51%	2358	57%	2883	56%	20%
i alt	1100	100%	4155	100%	5214	100%	100%

Et givet voldsoffer kan have anmeldt vold både fra en samboende partner og fra en anden person og vil derfor optræde i begge kolonner. Men voldsofre, der har anmeldt vold mere end én gang fra den samme type voldsudøver, optræder kun én gang i tabellen.

Der er udtrukket mere detaljerede oplysninger om voldsofrenes og voldsudøvernes erhvervstilknytning. I tabel 11 præsenteres data vedrørende de voldsofre, hvor der er oplysning om voldsudøveren; det omfatter i alt 5.214 kvinder, der i 2001 og 2002 har anmeldt vold til politiet. Kvinderne kan have anmeldt mere end ét tilfælde af vold; men i tabellen indgår hver enkelt kvinde kun én gang. Procentangivelserne svarer derfor ikke fuldstændig til procentangivelserne i tabel 10.

Tabel 11. Erhvervstilknytning blandt voldsofre, 2001 og 2002, og for den voksne kvindelige befolkning i Danmark, 2002. Antal og procent.

	Overordnede socioøkonomiske grupper				Kvinder 16-59-årige
	Alle ofre antal og procent		Ofre 21-30 år antal og procent		
I arbejde	2172	42%	745	49%	76%
Arbejdsløse	159	3%	43	3%	4%
Udenfor arbejdsstyrken	2883	53%	727	48%	20%
I alt	5214	100%	1515	100%	100%

Detaljerede socioøkonomiske grupper					
	Alle ofre antal og procent		Ofre 21-30 år antal og procent		Kvinder 16-59-årige
	Antal	Procent	Antal	Procent	
Selvstændige	151	3%	32	2%	3%
Lønmodtagere, uklassificeret	294	6%	111	7%	9%
Lønmodtagere 1	11	0%		0%	1%
Lønmodtagere 2	97	2%	25	2%	9%
Lønmodtagere 3	276	5%	70	5%	16%
Lønmodtagere 4	1102	21%	422	28%	33%
Lønmodtagere 5	241	5%	85	6%	6%
Arbejdsløs	159	3%	43	3%	4%
Uddannelsessøgende	734	15%	145	10%	10%
Førtidspensionist	511	10%	22	1%	5%
Folkepensionist	60	1%		0%	0%
Efterløn mv.	30	1%		0%	1%
Andre udenfor arbejdsstyrken	1548	30%	560	37%	5%
I alt	5214	100%	1515	100%	100%

Det ses, at lønmodtagergrupperne 1, 2 og 3, som er overordnede funktionærer og faglærte arbejdere udgør en mindre andel blandt voldsofre, 7%, end blandt hele den kvindelige befolkning, 26%, og at der er en forholdsmæssig stor andel af voldsofre, der er førtidspensionister.

Der er tilsvarende indhentet oplysning om i alt 4.540 voldsudøveres erhvervstilknytning (Tabel 12). I forhold til hele den mandlige befolkning er en langt større andel af voldsudøvere arbejdsløse eller førtidspensionister, henholdsvis 8% og 15%.

Tabel 12 Erhvervstilknytningen blandt voldsudøvere i 2001 og 2002 i sammenligning med den voksne mandlige befolkning i Danmark.

	Gerningsmænd antal og procent		Mænd 16-59 år
	Antal	Procent	
I arbejde	2040	45%	80%
Arbejdsløse	180	4%	5%
Udenfor arbejdsstyrken	2320	51%	15%
I alt	4540	100%	100%
Detaljerede grupper			
Selvstændige	286	6%	7%
Lønmodtagere, uklassificeret	283	6%	9%
Lønmodtagere 1	8	0%	3%
Lønmodtagere 2	65	1%	10%
Lønmodtagere 3	93	2%	9%
Lønmodtagere 4	908	20%	32%
Lønmodtagere 5	407	9%	10%
Arbejdsløs	180	4%	4%
Uddannelsessøgende	365	8%	8%
Førtidspensionist	491	11%	4%
Folkepensionist	19	0%	0%
Efterløn mv.	20	0%	0%
Andre udenfor arbejdsstyrken	1415	31%	3%
I alt	4540	100%	100%

I den mandlige befolkning er 20% uden for arbejdsstyrken, det er 55% af sigtede i voldssager mod kvinder. I den mandlige befolkning er 22% overordnede funktionærer og faglærte arbejdere mod kun 3% blandt voldsudøvere.

Sammenfatning

Registerdata giver vigtige oplysninger om voldens omfang og karakter. Samkøringen af data i kriminalstatistikken og i Landspatientregisteret bidrager til en mere eksakt beregning af omfanget af vold mod kvinder i Danmark, dvs. den vold, der er kendt offentligt. Registerdata har styrke i, at de tillader at følge udviklingen over tid, med det forbehold at der specielt i perioder med megen fokus på partnervold kan ske ændringer i tilbøjeligheden til at politianmelde volden og muligvis også ændringer i sygehusenes registrering af skader, dvs. om skaderne registreres som ulykker eller vold.

Det er et rimeligt skøn, at knap halvdelen af voldsskader blandt voksne kvinder, som behandles på et sygehus, kan kategoriseres som partnervold. Knap 60% af alle skadestuebehandlede voldstilfælde er foregået i en bolig, overvejende i kvindens eget hjem, og en stor andel af kvinderne er enlige. Såfremt man definerer partnervold bredt, dvs. som vold i hjemmet, vil ca. to ud af tre tilfælde af skadestuekontakter pga. vold mod kvinder være "partnervold". Hvis der som partnervold alene medtages tilfælde, hvor volden med sikkerhed er begået af en nuværende eller tidligere partner, drejer det sig om knap halvdelen af alle skadestuebehandlede voldsskader.

I Landspatientregisteret registreres der rutinemæssigt data om skadested. Det er derfor muligt løbende at følge udviklingen i partnervold fra år til år, dvs. såfremt denne vold defineres som vold begået i en bolig.

Kriminalstatistikens oplysninger om voldsoffer og sigtede påviser, at hvert fjerde politianmeldt voldstilfælde med sikkerhed er begået af en mand, som kvinden har boet sammen med på et tidspunkt inden for de seneste år, men at den overvejende del af volden er begået af en person, som kvinden ikke har haft bofællesskab med. Denne person kan være en nuværende eller tidligere kæreste (partner) eller en mere perifer person. Oplysning om omfanget af vold fra en samlevende partner, dvs. en person, som kvinden deler bopæl med, har betydning i forhold til de aktuelle tiltag mod partnervold, som omfatter muligheden for at fjerne voldsudøveren fra hjemmet.

I 2001 og 2002 var der i Landspatientregisteret i alt registreret 10.556 skadestuekontakter pga. voldsskader, heraf var 7.190 kontakter udelukkende registreret i dette register. I Kriminalregisteret var der registreret i alt 2.762 anmeldelser om vold mod kvinder, som ikke samtidigt var registreret i Landspatientregisteret. I alt 3.015 kvinder var registreret i begge registre, dvs. havde både anmeldt volden til politiet og havde kontaktet en skadestue pga. voldsskade.

Det vil sige, at der i alt var registreret 12.967 forskellige voldstilfælde i de to år, svarende til et årligt gennemsnit på 6.484 eller en hyppighed på 0,3 %, dvs. 3 promille, blandt voksne kvinder. Disse registerdata muliggør ikke at afgrænse,

hvorvidt der er tale om partnervold eller ej. Det er klart, at de der har boet sammen med udøveren, efter al sandsynlighed har været udsat for partnervold. Men andelen af partnervold, dvs. vold udøvet af tidligere eller nuværende partner, blandt de, der ikke har boet sammen, er ikke kendt. Bedømt ud fra registreringen af skadestuekontakter pga. vold synes der at have været en stigning i andelen af vold mod kvinder uden for bolig, dvs. en vold der ikke finder sted i eget hjem. Det er en relativ lille andel af volden, der kan defineres som vold på arbejde, og der synes ikke at være nogen stigning i denne vold.

Styrken ved registerdata er bl.a., at de muliggør løbende at følge udviklingen i vold, og at en samkøring mellem Landspatientregisteret og Kriminalregisteret yderligere kan give oplysning om det samlede antal af forskellige kvinder, der årligt kontakter politi, skadestue eller begge instanser pga. af vold. De danske registre rummer også oplysninger, som gør det muligt at tegne en social profil for volds ofre og voldsudøvere.

Volds ofre er oftere end den alderssvarende kvindelige befolkning uden for erhverv og er sjældnere overordnede funktionærer eller faglærte arbejdere. Det samme gælder for voldsudøveren.

Befolkningsundersøgelser

Der er i Danmark siden starten af 1980'erne gennemført en række offerundersøgelser som led i de danske levekårsundersøgelser eller som enkeltstående interviewundersøgelser. I 1991 blev 792 kvinder spurgt om forskellige former for fysisk vold, i alt 4,7% havde oplevet en eller flere former for vold inden for det seneste år (Christensen & Koch-Nielsen, 1992).

På initiativ af Rigspolitichefens forskningsenhed ved Politiskolen og i samarbejde med Danmarks Statistik og Københavns Universitet blev der i 1995 og 1996 gennemført den hidtil største offerundersøgelse i Danmark. Der indgik svar fra 26.193 voksne, 16-årige eller ældre, mænd og kvinder. I det følgende gengives en række resultater fra denne undersøgelse, der belyser omfanget og karakteren af fysisk vold mod kvinder i midten af 1990'erne.

I 2000 indgik der en række spørgsmål om fysisk vold, trusler om vold og seksuelle overgreb i Statens Institut for Folkesundheds landsdækkende sundheds- og sygelighedsundersøgelse. Spørgsmålene blev besvaret af 5.483 kvinder. Undersøgelsen muliggør at vurdere sammenhænge mellem en række sociale faktorer, helbredsproblemer og vold. Ved en samkøring med data om svarpersonerne i Landspatientregisteret er det muligt at vurdere i hvilket omfang de personer, der rapporterer vold inden for det seneste år, også har været i kontakt med et sygehus pga. voldsskader.

Endelig er der medtaget en række data fra en undersøgelse blandt 9. klasses elever i 2002, hvor de 15-16-årige besvarede spørgsmål om de havde oplevet vold mod deres mor eller mod dem selv inden for et givet tidsrum.

Rigspolitiets offerundersøgelse 1995/96

I telefoninterviewet blev der spurgt om fysisk vold inden for de sidste 12 måneder. Det rapporterede 1% af alle de kvindelige svarpersoner. Hyppigheden var størst blandt de yngste, 3% blandt 16-24-årige, og mere end dobbelt så mange i denne aldersgruppe havde oplevet trusler om vold, der var så alvorlige, at de var blevet bange. Blandt de 25-59-årige rapporterede fem gange så mange, at have været udsat for trusler i forhold til at have oplevet fysisk vold (Tabel 13).

Tabel 13. Andelen af kvinder, der inden for de sidste 12 måneder har oplevet fysisk vold og/eller trusler om vold, opdelt på aldersgrupper

	16-24 år	25-59 år	60-74 år	alle kvinder
Udsat for trusler om vold	8%	5%	1%	5%
Vold	3%	1%	0	1%
Vold og/eller trusler om vold	9%	5%	1%	5%

Tabel 14. Relationen mellem voldsoffer og voldsudøver blandt kvinder, der har rapporteret fysisk vold inden for det seneste år, opdelt på aldersgrupper og angivet i procent

Gerningspersonen	16-24 år	25-59 år	60-74 år	alle kvinder
Mand	84%	81%	53%	81%
Yngre end 25 år	60%	26%	38%	34%
Nuv./tidl. partner	12%	25%	0%	20%
Bekendt, mere end 24 timer	12%	8%	0%	9%
Kortvarig bekendt, mindre end 24 timer	2%	1%	0%	1%
Ukendt person	49%	28%	100%	38%

Kilde: Rigspolitichefen. Vold på gaden, i hjemmet og på arbejde

Blandt kvinder i alle aldersgrupper var voldsudøveren i fire ud af fem tilfælde en mand. Blandt ældre kvinder er det kun godt halvdelen, der angiver, at volden var begået af en mand. Blandt alle kvinderne var voldsudøveren i hvert femte tilfælde

en nuværende eller tidligere partner, men blandt de unge var voldsudøveren relativt hyppigt en ukendt person, dvs. en person, som voldsøfret ikke havde en relation til. Denne relativt lave andel svarer ikke til oplysninger i skadestueundersøgelser og offerstatistikken ud fra politianmeldelser. Det kan muligvis delvist forklares ved, at der i denne interviewundersøgelse er et betydeligt antal tilfælde, der grundet deres bagatelagtige karakter aldrig har ført til politianmeldelse, eller at der ikke specifikt er spurgt om offerets og voldsudøverens relation. Blandt de tilfælde, hvor kvinden oplyste, at voldsudøveren var en nuværende eller tidligere partner, var der kun i 18% foretaget politianmeldelse.

Tabel 15 gengiver resultaterne fra Justitsministeriets offerstatistikundersøgelse i 2000 og fra rigspolitiets offerundersøgelse i 1995/1996 og viser forskelle i fordelingen blandt partner og bekendt.

Antages det, at interviewundersøgelser også omfatter meget lette tilfælde af vold, kan det forklare de betydelige forskelle i fordelingen af gerningssted i forhold til fordelingen i politianmeldt vold og voldsskader, der behandles på sygehus. I interviewundersøgelsen angav 11% af svarpersonerne, at volden er foregået i eget hjem, mod 23% i anmeldelsesstatistikken. I skadestueopgørelser er knap 60% af volden foregået i bolig og overvejende i eget hjem.

Tabel 15. Sammenligning af voldsudøver i anmeldelsesstatistik vinterhalvåret 1999-2001 og offerundersøgelsen 1995/1996, angivet i procent

Relation	I alt	Offerundersøgelsen
Nuv. eller tidl. partner (ægtefælle, samlever eller kæreste)	50%	20%
Anden familie	3%	0%
Tidl. / nuv. venner	7%	3%
Afhængigheds forhold	4%	20%
Bekendte	4%	23%
Svagt kendskab	9%	1%
Intet kendskab	15%	20%
Uoplyst	8%	13%
I alt, procent	100%	100%
I alt antal personer	234	

Kilde: Justitsministeriets offerundersøgelse 2000

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2000

De danske sundheds- og sygelighedsundersøgelser gennemføres jævnligt blandt repræsentative udsnit af den voksne befolkning. I 2000 blev der for første gang medtaget spørgsmål om vold i det spørgeskema, som udfyldes af deltagerne efter det personlige interview, der har fokus på helbred, sygdom, sociale faktorer og sundheds- og sygdomsadfærd. Undersøgelsen er beskrevet i det foregående kapitel.

Der blev spurgt om en række forskellige former for fysisk vold inden for de seneste 12 måneder, eller nogensinde. I det følgende er kun medtaget data om vold inden for det seneste år, idet en lang række undersøgelser har påvist, at der er stor usikkerhed i rapporteringen af tidligere oplevet vold.

Selvrapporteret vold

Samlet havde 3,7% af alle kvinderne oplevet et eller flere tilfælde af fysisk vold inden for det seneste år. Forekomsten af vold var langt større blandt de yngste kvinder end de ældre, 13% af de 16-20-årige og 1% af de 51-60-årige rapporterede vold (Tabel 16).

Tabel 16. Selvoplevet fysisk vold inden for det seneste år, fordelt på aldersgrupper

Aldersgrupper	Svarpersoner	Antal der rapporterer vold	Forekomst i procent
16-20	301	39	13,0
21-30	867	64	7,4
31-40	1053	47	4,5
41-50	1007	34	3,4
51-60	999	11	1,1
60 +	1256	9	0,7
Total	5483	204	3,7

Tabel 17 viser antallet af svarpersoner, der har svaret 'ja, indenfor de seneste 12 måneder' på spørgsmålet om, hvorvidt de har været udsat for en eller flere af de forskellige typer af vold, fx slag med flad hånd, slag med knytnæve, spark etc. "Kategorien "andet" omfatter bla. at være blevet revet, bidt, skubbet, råbt ad og udefineret voldstype. I beregningen af det totale antal volds ofre (64.000) er kvinder, der kun rapporterer "andet", ikke medtaget.

Tabel 17. Kvinder der har været udsat for vold de seneste 12 måneder fordelt på alder og typen af vold, antal og procent

alder	Skub/slag med flad hånd		Spark/slag med knytnæve eller ting		Kastet ind i væg, møbler eller trappe		Kvælning eller med våben		Anden type	
	antal	procent	antal	procent	antal	procent	antal	procent	antal	procent
16-19	18	67%	3	11%	1	4%	2	7%	3	11%
20-29	45	62%	8	11%	7	10%	1	1%	12	16%
30-39	35	50%	16	23%	5	7%	3	4%	11	16%
40-49	22	45%	5	10%	3	6%	4	8%	15	31%
50-59	7	44%	5	31%	1	6%	1	6%	2	13%
I alt	127	54%	37	16%	17	7%	11	5%	43	18%

Nogen kvinder har været udsat for flere forskellige typer af vold, og optræder derfor flere steder i tabellen.

Af de kvinder der rapporterer, at de har været udsat for vold inden for det seneste år, har 64% kun været udsat for en type af vold, 22% for to typer, 10% for tre typer, 3% for fire typer, og mindre end 1% for samtlige typer.

I alle aldersgrupper rapporterer kvinderne forholdsmæssigt oftere let vold, dvs. skub og slag med fald hånd, end grov vold. Der ses en tendens til at de ældre kvinder, 40-årige og ældre, forholdsvis oftere end de yngre kvinder rapporterer grovere vold og/eller andre former for vold.

Et mål for voldens grovhed er, om kvinden har været behandlet på skadestue for voldsskader. Data i denne undersøgelse er samkørt med data i Landspatientregisteret, og der er kontrolleret for, om de kvinder der rapporterer vold også har været behandlet på en skadestue inden for perioden.

Blandt de 204 kvinder, som rapporterede at have oplevet vold inden for det seneste år i 2000-undersøgelsen, er i alt 40 behandlet på en skadestue inden for det samme år. Heraf var der kun 10, som var behandlet for en voldsskade, resten var behandlet for ulykke og enkelte for sygdom. Det er således kun 4% af de kvinder, der har rapporteret vold, som også har været i kontakt med en skadestue for voldsskaden – eller som på skadestuen har angivet, at deres skader skyldtes vold.

Når der tages udgangspunkt i en hyppighed på 4% af selvrapporteret vold inden for det seneste år, er skønnet at ca. 64.000 kvinder årligt er udsat for vold, heraf vil 4% eller ca. 2.600 også have kontaktet en skadestue.

Sociale faktorer

Der er forskelle i risikoen for at opleve vold afhængig af, om kvinden bor alene eller er gift. I alt rapporterer 9,3% af enlige, ugifte kvinder, at de har oplevet fysisk vold de sidste 12 måneder mod 2,4% af gifte kvinder. Kvinder, der er separerede eller fraskilte, har også en større voldsrisiko end de gifte, 3,7% har oplevet vold de sidste 12 måneder. Også når der tages højde for betydningen af alder og uddannelseslængde, er der stadig markant øget risiko for voldsudsættelse blandt enlige i forhold til samlevende og gifte.

Der er også markante forskelle i voldsrisikoen blandt kvinder med forskellig uddannelseslængde. Men i forhold til hvad der gør sig gældende for politianmeldt vold, er det her kvinder med langvarig uddannelse, der oftere end kvinder med mellemlang eller kort uddannelse rapporterer at have været udsat for vold inden for det seneste år. Blandt kvinder med en 15-årig eller længere uddannelse angav 4,6% at have oplevet nogen form for fysisk vold det seneste år, mod 3,1% af kvinder med 13-14 års uddannelseslængde. Når der tages højde for betydningen af alder rapporterer kvinder med en lang uddannelse 1,5 gange oftere end kvinder med mellemlang uddannelse at have oplevet vold det seneste år. Men nu er det blandt de kortest uddannede, at der relativt er den største risiko for at have oplevet vold, nemlig 1,8 gange oftere sammenlignet med kvinder med mellemlang uddannelse. Kvinder i forskellige erhvervsgrupper har også forskellig risiko for at blive udsat for vold – eller for at opleve sig udsat for fysisk vold. Når der tages højde for betydningen af alder og uddannelseslængde er det ufaglærte arbejdere og arbejdsløse, der relativt oftere rapporterer vold sammenlignet med overordnede funktionærer. Blandt ufaglærte arbejdere rapporterede 5,9% mod 1,5% af overordnede funktionærer vold det seneste år.

Kvinder, der oplever vold, er oftest yngre end 40 år og har hjemmeboende børn, som derved bliver vidner til volden. Blandt de 30-39-årige, der rapporterede vold, havde fire ud af fem kvinder hjemmeboende børn. Et forsigtigt skøn er, at 3% af alle danske børn under 15 år i løbet af et år oplever vold mod deres moder. Det svarer til omtrent 20.000 børn i alderen 5-14 år.

Voldsudøveren

Data i sundheds- og sygelighedsundersøgelsen er desværre ikke fuldstændige hvad angår oplysninger om voldsudøveren til den vold, som kvinderne rapporterer at have oplevet inden for det seneste år. Når der kun medtages de tilfælde, hvor der er oplysninger om relationen mellem kvinden og voldsudøveren, var voldsudøveren i to ud af tre tilfælde en nuværende eller tidligere partner eller en anden person med nær tilknytning til kvinden.

9. klasses undersøgelse

Flere børn oplever vold mod deres mor end vold mod deres far. Det skal ses i forhold til, at langt flere mænd end kvinder generelt udsættes for vold, men at vold mod mænd oftest sker uden for hjemmet i modsætning til vold mod kvinder. Det er også sandsynligt, at der er en overvægt af mænd uden børn blandt de mænd, der udsættes for vold.

Der er en anden kønsforskel i oplevelsen af vold mod forældrene. Det tyder på at flere piger end drenge oplever deres forældre blive udsat for vold. Forskellen kan også afspejle, hvad piger og drenge lægger mærke til og husker.

Tabel 18. Andelen af unge, der har oplevet vold mod mor og/eller far i hjemmet

Besvaret af	Vold mod din mor	Vold mod din far
Piger	9%	3%
Drenge	6%	2%

I undersøgelsen indgår der oplysninger om den unges eget fødeland og om begge forældres. Opdeles de unge svarpersoner på indvandrere, dvs. født i andet land end Danmark, og efterkommere, dvs. den ene eller begge forældre er født i andet land end Danmark, var der blandt de i alt 6.200 unge 264 indvandrere fra et ikke-vestligt land og 391 efterkommere af forældre født i ikke-vestligt land. Dette antal er tilstrækkeligt til at analysere sammenhænge mellem etnicitet/andet fødested og oplevet vold mod mor.

Blandt "danske" unge havde 6% oplevet vold mod deres mor. Det havde 11% af unge, der enten selv var født i et ikke-vestligt land, eller hvor den ene eller begge forældre var født i et ikke-vestligt land.

Børnene i 9.klasse er også blevet spurgt hvorvidt de selv har været udsat for vold. Langt de fleste svarer nej, og flere drenge end piger svarer ja (Tabel 19)

Tabel 19. Andelen af piger og drenge, der har oplevet vold mod sig selv det sidste år

	Ikke udfyldt	Ja	Nej	I alt
Drenge	4%	12%	84%	100%
Piger	2%	9%	89%	100%
Samtlige	3%	10,5%	86,5%	100%

Der er markant forskel i hyppigheden af selvoplevet vold blandt unge af dansk oprindelse og unge af ikke-vestlig oprindelse. 16% af piger, hvis ene eller begge forældre var født i et ikke-vestligt land, rapporterede at have været udsat for fysisk vold inden for det seneste år, og 17% af piger, der selv var født i et ikke-vestligt land

Data om selvrapporeret vold sammenholdt med registerdata

Der er en meget stor forskel i antallet af kvinder, der i en befolkningsundersøgelse rapporterer at have været udsat for vold inden for det seneste år, og antallet af kvinder der i løbet af et år anmelder vold til politi eller bliver behandlet på en skadestue for voldsskader.

Det udsnit af voldsofrene, der vælger at politianmelde volden, er givetvis ikke repræsentativt. Sociale faktorer som fx et godt socialt netværk eller en god uddannelse kan have betydning for, om den voldsramte kvinde har brug for hjælp fra det offentlige eller behov for midlertidigt at flytte ind på et kvindekrisecenter.

Ud fra de selvrappede data om fysisk vold tegner der sig et mere uensartet billede af voldsofferets sociale profil, end det som fremgår af registerdata. Voldsrisikoen synes at være størst blandt kvinder uden for arbejdsmarkedet og ufaglærte kvinder, men er også relativt høj blandt kvinder med lang videregående uddannelse sammenlignet med kvinder med kortere uddannelse. Voldsrisikoen er størst blandt de yngre kvinder, svarende til hvad registerdata viser.

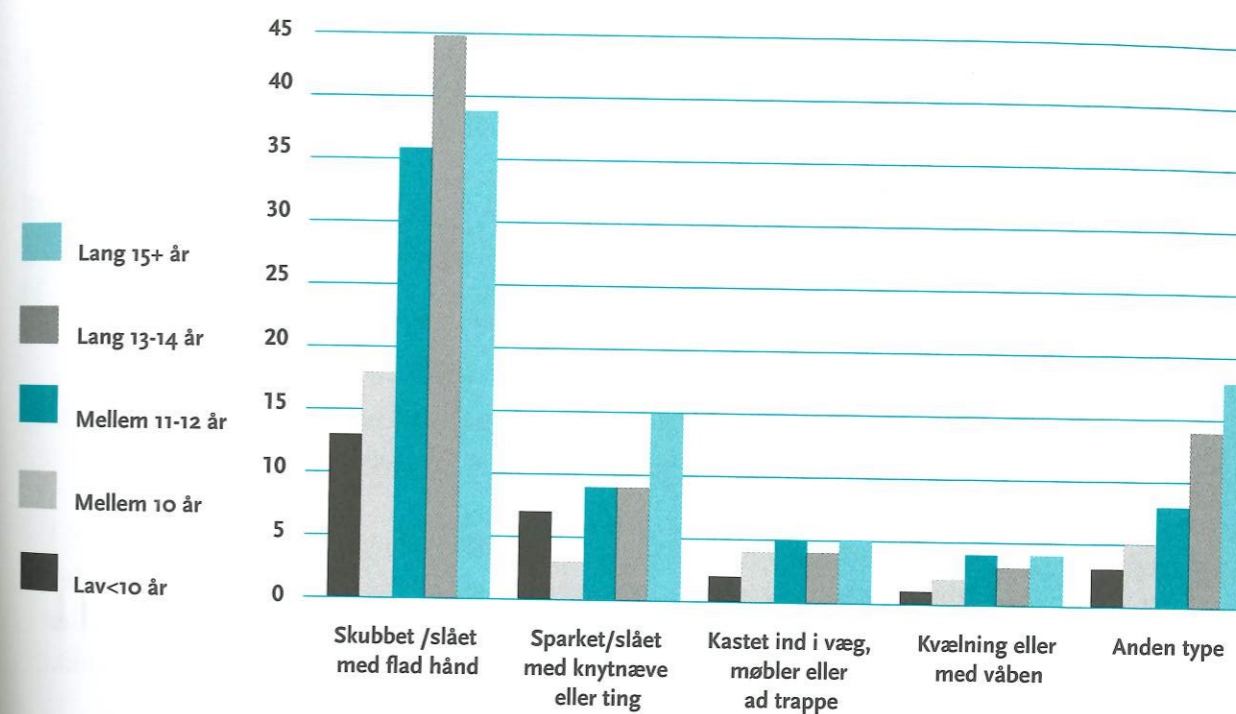
Nylige erfaringer fra et landsdækkende netværk af kvinder, der har været udsat for partnervold, viser, at en forholdsvis stor gruppe af kvinder i god erhvervsplacering aldrig har anmeldt den vold, som de har været udsat for, eller tidligere talt herom med andre. De har muligvis haft mulighed for tidligt at flytte væk fra den voldelige partner og klare sig selv økonomisk og socialt (Behrens, 2004).

De sammenlignende analyser peger således i retning af, at befolkningsundersøgelser dækker en anden problemstilling end anmeldelsesstatistik og statistik baseret på voldsofres kontakt med skadestuer. Det er tidligere blevet påpeget, at der i befolkningsundersøgelser rapporteres en højere voldsforekomst, når der udspørges detaljeret om forskellige typer af vold frem for et enkelt spørgsmål om oplevet fysisk vold inden for et givet tidsrum. Men der er alders- og kønsforskelle i dette. Det er først og fremmest blandt yngre kvinder, at der findes en stigning i andelen der rapporterer vold, når der udspørges detaljeret til forskellige typer af vold (Balvig 1996). Derimod synes den ældre aldersgruppe at opleve alle former for fysiske overgreb som vold, dvs. også let vold som at blive puffet. Der er tilsvarende også sociale forskelle i, hvad man opfatter som vold, og som derfor rapporteres i befolkningsundersøgelser. Det kan være en forklaring på, at der i

den selvrappede vold er en relativt høj forekomst blandt kvinder med langvarig uddannelse. Det kan tolkes som, at disse kvinder sammenlignet med kvinder med kortere uddannelse har en lavere tærskel for at tolke en begivenhed som vold.

I figur 15 er vist voldens alvorlighed i interviewundersøgelsen i forhold til uddannelsesniveau. Mønsteret er langt fra entydigt og bidrager til billedet af, at det er en inhomogen gruppe, der har svaret ja til spørgsmålet om vold, og der sandsynligvis ikke er sammenhæng til politianmeldte skadestueanmeldelser eller skadestuedata.

Figur 15. Voldens alvorlighed og voldsofferets højest fuldførte uddannelse

Voldsofferundersøgelser omfatter også den lette vold, dvs. vold, der ikke medfører legemsbeskadigelse, såsom at være skubbet eller slået med flad hånd. Registerdata omfatter først og fremmest den grovere vold, der skal lægebehandles, og gentagne og grove former for vold, som voldsofferet vælger at anmelde til politiet eller som tages op af politiet selv.

Kvindekrisecentre

I 2002 havde 1.652 kvinder ophold i et krisecenter. I 2003 var antallet steget til 2.008 kvinder, og 2.019 børn havde haft ophold på et eller flere af krisecentrene. Der er et ukendt antal gengangere i disse tal. Samlet har der været 72.006 overnatninger blandt kvinder og kvinderne født i Danmark har gennemsnitligt opholdt sig 27 døgn på centeret og udenlandske kvinder knap 50 døgn.

Der er forventeligt overvægt af yngre kvinder, knap 75% var under 40 år. Aldersfordelingen af kvinder indflyttet på et center i 2003 fremgår af tabel 20.

Tabel 20. Aldersfordelingen blandt kvinder indflyttet på kvindekrisecentre i 2003

Ubesvaret	< 20 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	>60 år	Total
73	95	667	708	350	92	23	2008
4%	5%	33%	35%	17%	5%	1%	100%

Kilde: LOKK Årsstatistik 2003; Videns- & Formidlingscenter for Socialt Udsatte

I alt 1.635 af de 2.008 kvinder med ophold på krisecenter i 2003 (81%) oplyste, at de havde været udsat for en eller flere former for fysisk vold.

Der er ikke konsekvent oplysning om, hvorvidt volden er blevet politianmeldt. I ca. hvert fjerde tilfælde manglede oplysningen. Ud af de øvrige var knap en fjerdedel blevet anmeldt til politiet. Der er sandsynligvis en mindre del af dem, der ikke har anmeldt volden ved indflytningen, som gør det på et senere tidspunkt. Det ændrer ikke ved, at det er et stort flertal, som ikke anmelder til politiet.

Kvindekrisecentrenes klienter omfatter ikke alle typer kvindelige voldsofre. Der vil være overvægt af ofre for partnervold, og overvægt af ofre for vold i hjemmet. Det fremgår tilsvarende af tabel 21, at en nuværende partner i 75% af tilfældene var voldsudøveren, og i 15% var det en tidligere partner. De øvrige tilfælde drejer sig næsten udelukkende om et familiemedlem, altså en person som offeret kan have boet sammen med.

Tabel 21. Indflyttede kvinder på krisecentre, 2002

	Ukendt alder		14-24 år		25-34 år		35-44 år		45-54 år		55-64 år		over 65		I alt
	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%	
nuværende partner	47	82%	31	48%	397	75%	496	79%	209	79%	72	85%	16	84%	1268 75%
fhv. partner	8	14%	8	12%	93	17%	97	15%	38	14%	3	4%		0%	247 15%
bror		0%	6	9%	3	1%	2	0%	1	0%		0%		0%	12 0,7%
far		0%	14	22%	14	3%	1	0%		0%		0%		0%	29 2%
anden familie		0%	2	3%	6	1%	2	0%	3	1%	1	1%	2	11%	16 0,9%
andre	1	2%	4	6%	18	3%	27	4%	9	3%	7	8%	1	5%	67 4%
ved ikke	1	2%		0%	1	0%	3	0%	6	2%	2	2%		0%	13 0,7%
I alt	57		65		532		628		266		85		19		1652

Kilde: LOKK Årsstatistik 2003; Videns- & Formidlingscenter for Socialt Udsatte

I 2003 havde knap 40% af kvinderne, der havde haft ophold på et krisecenter, en anden oprindelse end dansk. Ca. 20% af disse kvinder var asylansøgere eller flygtninge, knap 66% var familiesammenførte, og om resten er der ikke konkrete oplysninger om baggrunden for opholdet i Danmark.

Kvinderne er født i 85 forskellige lande og der er oftest kun tale om en eller to kvinder fra hvert land, undtagen for Tyrkiet, som var 12% af disse kvinders føde-land. Der er ikke oplyst om antallet dækker et eller flere ophold på centrene.

LOKK har i 2003 gennemført en undersøgelse af danske mænds vold mod kvinder og børn (LOKK, 2003). Den er baseret på et spørgeskema udsendt til alle kvindekrisecentre i landet for at få oplysninger om udenlandske kvinder gift med danske mænd, som opholder sig på krisecentrene. Der blev rapporteret 80 tilfælde, som er udførligt beskrevet i rapporten, "Når drømme og håb forvandles til mareridt". Det svarer til, at hver ottende af de udenlandske kvinder på kvindekrisecentre havde været udsat for vold fra etnisk danske mænd. Godt halvdelen af de 80 kvinder kom fra østeuropæiske lande, hver fjerde fra asiatiske lande og resten fra afrikanske lande samt Grønland, Island, Spanien eller Amerika.

Seksuelle overgreb

Omfanget og karakteren af seksuelle overgreb mod kvinder i Danmark kan belyses ud fra kriminalstatistikken, årsberetninger fra landets centre for voldtægts- ofre og data i sundheds- og sygelighedsundersøgelsen i 2000. Der foreligger desuden oplysninger fra en undersøgelse blandt 21-22-årige om forekomsten af seksuelle overgreb inden for det sidste år.

Politianmeldte voldtægter og voldtægtsforsøg

Der blev i 2002 anmeldt 501 voldtægter og forsøg på voldtægt, heraf var 400 tilfælde blandt kvinder i alderen 15 år og ældre. I 2003 blev der i alt anmeldt 453 voldtægter og voldtægtsforsøg blandt kvinder og mænd i alle aldre.

Aldersfordelingen blandt de i 2002 anmeldte tilfælde ses i tabel 22. Lidt over halvdelen af anmeldelserne angik kvinder i alderen 15-24 år.

Tabel 22. Anmeldte voldtægter og voldtægtsforsøg i 2002, fordelt på aldersgrupper

Alder	15-19 år	20-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80- år +	I alt
Voldtægt mv. § 216, 217, 221, 224 jf. 216, 217, 221)	138	87	53	66	38	10	4	1	3	400

Kilde: Statistiske Efterretninger, april 2003

Mørketallet, eller de seksuelle overgreb som ikke anmeldes, anslås meget forskelligt - fra mindst at være 50 gange større end anmeldelsestallet til at være 5-10 gange større. Som det fremgår af de følgende data fra sundheds- og sygelighedsundersøgelsen i 2000, kan det ud fra andelen af kvinder, der rapporterer at have været udsat for tvungen seksuel aktivitet inden for det seneste år, beregnes, at ca. 10.000 kvinder årligt udsættes for et seksuelt overgreb. Ud fra dette er mørketallet ca. 25 gange større end anmeldelsestallet, når der inkluderes alle former for seksuel aktivitet, der er sket imod kvindens vilje.

Centre for Voldtægts ofre

I 2003 havde de otte centre for voldtægts ofre i Danmark samlet 535 henvendelser fra personer, der havde været udsat for voldtægt eller voldtægtsforsøg. Blandt disse var der 4 mænd.

Siden starten af 2000 har Center for Voldtægts ofre på Rigshospitalet været åbent for alle ofre for seksuelle overgreb, dvs. både for dem der har anmeldt et overgreb og dem, der ikke har. I 2001 var der 234, i 2002 i alt 211 og i 2003 i alt 253 henvendelser fra kvinder, og i samme periode i alt 7 henvendelser fra mænd.

Center for voldtægts ofre ved Århus Amtssygehus blev etableret i november 1999. Centret havde i 2001 i alt 105, i 2002 i alt 101 og i 2003 i alt i alt 117 henvendelser.

Der er en markant overvægt af yngre kvinder, 60% af kvinderne er under 25 år. Et flertal af kvinderne er enlige, ugifte, separerede eller fraskilte, og kun ca. 8% er gifte. De fleste, 80%, er enlige, dvs. de bor ikke sammen med en partner. Der er en overvægt af studerende, svarende til aldersfordelingen af voldtægts ofrene. Det er bla. derfor vanskeligt at tegne en social profil for de voldtægts ofre, der henvender sig til centrene.

Tre ud af fire voldtægts ofre er født i Danmark, de øvrige i en lang række andre lande. I forhold til den øvrige kvindelige befolkning, er der blandt voldtægts ofre en overvægt af kvinder fra andre lande.

I lidt over halvdelen af tilfældene fandt overgrebet sted i en bolig, lidt oftere i gerningsmandens hjem end i kvindens eget, og i lidt over halvdelen af tilfældene var gerningsmanden en person, som kvinden havde et nært kendskab til. I hvert tiende tilfælde var det en nuværende eller tidligere partner. I godt hvert tredje tilfælde var gerningsmanden en nylig bekendt, og i godt 30% af tilfældene var gerningsmanden en fremmed, dvs. at det drejede sig om overfaldsvoldtægt.

Der er ikke sikre oplysninger om gerningsmandens herkomst. Alene baseret på voldtægts ofrets formodning, var knap hvert tredje overgreb begået af en mand fra et ikke-vestligt land.

Kvinderne havde i to ud af tre tilfælde været udsat for magtanvendelse og/eller fysisk vold i forbindelse med overgrebet. Lidt over halvdelen var fastholdt med magt og knap hver tredje var slået, sparket, snittet forsøgt kvalt eller andet, og i hvert andet tilfælde var der synlige skader. 5% havde været udsat for kvælningsforsøg.

Knap 1/3 af voldtægterne og voldtægtsforsøgene var ikke politianmeldt inden for en måned efter voldtægten eller voldtægtsforsøget.

Befolkningsundersøgelser

I en befolkningsundersøgelse i 1991 rapporterede 3% af 792 svarpersoner (kvinder i alderen 15 år eller derover), at de nogensinde havde været udsat for voldtægt (Christensen & Koch-Nielsen, 1992). I befolkningsundersøgelsen i 2000 rapporterede i alt 4,7% at de havde været udsat for tvungen seksuel aktivitet som voksne, dvs. fra 18 års alderen og senere. Den største forekomst på 5,9% var blandt 25-44-årige kvinder. Der var markant større forekomst af overgreb blandt enlige og blandt arbejdsløse. Hver fjerde angav, at de var tvunget til seksuel aktivitet af en tidligere eller nuværende partner.

Spørgsmålet om tvungen seksuel aktivitet inden for det seneste år er ikke besvaret af alle kvinder, der deltog i spørgeskemaundersøgelsen. Blandt svarpersonerne rapporterede 2% af de 15-19-årige, 0,8% af de 20-29-årige, 0,3% af de 30-39-årige, 0,4% af de 40-59-årige og 0,3% af de 50-59-årige, at de havde været udsat for tvungen seksuel aktivitet det seneste år. Med det forbehold, at svarprocenten er lille svarer det til, at ca. 9.300 kvinder mellem 15 og 59 år i Danmark i 2000 havde oplevet sig tvunget seksuelt. Tvungen seksuel aktivitet svarer ikke til den straffelovsmæssige afgrænsning af voldtægt; men størrelsen knap 10.000 giver en indikation af problemets omfang. Forekomsten kan betragtes som en indikator på mørketallet, som herudfra er 25 gange større end anmeldelsestallet. I en spørgeskemaundersøgelse i 2003 blandt 21-22-årige oplyste 1%, at de inden for det seneste år havde været udsat for et seksuelt overgreb, og 3,7% rapporterede at have oplevet et seksuelt overgreb fra 16 til 20 års alderen (Upublicerede data fra Statens Institut for Folkesundheds undersøgelse af unges sundhed og livsstil i 2003).

Del 4

Støtte til ofre og forebyggelse af vold. Indikator 3, 4 og 5

I de følgende afsnit gennemgås en række eksisterende tilbud til volds ofre og til mænd, der ønsker at blive hjulpet til at undgå en voldelig adfærd. I forbindelse med den danske handlingsplan er der igangsat en række undervisningsprogrammer rettet mod fagfolk og der er gennemført oplysningskampagner og bla. etableret hot-lines som yder rådgivning til voldsramte kvinder.

Tilbud til volds ofre

De to væsentligste offentlige tilbud er kvindekrisecentre og centre for voldtægts ofre. Der er ikke inden for det offentlige sygehusvæsen etableret et særligt tilbud til ofre for fysisk vold. Men inden for de seneste år er der meget større opmærksomhed på problemet og blandt sundhedspersonalet en større viden og kompetence vedrørende behovet for rådgivning og støtte til volds ofre. Det medfører, at der på flere skadestuer er indarbejdet rutiner vedrørende kontakt med politi, krisecentre og andre, der kan yde støtte til volds ofre.

Krisecentre

Landets 37 kvindekrisecentre finansieres langt overvejende af det offentlige via amterne, fire centre finansieres via private fonde, donationer og offentlige puljer. Yderligere er der aftaler mellem kommuner og centre mhp. betaling af husleje og del af driftsudgifterne. I 2003 var udgiften til krisecentrene godt 90 millioner kroner.

Der var i 2004 ansat 147 personer på fuldtid, 60 på deltid og 999 frivillige krisevagter. Seks døgnbemandede krisecentre drives udelukkende af ansatte, og deres personale udgør 35% af alle ansatte i krisecentre. De ansatte er fortrinsvis pædagoger til at tage sig af børn samt socialrådgivere, psykologer og enkelte sygeplejersker.

Interviews med voldsramte kvinder viser, at de efterspørger faglig viden hos de personer, der skal hjælpe og støtte dem i at tage stilling til deres voldsituation. Der kræves derfor kvalificeret personale i centrene og en økonomisk ramme, der kan tilgodese behovet for at kunne ansætte og fastholde kvalificeret personale.

I den seneste undersøgelse af kapaciteten på krisecentrene (Behrens, 2004) rapporteres der 272 pladser til kvinder og 286 pladser til børn, men reelt er der flere pladser til børn, idet nogle krisecentre ikke opgør pladser til børn særskilt.

Blandt 796 henvendelser i 2002 om at flytte ind i et krisecenter blev 42% afvist på grund af, at der ikke var plads til den pågældende kvinde. Det er især i hovedstadsområdet, at der er pladsmangel. Kvinder henvender sig ofte til flere krisecentre, således at der reelt kun afvises få procent. En årsag til pladsmanglen er, at kvinderne ofte har massive sociale problemer, som gør at de må blive længere end forventet.

Den seneste opgørelse af krisecentrenes kapacitet viser, at hver fjerde kvinde flytter tilbage til sin partner, og knap hver fjerde tilbage til egen bolig, dvs. ca. halvdelen af kvinderne flytter tilbage til den tidligere bopæl, mens resten får en anden bolig.

Tilbud til voldtægtsofre i Danmark.

Der er aktuelt etableret modtage- og behandlingscentre for voldtægtsofre på otte sygehuse i Danmark. Centrene er etableret på baggrund af en Folketingsbeslutning i slutningen af 90'erne om at der skulle gennemføres en forbedret indsats i forhold til volds- og voldtægtsramte kvinder. På baggrund heraf udarbejdede Sundhedsstyrelsen i 1998 en vejledning om den fremtidige organisation af denne indsats, som har været retningsgivende for etableringen af centre for voldtægtsofre ved en række sygehuse.

Et center for voldtægtsofre skal have følgende tilbud:

1. Døgnåbent.
2. Modtage både mænd og kvinder.
3. Modtagende sygeplejersker og læger.
4. Ofre kan henvende sig uden henvisning.
5. Intet krav om politianmeldelse.
6. Tilbud om retsmedicinsk undersøgelse og dokumentation af voldsfølger.
7. Overnatningsmulighed i trygt miljø.
8. Samarbejde med psykolog og socialrådgiver, som kan møde offeret inden for få døgn efter overgrebet.

De fleste modtagefunktioner har etableret et samarbejde med landets tre retsmedicinske institutter, idet det stadig er normen at en læge på et retsmedicinsk institut dokumenterer de mulige fysiske følger af overgrebet. Behandling, rådgivning og opfølgning foretages af kliniske læger.

Modtagelsen sker via skadestuen eller via den akutte gynækologisk modtagelse på pågældende sygehus. Henvisningsmåden varierer, ofret kan enten selv henvende sig eller blive henvist fra egen læge, speciallæge, skadestue eller lægevagt. Såfremt der primært er foretaget en politianmeldelse sker henvisningen gennem politiet. På alle de akutte modtagelser gælder, at henvendelsen skal være sket inden for de første 48 timer efter det seksuelle overgreb.

Centre i sygehusvæsenet for voldtægtsofre, 2004

	Start	Modtagested	Antal henv. i 2001	Antal henv. i 2003	Fastansat personale & vagthold i fast tilkald	Sted for medicinsk opfølgning	Henvisningsaftaler
København	Marts 2000	Gynækologisk akutmodtagelse Rigshospitalet (RH).	234	257	Gynækolog i dagtid Sygeplejersker fra gynækologisk afd. Psykolog. Socialrådgiver. Gynækologisk vagtlægehold. Retsmedicinere kan tilkaldes	Center for voldtægtsofre, Rigshospitalet (gynækologisk afd.)	
Hillerød	Nov. 2001	Gynækologisk ambulatorium, Hillerød sygehus	4	45 (nogle kom fra RH)	Sygeplejersker fra gynækologisk afd. (Ikke akutte undersøgelser)	Center for Voldtægtsofre. Gynækologiske sygepl. og læger på Hillerød sygehus	Henvisn. til privat prakt. psykologer (gratis)
Bornholm				4	Sygeplejersker på skadestuen. Retsmedicinere tilkaldes fra København	Almen praksis eller gynækolog på Rønne Sygehus	Henvisn. til psykolog på Rønne Sygehus
Odense	Nov. 2000	Gynækologisk Akutmodtag; Odense universitetssygehus	43	40	Sygeplejersker fra gynækologisk afd. Retsmedicinere i tilkald	Almen praksis eller gynækolog på Odense Universitetshospital	Henvisn. til psykologer eller psykiatere på Odense Universitetshospital
Kolding	2001	Skadestuen Kolding sygehus		28	Sygeplejersker på skadestuen. Retsmedicinere i tilkald fra Odense (anmeldte og ikke anmeldte)	Almen praksis	Henvisn. til privat prakt. psykologer (betaling)
Århus	Nov. 1999	Skadestuen Amtssygehuset	105	117	Sygeplejersker på skadestue. Psykolog. Vagtlægehold i tilkald Retsmedicinere i tilkald	I gynækologisk ambulatorium på SkejbySygehus	
Ålborg	2000	Skadestuen på Ålborg Syd	43	30	Sygeplejersker på skadestue. Læger i satellitfunktion fra Århus	Gynækologiske sygeplejersker og læger på Ålborg nord	Henvisn. til privat prakt. psykologer (gratis) og socialrådgiver på Ålborg sygehus.
Herning				14	Sygeplejersker fra skadestue Retsmed. i satellitfunktion fra Århus	Almen praksis	Henvisn. til privat prakt. psykologer (gratis)

Når lægeundersøgelsen er færdig og ofret har fået den nødvendige akutte behandling, er det sygeplejerskens og gynækologens opgave at sørge for, at patienten får en letforståelig information om de muligheder, vedkommende har for senere at få rådgivning fra læge, socialrådgiver og psykolog. Alle har mulighed for en opfølgende samtale med centrets læge, tilbud om psykologsamtale efter behov og rådgivning af socialrådgiver specielt vedrørende anmeldelse og evt. retssag.

Behandlingen af voldsudøvende mænd i Danmark

Indenfor de seneste år er der kommet fokus på voldsudøveren og mulighederne for at forebygge vold mod kvinder ved at ændre den voldelige mands adfærdsmønstre. Det er relativt nyt, at der i Danmark tilbydes behandling og rådgivning til mænd, der er voldelige mod kvinder, og hidtil har få mænd taget imod tilbudet om at komme i behandling.

Den danske model for behandling af voldelige mænd bygger - i modsætning til USA, England og Canada - på frivillighed. Der er således ingen personer i Danmark, som kan tvinges i behandling. Det er de motiverede mænd, der kommer i behandling. I modsætning til fx Canada foregår der ikke inden for kriminalforsorgen i Danmark nogen specifik behandling af voldsdømte mænd.

De behandlingstilbud der eksisterer i Danmark sigter alle på at give voldsudøveren øget social kompetence til at vælge volden fra. Manden skal opleve, at der er mulighed for at vælge noget andet end volden. Mænds definitioner og opfattelse af volden bliver ofte fremhævet som en del af problemet. Mænd er ofte tilbøjelige til at opfatte volden som et isoleret engangsfænomen, hvorimod kvinderne oplever volden i en større sammenhæng. Der er ligeledes en tendens til, at mænd bagatelliserer volden og ofte ikke evner at erkende konsekvenserne af volden for kvinden. Undersøgelser har vist, at der er en udbredt tendens til, at mænd kun fokuserer på selve voldshandlingen og ikke har øje for de psykisk belastende perioder for partneren, der eksisterer op til voldshandlingen. Det er et gennemgående problem, at mange mænd ikke oplever sig selv som voldelige og derfor ikke tager stilling til, hvordan de undgår at blive voldelige.

Hovedprincipperne i arbejdet med mænd, som udøver vold i familien, er, at der skal fokuseres på volden som helhed, på ansvaret for volden, på voldens sammenhæng og på voldens konsekvenser. Vold er frem for alt et mandligt fænomen, idet der er mandlig dominans i alle former for vold. Der er dog forskel på i hvilken grad volden analyseres som et kønsligt eller socialt problem.

Flere spørgsmål melder sig i forbindelse med behandlingen af voldelige mænd. Kan det være farligt at lade nogle typer mænd deltage i et behandlingsprogram? Her tænkes på mænd som ikke går oprigtigt ind i behandlingen men som snarere bliver udrustet til at raffinere og "perfektionere" volden? Hvordan evaluerer

man behandlingsprogrammer til voldsudøvere? Er det et krav, at volden formindskes eller at den stoppes helt, og hvor kommer de mest pålidelige kilder om resultaterne af behandlingen fra?

Behandlingstilbudet, Alternativ til Vold Oslo startede i 1987 og var den første behandlingsinstitution i Europa, der tilbød behandling til voldsudøvende mænd. Centret har nu mere end 15 års erfaring med psykologisk behandling af voldsudøvende mænd. Tilbuddet er frivilligt og de fleste, som benytter sig af tilbuddet, kommer derfor af sig selv. Der tilbydes både individuel terapi og gruppeterapi.

Alternativ Til Vold bygger på en pro-feministisk grundopfattelse og kvindeforskningens erfaringsudvikling, hvor de overordnede målsætninger er at synliggøre mænds vold imod kvinder, at bidrage til at formindske volden og samtidig betone, at mænds vold imod kvinder er et samfundsproblem.

I denne voldsopfattelse betones den enkelte mands eget ansvar for udøvelsen af volden. Selvom de fleste mænd, der udøver vold i voksenlivet, også selv har været udsat for vold i barndommen eller været vidne til vold, er det opfattelsen hos ATV, at disse begivenheder ikke må bruges som mekaniske årsagssammenhænge og undskyldning for volden i voksenlivet. De må højst bruges som en kilde til forståelse af volden, men ikke fratage manden det fulde ansvar for volden. Mænds vold imod kvinder er ikke resultatet af mistet kontrol. Mænds vold imod kvinder skal derimod ses som en magt og kontrolstrategi fra mandens side.

I bogen "Meningen med volden" beskrives voldens væsen og natur (Isdal, 2001). Nogle af hovedpointerne er:

- Vold er et normalt fænomen i samspillet mellem mennesker.
- Volden er hierarkisk og bliver rettet nedad.
- Volden bliver valgt selvom den ikke er planlagt.
- Vold er en reaktion på afmagt.
- Volden er altid logisk for udøveren.
- Vold har sin "naturlighed" selvom den ikke er en nødvendighed.

Der er etableret tre forskellige behandlingstilbud i Danmark:

Dialog Mod Vold (DMV) åbnede i 2002 og er et behandlingstilbud for voldelige mænd. Behandlingstilbuddet er en del af regeringens indsats mod vold i familien. DMV er en del af en privat organisation, Askovgården.

Behandlingstilbuddet er gratis og anonymt. Mænd kan henvises fra kvindekrisecentre, sociale myndigheder, læger eller politiet. Men det er også muligt for manden at komme af sig selv. Behandlingen er planlagt at skulle vare et år. Dialog Mod Vold gennemfører både individuel og gruppeterapi med de voldsudøvende mænd, hvor der fokuseres på de sociale kompetencer, der skal til for at undgå at udøve vold.

DMV har fokus på hele familien, men tager udgangspunkt i den voldelige mand og hans problemstillinger. Der sendes altid et brev til mandens partner, hvori det oplyses, at manden er begyndt i behandling hos Dialog Mod Vold. Hvis partneren har behov, tilbydes denne også at blive inddraget i behandlingen.

Behandlingen på Dialog Mod Vold er bygget op omkring en model der tilsigter, at når den voldsudøvende mand henvender sig om behandlingstilbud, bliver han tilbudt et interview, der har til hensigt at kortlægge mandens livsforløb tilbage fra barndommen, samt tegne et psykosocialt "portræt" af manden. På baggrund af interviewet tilrettelægges individuelle samtaler med en pædagog eller psykolog eller der henvises til et gruppeforløb. Formålet med samtaleterapien er, at det skal lære manden at stoppe op og finde alternative kommunikationsmåder i stedet for volden.

I april 2004 offentliggjorde DMV en undersøgelse baseret på deres erfaringer med arbejdet med voldsudøvende mænd og fremhævede, at mænd der er voldelige mod deres partner ikke er psykisk syge i klinisk forstand. Undersøgelsen viste, at langt størstedelen af de mænd, der henvender sig, selv har overværet vold eller været udsat for vold i deres barndom. En stor del af de mænd, som henvender sig til Dialog Mod Vold, har også været voldelige mod andre end partneren og har udøvet vold i adskillige år.

Der er ca. 40 % af mændene som gennemfører deres behandling. 1. september 2004 havde ca. 90 mænd været i behandling, og der var på dette tidspunkt 52 mænd og 18 kvinder, som var i aktiv behandling. Til at forestå behandlingen er der ansat to fuldtidspædagoger, en fuldtidsansat psykolog og en psykolog på deltid.

Manderådgivningen i Ålborg startede i 1994 som et toårigt forsøgsprojekt under Socialministeriet og blev i 1999 gjort permanent. Manderådgivningen hører under krisecentret i Nørresundby. Manderådgivningen tilbyder gratis anonyme personlige samtaler til voldelige mænd, som udtrykker et eget ønske om at ændre adfærd. Det er et bredt udsnit af mænd fra alle samfundslag, som henvender sig i Manderådgivningen. Behandlingsforløbet hos Manderådgivningen er planlagt til at vare fra 5-12 måneder afhængigt af de individuelle behov. De første 2-3 måneder indledes der med samtaler 1 gang om ugen. 90 % af mændene som møder op gennemfører også deres behandling. Dem der ikke gennemfører springer hovedsageligt fra inden for den første måned. I efteråret 2004 udgav Manderådgivningen en rapport baseret på interview med 9 mænd som havde været i behandling i Manderådgivningen om deres erfaringer med behandlingen. De 9 mænd udtrykte i stor udstrækning tilfredshed med resultatet og forløbet af behandlingen hos Manderådgivningen.

Manderådgivningen fokuserer meget på at skabe en forandring, som skal sætte manden i stand til at kontrollere de aggressive følelser så de ikke udvikler sig til aggressive handlinger. Manden skal specielt lære at genkende følelser og bear-

bejde konflikter uden brug af vold. Behandlingen i Manderådgivningen bygger på forestillingen om, at manglende selvværd og dårlig kommunikation er hovedårsagen til vold i hjemmet og fokuserer endvidere på den sociale arv som årsag til volden.

Langt størsteparten af mændene har bopæl i Aalborg kommune. De fleste er i aldersgruppen fra 30 til 40 år. Der er en overvægt af mænd, som er samboende med en partner. Om erhvervsuddannelse kan fremhæves, at de fleste af mændene er faglærte og i den periode, hvor de har gået i behandling hos manderådgivningen, har de været i beskæftigelse. Det er et fåtal af mændene, som har haft et misbrug af rusmidler. Manderådgivningens hjemmeside: www.manderaad.dk publicerer statistik om klienterne.

Udover de personlige rådgivningsforløb har Manderådgivningen haft over 200 telefoniske henvendelser om året fra bl.a. journalister, radio- og tv-stationer, studerende, socialrådgivere, Kriminalforsorgen, andre offentlige og private instanser, venner og familiemedlemmer til voldelige mænd og selvfølgelig de voldelige mænd selv. Derudover har der været mange henvendelser pr. e-mail og besøgene på hjemmesiden. Til at forestå behandlingen hos manderådgivningen er der ansat en fuldtids socialpædagog.

Alternativ Til Vold i Roskilde (ATV) åbnede i december 2003. Behandlingstilbuddet bygger på behandlingsprincipperne fra Alternativ til Vold fra Norge. Behandlingstilbuddet er gratis.

Formålet med behandlingen er overordnet at stoppe volden og dermed skabe sikkerhed for ofrene, nemlig kvinderne og børnene. Dette sker gennem at tilbyde mændene behandling og dermed mulighed for at finde alternativer til vold. Tilbudet henvender sig til mænd over 18 år, som oplever at have problemer med voldelig adfærd overfor deres samlever, og som er motiverede for hjælp til at løse problemet. For at komme i behandling hos ATV skal manden give tilsagn om, at der kan sendes et informationsbrev til partneren, hvori det fremgår, at han er startet i behandling hos ATV.

Selve behandlingen indledes med en række individuelle forsamtaler, hvor problemstillingen diskuteres, og det videre forløb aftales. I langt de fleste tilfælde bliver der tale om deltagelse i et gruppeforløb, men der kan i nogle tilfælde - ud fra problemstillingen - blive tale om et individuelt forløb. Der kan også blive tale om viderehenvielse til andre behandlingstilbud, hvis det skønnes, at ATV's tilbud ikke er passende eller tilstrækkeligt.

Gruppeterapien planlægges at skulle bestå af 6 - 8 mænd og to psykologer. Gruppen mødes 1 1/2 time en gang om ugen på en fast ugedag. Man kan blive i gruppen så længe, man har brug for det. Erfaringerne fra det norske ATV viser, at de fleste har behov for at være i gruppen ca. 1-2 år.

Samtalerne i den individuelle terapi varer en time ad gangen og foregår i reglen med en uges mellemrum. Man møder til samtaler med den samme psykolog i hele forløbet, dog ikke nødvendigvis den psykolog, som man havde forsamtalen med. Til at forestå behandlingen har ATV Roskilde ansat 4 psykologer, der deles om 26 timer pr. uge.

Træning af professionelle

Der kræves en bred kompetence og en åjourført viden om vold blandt de professionelle, der har kontakt med voldsofre, for at de kan rådgive og forebygge senfølger af vold.

Der er inden for de seneste år gennemført en række kampagner og uddannelsesaktiviteter i Danmark mhp at styrke forskellige faggruppers viden om problemområdet og dermed sikre at voldsofre kan få den fornødne rådgivning inden for sundheds- og socialvæsenet og andre offentlige myndigheder.

Landsdækkende Oplysningskampagne

Ligestillingsafdelingen har finansieret en landsdækkende oplysningskampagne, som blev gennemført i perioden december 2002 til juni 2003. Videns- og Formidlingscenter for Socialt Udsatte i samarbejde med Det kriminalpræventive Råd, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK) og Ligestillingsafdelingen organiserede kampagnen.

Kampagnens målgruppe var henholdsvis lokale beslutningstagere og fagfolk fra de myndigheder, der kommer i kontakt med voldsofre. Oplysningskampagnen omfattede ca. 2.000 fagfolk, som deltog i temadage. Der blev i alt afholdt 29 endagsarrangementer, der fokuserede på vidensformidling og holdningsbearbejdning. Der var udarbejdet et materiale til deltagerne, "Hvordan kommer vi den voldsramte familie i møde". Det giver en basal oversigt over problemstillinger og god praksis for kontakten til en voldsramt familie.

Der er gennemført et målrettet undervisningsprogram som del af et metodeudviklingsprojekt, benævnt "Vold i familien". Projektet er igangsat og finansieret af Socialministeriet i tre amter og fem primærkommuner og omfatter blandt andet et undervisningsprogram af en til tre dages varighed målrettet til professionelle i den kommunale socialforvaltning og sundhedspleje, kvindekrisecentre, skadestuer og politiet samt andre fagpersoner, der kommer i kontakt med voldsramte familier. Der har deltaget ca. 1.300 fagpersoner i projektets undervisningsprogram.

Andre uddannelsesaktiviteter

Der planlægges aktuelt af Videns- og formidlingscenter for Socialt Udsatte en uddannelse af kommunalt ansatte. Formålet er at sikre, at der på kommunalt niveau er nøglepersoner, der kan sikre at indsatsen mod volden følges op og udvikles. Gennem en målrettet uddannelse af nøglepersoner skal implementering af viden om problemstillingen vold i familien sikres i forhold til fagpersonens faglige beredskab og sagsbehandling.

Derudover initieres der en efteruddannelse af medarbejdere på krisecentre for at styrke indsatsen over for kvinder med etnisk minoritetsbaggrund. Første led i efteruddannelsen er en afdækning af de konkrete behov hos medarbejderne på krisecentrene i form af en spørgeskemaundersøgelse. Denne skal ligge til grund for det efterfølgende efteruddannelsesforløb, som påbegyndes i 2005.

Resultater

Den landsdækkende oplysningskampagne og de forskellige undervisningstiltag har styrket det tværsektorielle og tværfaglige samarbejde om den voldsramte familie. Der er blevet etableret tværfaglige samarbejdsgrupper, og der er afholdt lokale temadage om vold mod kvinder.

De foreløbige erfaringer fra metodeudviklingsprojektet viser, at formidling af viden om bl.a. voldens psykologi og redskabsorienteret undervisning, kan medvirke til at nedbryde fagfolks hverdagsantagelser, fordomme og berøringsangst og sikre en mere proaktiv og kvalificeret indsats. Erfaringen er blandt andet, at en del fagfolk efter undervisningsforløb har revurderet komplekse sager og har fået redskaber til svære samtaler med voldsofre og voldsudøvere. Den øgede viden og forståelse af voldens psykologiske mønstre har medført at egen praksis er taget op til overvejelse, og at det faglige ansvar er styrket.

Den fokuserede oplysningskampagne og undervisningsforløbene har omfattet ca. 400 personer. Der er fortsat behov for uddannelse af fagfolk, herunder personale inden for skole- og sundhedsområdet. Andre fremtidige målgrupper er retsvæsenet og statsamtsmyndigheden, der spiller en væsentlig rolle i de komplicerede skilsmisse- og forældremyndighedssager, som ofte følger i kølvandet af opbrud i parforhold pga. vold.

Statslige initiativer til bekæmpelse af vold i hjemmet. Indikator 6 og 7

Den 8. marts 2002 lancerede regeringen handlingsplanen til bekæmpelse af vold mod kvinder. Handlingsplanen er den første af sin art i Danmark. Handlingsplanen består af initiativer på 4 områder:

- Støtte til ofrene
- Aktiviteter rettet mod voldsudøverne
- Aktiviteter rettet mod fagfolk
- Viden og information

Initiativerne i handlingsplanen er delvist finansieret af Satspuljemidler. Ved forliget i februar 2002 mellem Kristeligt Folkeparti, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre om udmøntning af satspuljen for 2002, blev man enige om at afsætte 10 millioner kroner årligt de næste 3 år til en styrkelse af indsatsen mod vold mod kvinder. Derudover afsatte de involverede ministerier godt 20 millioner kroner til handlingsplanen, og der er ved satspuljeforliget oktober 2002 afsat 40 millioner til flere pladser og kvalitetsforbedringer på krisecentrene.

Handlingsplanen blev udarbejdet af en tværministeriel arbejdsgruppe, som blev nedsat i foråret 2000. Foruden Ligestillingsafdelingen, som var sekretariat for gruppen, bestod den af medlemmer fra Justitsministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Socialministeriet og Integrationsministeriet. Arbejdsgruppen behandlede forskellige aspekter af vold i hjemmet og drøftede med NGO'erne på området initiativer til at intensivere indsatsen på området.

Arbejdsgruppen fungerer efter udgivelsen af handlingsplanerne som koordinator for de fælles og tværgående aktiviteter og skal desuden give status for gennemførelsen af handlingsplanerne. Denne status er en oversigt over implementeringen af initiativerne i handlingsplanen til bekæmpelsen af vold mod kvinder.

Støtte til ofrene

Undersøgelse af kvindekrisecentrenes kapacitet og omfanget af afviste kvinder

På baggrund af en begrundet formodning om krisecentrenes kapacitetsproblemer blev der iværksat en undersøgelse af henvendelser til krisecentrene og omfanget af afviste kvinder. Undersøgelsen, som er udarbejdet af Videns- og Formidlingscentret for Socialt Udsatte, har bestået af både kvalitative interviews og en kvantitativ del i form af udvidede indberetninger af henvendelser til krisecentrene med anvendelse af cpr-numre. Brugen af cpr-numrene i dette afgrænsede

projekt har kunnet afklare hvor mange henvendelser, der dækker over henvendelser fra den samme kvinde til flere krisecentre. Data blev indsamlet i 2. halvår 2002.

Undersøgelsen viser, at en fjerdedel af alle kvinder, der ønsker krisecenterophold, ikke får tilbudt plads ved første henvendelse til et krisecenter, men i en del tilfælde skal henvende sig flere steder – og dermed også geografisk længere væk – før der kan fremskaffes en ledig plads. Kapacitetsproblemerne er koncentreret i København og i de omliggende sjællandske kommuner, idet de står for tre fjerdedele af afvisninger, men også midtjyske amter og Fyns amt har kapacitetsproblemer.

Oplysningspjece til voldsramte kvinder

De fleste kender til krisecentrene, men mange kvinder er ikke klar over, hvor de ellers kan få støtte. For at sikre, at voldsramte kvinder har kendskab til støtemuligheder og egne rettigheder, er der udarbejdet og distribueret en informationspjece. Pjecen er trykt i mere end 1.000.000 eksemplarer og findes på dansk og 5 fremmedsprog (engelsk, somalisk, tyrkisk, bosnisk og høj arabisk). Pjecen har format som et kreditkort og er derfor praktisk for kvinderne at tage med sig. Pjecen har siden november 2002 været tilgængelig på omkring 5.000 steder i landet, blandt andet på socialcentre, politistationer, biblioteker, skadestuerne, apotekerne og hos praktiserende læger. Pjecen er senere blevet omdelt hos damefrisører over hele landet. Der har været mange positive tilbagemeldinger på pjecerne, ikke mindst fra voldsramte kvinder med etnisk minoritetsbaggrund. Der sendes stadig pjecer ud, både til tidligere modtagere af pjecerne og til nye distributører af pjecerne.

Hjemmesider om vold mod kvinder

Hjemmesiden www.voldmodkvinder.dk blev etableret til lanceringen af regeringens handlingsplan den 8. marts 2002. Siden indeholder blandt andet angivelse af hotline-telefonnummer, links til relevante dokumenter og links til krisecentrene.

Hjemmesiden blev i forbindelse med kampagnen "Stop volden mod kvinder - Bryd tavsheden" i november 2003 udbygget til at kunne fungere som central indgang til informationer om de mange aspekter af problematikken vold mod kvinder. Kampagnen har via plakater og skilte blandt andet henvist til denne hjemmeside. Hjemmesiden www.vold-i-familien.dk er oprettet af Videns- og Formidlingscentret for Socialt Udsatte i forbindelse med gennemførelsen af Socialministeriets projekt "Vold i Familien". Denne side indeholder også omfattende information om vold i familien.

Hotline med direkte adgang til krisecentrene

Hotlinen på nummeret 70 20 30 82 har fungeret siden 8. marts 2002. Hotlinen drives af et mindre antal krisecentre og svarer døgnet rundt. Hotlinen er siden åbningen blevet professionaliseret med færre krisecentre og bedre uddannet personale og har adgang til den nødvendige tolkebistand. Hotlinen har i gennemsnit modtaget 5-10 henvendelser om dagen. I den landsdækkende kampagne "Stop volden mod kvinder - Bryd tavsheden" i november 2003 henvises der til hotlinen med teksten: "Ring hele døgnet på 70 20 30 82 og få hjælp".

Projekt "Vold i familien" med særligt fokus på børnenes vilkår

Socialministeriets metodeudviklingsprojekt "Vold i familien" kører i Århus, Ribe og Roskilde amter og 5 kommuner; Roskilde, Esbjerg, Randers, Silkeborg og Århus, under ledelse af Videns- og Formidlingscentret for Socialt Udsatte. Det primære formål med projektet er at styrke den tværfaglige indsats for de voldsramte familier og sikre, at de relevante fagfolk har de rette kompetencer og den rette viden om alle aspekter af vold i familien. Projektet løber til og med 2004.

Undersøgelse af særlige problemer for kvinder med etnisk minoritetsbaggrund

Denne undersøgelse har været en del af den større undersøgelse af krisecentrenes kapacitet. Resultaterne er indeholdt i kapacitetsundersøgelsen.

Efteruddannelse af medarbejdere på krisecentrene for at styrke indsatsen for kvinder med etnisk minoritetsbaggrund

Kvinder med etnisk minoritetsbaggrund udgjorde i 2002 ca. 40 % af de kvinder, der landet over opholdt sig på kvindekrisecentrene. Det stigende antal kvinder med anden etnisk baggrund har udover et øget behov for tolkning betydet, at medarbejderne på krisecentrene har brug for større viden om kulturelle og traditionsbetingede adfærdsmønstre, og om hvilke særlige behov disse kvinder har, når de er nødt til at tage ophold på et krisecenter.

Første led i efteruddannelsen er en undersøgelse af de konkrete behov hos medarbejderne. Undersøgelsen forventes færdig ultimo 2004 og danner basis for undervisning af krisecenterpersonale.

I forbindelse med kampagnen i november 2003 "Stop volden mod kvinder - Bryd tavsheden" er der produceret en dokumentarfilm om vold mod kvinder, som også sætter fokus på de problemer, som kvinder med etnisk minoritetsbaggrund har i tilfælde af vold. Videoen er også rettet mod krisecenterpersonale samt andre interesserede.

Tilbud om overfaldsalarmer

Politiet har siden medio februar 2003 haft mulighed for - som en midlertidig foranstaltning - at udlevere overfaldsalarmer til kvinder, der er særligt udsatte for at kunne blive ofre for voldelige overfald.

Overfaldsalarmerne er en mobiltelefon, som ved hjælp af GPS-systemet kan give den nærmeste vagtcentral kvindernes nøjagtige position.

Alarmerne kan både give tryghed og mobilitet til de voldstruede kvinder, idet de kan færdes over hele landet og stadig kunne lokaliseres af nærmeste politi og dermed få hurtig hjælp.

Tema om ligestilling ind i danskundervisningen for etniske minoriteter i kommunalt regi

Materialet "Lige men forskellige" henvender sig til sprogcentre, daghøjskoler og anden voksenundervisning i dansk sprog og kultur i forhold til kursister, der har en kortere uddannelse, og omhandler 4 forskellige ligestillingsemner:

- Køn og arbejdsmarked
- Familien under forandring
- Ude godt - hjemme bedst?
- Når kvinder og mænd mødes

På baggrund af materialet blev der i efteråret 2002 afholdt et seminar for sprog-lærere og organisationsfolk fra etniske minoriteter.

Etablering af psykologbistand til børn på krisecentre

Der er i juni 2003 tildelt støtte til 5 projekter på 8 krisecentre rundt i landet, så de herefter kan tilbyde psykologsamtaler til børn og kvinder. For at indhente viden om relevante måder at etablere sådanne tilbud udarbejder krisecentrene projektdagbøger og projektet evalueres i 2004.

Der er bevilget midler til Mødrehjælpen, så de kan tilbyde psykologsamtaler til voldsramte kvinder og deres børn. Mødrehjælpen kan blandt andet give de kvinder, der får udleveret en overfaldsalarmer, visitation til psykologsamtaler og kan, hvis det vurderes som relevant, efterfølgende tilbyde psykologsamtaler.

Etablering af lokale og nationalt netværk for voldsramte kvinder

Projektet omkring netværk for voldsramte kvinder er iværksat i efteråret 2003 af Videns- og Formidlingscentret for Socialt Udsatte. Der er p.t. lokale netværksgrupper i København, Næstved, Esbjerg, Århus, Skive, Hjørring, Bornholm, Odense, Haderslev, Grindsted. Yderligere to nye netværk er på vej i hhv. Slagelse og Sønderborg. I september 2004 dannede de lokale netværk en national forening med navnet "Netværk for voldsramte kvinder".

Netværkets formål er:

- at arbejde for at synliggøre, forebygge og bekæmpe partnervold mod kvinder
- at være netværk for kvinder, der har været eller er udsat for partnervold i hjemmet
- at tilbyde lokal støtte til den voldsramte kvinde med at være lyttende, have rummelighed, tilbyde bisidderhjælp m.m.

Netværket har en hjemmeside: www.netvaerk.org, hvor man bl.a. kan deltage i debatforum om emner, der relaterer sig til vold i familien. Man kan også læse om netværkets mange arbejdsgrupper, eks. retssikkerhedsgruppen, børnegruppen, marketinggruppen m.fl..

Kampagne i forbindelse med International dag til afskaffelse af vold mod kvinder, 25. november 2003

Fra mandag den 10. november 2003 og to uger frem prægede kampagnen "Stop volden mod kvinder - Bryd tavsheden" gadebilledet i landets 20 største byer. Store plakater i gadebilledet og skilte i tog, busser og metro har henvendt sig til voldsramte kvinder og den brede offentlighed med det budskab, at volden kun kan standses, hvis vi alle tør tale om den. Kampagnen oplyser, at man kan få råd og vejledning døgnet rundt på hotline 70 20 30 82 eller på www.voldmodkvinder.dk. Budskabet bringes på dansk og 4 fremmedsprog (engelsk, somalisk, tyrkisk og arabisk).

Kampagnens formål var at støtte voldsramte kvinder i at tage det første skridt væk fra volden. I den forbindelse er oplysning om hjælp og rådgivning det første led i processen. Desuden skulle kampagnen være med til at bryde tabuet om vold i hjemmet.

Konferencer om vold mod kvinder

I anledning af FN's internationale dag mod vold mod kvinder arrangerer regeringen hvert år en konference den 25. november. Konferencen indgår som et led i de kampagner, som også arrangeres i forbindelse med FN dagen.

- I 2003 satte kampagnen fokus på mænds ansvar i at bekæmpe volden mod kvinder. Der var samlet et mandepanel bestående af kendte mænd fra mange forskellige sfærer af det offentlige liv i Danmark. Formålet var at fastslå, at mænd, der ikke udøver vold, bør tage aktiv afstand fra andre mænds vold mod kvinder.
- I 2004 blev der sat fokus på dokumentation og statistik vedrørende kønsrelateret vold. På konferencen lancerede regeringen en omfattende database for et større internationalt publikum. Indeværende rapport gengiver resultaterne fra databasen, som er baseret på de fælles EU indikatorer om vold mod kvinder.

Aktiviteter rettet mod voldsudøverne

Udvikling og etablering af regionale behandlingstilbud til voldsudøvende mænd

Der er åbnet en rådgivning for voldelige mænd: "Dialog mod vold" i København www.dialogmodvold.dk. Dialog mod Vold har fokus på hele familien, men tager udgangspunkt i den voldelige mand og hans problemstillinger. Udgangspunktet er fokus på samtaletilbud til den voldelige mand med videre tilbud om udredning og gruppeforløb, som mændene vil blive visiteret til efter en systematisk visitationsprocedure.

Det er gratis og 100 % anonymt at henvende sig til Dialog mod Vold, som har til huse på Åboulevarden 58 og har tlf. 28 10 70 70 eller 35 39 72 42. Målgruppen er hovedsageligt mænd mellem 20 og 50 år, som befinder sig i parforhold, hvor der er børn i alderen 0-14 år. Man kan selv henvende sig eller blive henvist af for eksempel kvindekrisecentre, praktiserende læger, skadestuer eller socialforvaltninger. Dialog mod Vold er en del af Socialministeriets projekt "Vold i familien". Arbejdet fortsætter og er udvidet i 2004.

Ordning hvor voldsudøvere kan fjernes fra hjemmet

Muligheden for at fjerne en voldelig ægtefælle eller en samlever fra familiens fælles hjem indgår i regeringens nye regeringsgrundlag på det retspolitiske område. Justitsministeren har udarbejdet en rapport om de retssikkerhedsmæssige spørgsmål. Rapporten findes på Justitsministeriets hjemmeside www.jm.dk. Lov om Bortvisning af voldelige og truende personer trådte i kraft per 1. juli 2004.

Sanktionere fredskrænkeren uden forudgående varsel (tilhold) efter straffelovens § 265

Behandling som et vilkår ved en betinget straf: Der er nedsat en arbejdsgruppe under Justitsministeriet, der skal vurdere denne ordning. Der forefindes endnu ikke en officiel vurdering.

Yderligere tilbud om behandling under afsoning af dom: Der er nedsat en arbejdsgruppe under Justitsministeriet, der skal vurdere denne ordning. Der forefindes aktuelt ingen officiel vurdering.

Aktiviteter rettet mod fagfolk

Oplysningskampagne for fagfolk

I et tæt samarbejde mellem Videns- og Formidlingscentret for Socialt Udsatte i Esbjerg, Kriminalpræventivt Råd, LOKK og Ligestillingsafdelingen blev der fra november 2002 til juni 2003 gennemført en landsdækkende oplysningskampagne for lokalpolitikere og fagfolk (politi, sagsbehandlere, krisecentermedarbejdere, skadestuepersonale etc.).

Kampagnen bestod af 27 temadage med oplæg om forskellige aspekter af problemet vold mod kvinder, som blev efterfulgt af workshops.

Udover at undervise fagfolkene i problemet vold mod kvinder var formålet også at skabe debat og sætte fokus på vold i familien i de lokale medier.

Analyse af effektiviteten af det nuværende tværfaglige samarbejde

Gennem Socialministeriets projekt "Vold i familien" skabes der erfaringer med det nuværende samarbejde, og der sættes fokus på, hvordan samarbejdet mellem myndighederne kan gøres bedre.

Projektet har vist, at der i viften af offentlige organisationer – fra krisecentre til statsamter og fogedretter er en stor bredde i opfattelsen af problemet vold i familien, og det giver naturligvis forskelle i håndteringen. Glædeligt nok har projektet også vist, at det trods de forskellige opfattelser er muligt at etablere et fundament for samarbejde, forudsat, altså, at der gøres en konkret indsats for, at aktørerne kommer til at dele hinandens viden.

Tværfaglige teams

De tværfaglige teams er etableret som en del af Socialministeriets projekt "Vold i familien".

Værktøjskasse til fagfolk

Der udarbejdes en faglig værktøjskasse til professionelle, der gennem deres arbejde skal hjælpe de voldsramte kvinder og børn videre efter volden. Der udarbejdes 5 værktøjskasser til 5 grupper af fagfolk: politi, kommunale sagsbehandlere, læger og sygeplejersker, fagfolk omkring småbørn samt fagfolk omkring større børn.

Værktøjskassen udsendes til disse grupper af fagfolk og vil desuden kunne læses på www.voldmodkvinder.dk. En første reduceret udgave af værktøjskasse er blevet omdelt på temadagene for fagfolk i form af faghæftet: "Hvordan kommer vi den voldsramte kvinde i møde?".

Styrkelse af de offentlige myndigheders samarbejde med krisecentrene

Der er etableret samarbejdsfora for fagfolk fra de offentlige myndigheder og krisecenterpersonale. Desuden udvikler krisecentrene og socialforvaltningerne samarbejdsprojekter med henblik på at støtte svært belastede voldsramte familier. Det er en vigtig del af den styrkede indsats, at fagfolk i fremtiden kan støtte de voldsramte familier endnu tidligere i forløbet, end det er tilfældet nu.

Viden og information

Kortlægningsundersøgelse af voldsramte kvinder

Der er bevilget midler til en kortlægningsundersøgelse af voldsramte kvinder, der henvender sig til kvindekrisecentre. Det drejer sig om en uddybende undersøgelse i forhold til den eksisterende årsstatistik om kvinder på krisecentrene. Undersøgelsen skal belyse kvindernes sociale og familiemæssige baggrund samt give en nærmere beskrivelse af mønstrene i vold mod kvinder. Kortlægningen skal endvidere uddybe kvindernes problemstillinger, så særligt sårbare grupper af kvinder, eksempelvis ældre kvinder og kvinder udsat for særlig brutal og vedvarende vold, kan identificeres.

Statistikken udarbejdes i et samarbejde mellem LOKK (Landsorganisationen af Kvindekrisecentre) og Videns- og Formidlingscentret for Socialt Udsatte. Resultaterne af undersøgelsen vil blive offentliggjort medio 2005 ved undersøgelsens afslutning.

Årsstatistik om børn på krisecentre

Der er bevilget midler til en udarbejdelse af årlig statistik om de 2000 børn, der hvert år opholder sig på krisecentrene. Statistikken vil foreløbig blive udarbejdet til udgangen af 2004. Undersøgelsen skal være med til at belyse de opvækstvilkår, som børn i voldsramte familier lever under. Statistikken udarbejdes i et samarbejde mellem LOKK (Landsorganisationen af Kvindekrisecentre) og Videns- og Formidlingscentret for Socialt Udsatte. Resultaterne af undersøgelsen vil blive offentliggjort medio 2005.

Undersøgelse af undervisningen i vold mod kvinder

For at afklare hvorvidt og hvor meget og med hvilket indhold, der undervises i problemet vold mod kvinder på relevante uddannelser, der uddanner fagfolk, og for at komme med forslag til en evt. styrkelse af denne undervisning, vil der i 2004 blive igangsat en undersøgelse på dette område.

Undersøgelse af særlige problemer for voldsramte kvinder med handicap

Formidlingscenter Øst udarbejdede i 2002 en undersøgelse af de problemer, som kvinder med handicap står i, hvis de udsættes for vold i hjemmet, de eksisterende støttetilbud samt et litteraturstudie for at afdække den allerede eksisterende viden. For at kunne afdække behovet for botilbud til denne gruppe af kvinder, blev krisecentrenes registreringsgrundlag i en periode ændret.

Der blev på EU-konferencen om Handicap den 31/10 - 1/11 2002 afholdt en særskilt workshop under titlen "Køn og handicap", som netop fokuserede på vold mod kvinder med handicap. Tilbud til voldsramte kvinder med handicap har udgjort og vil også i fremtiden udgøre en særlig del af støtten til voldsramte kvinder generelt, bl.a. på temadagene for fagfolk, oplysningspjecer og værktøjskassen.

De nyoprettede pladser (Odense, Århus, København) under Satspuljen til kapacitets- og kvalitetsforbedringer på krisecentrene har særlig fokus på tilgængelighed og vil sikre, at voldsramte kvinder med handicap kan benytte disse krisecentre.

Appendiks

EUs syv indikatorer om partnervold

Indikator 1. Kvindelige voldsorfes profil

- Antal ofre i henhold til kriminalstatistikkerne
- Antal ofre i henhold til befolkningsundersøgelser
- Antal dødsfald som følge af vold i hjemmet
- Hvor stor en andel udgør vold i hjemmet af samtlige voldsforbrydelser
- Andre relevante statistiske oplysninger om kvindelige ofre og deres mindreårige børn, f.eks. antallet af kvinder som søger hjælp i sundhedssystemet, fordi de sandsynligvis har været udsat for vold i hjemmet, eller antallet af ofre, der søger tilflugt i krisecentre.
- Forhold til gerningsmanden
- Alder
- Civilstand
- Statsborgerskab
- Andre relevante baggrundsoplysninger, f.eks. uddannelse, arbejdsmarkedsstatus.

Indikator 2. Profil af de mandlige gerningsmænd

- Antal gerningsmænd i henhold til kriminalstatistikkerne
- Antal gerningsmænd, som søger hjælp i officielle eller frivillige programmer, herunder f.eks. krisecentre
- Antal gerningsmænd i henhold til undersøgelser
- Andre relevante statistiske data om mandlige gerningsmænd, f.eks. antallet af mænd der søger hjælp i sundhedssystemet.
- Forhold til ofret
- Alder
- Civilstand
- Statsborgerskab
- Andre relevante baggrundsoplysninger, f.eks. uddannelse, arbejdsmarkedsstatus

Indikator 3. Støtte til ofrene

- Rådgivningscentre
- Krisetjenester
- Døgnåben hotline
- Krisecentre for kvinder, herunder antal krisecentre i forhold til befolkningens størrelse, antal anmodninger om ophold, antal afslag, finansiering af centre

- e. Vejledning om den disponible støtte
- f. Særlige politienheder/taskforces som støtter ofre
- g. Retshjælp til ofre
- h. Officiel information på internettet om vold mod kvinder
- i. Støtte/kurser for at få ofre tilbage på arbejdsmarkedet
- j. Helbredsoplysninger om ofre (indsamles anonymt), f.eks. lægelig forsorg og behandling
- k. Koordinering af det offentlige støttesystem
- l. Særlige støttetjenester til sårbare grupper
- m. Andre støtteforanstaltninger

Indikator 4. Foranstaltninger rettet mod den mandlige gerningsmand, så voldens cirkel kan brydes

- a. Rådgivning
- b. Psykologisk /psykiatrisk behandling
- c. Resocialiseringsprogrammer under fængselsophold
- d. Krisecentre for mænd
- e. Andre foranstaltninger

Indikator 5. Uddannelse af professionelle medarbejdere

- a. Hvordan uddannes nyt personale
- b. Hvordan uddannes det nuværende personale
- c. Målgrupper:
 - i politi
 - ii retsvæsen
 - iii sundhedsvæsen
 - iv undervisningssektoren, især lærere
 - v andre lovregulerede erhverv som f.eks. socialarbejdere og tolke
 - vi NGO'er, herunder frivillige på krisecentre
 - vii andre grupper.

Indikator 6. Statslige foranstaltninger til udryddelse af vold mod kvinder i hjemmet

- a. Lovgivning og retsvæsen:
 - i. nuværende status i lovgivningen
 - ii. lovændringer i de seneste fem år
 - iii. antal afgørelser
 - iv. antal gange, hvor der med held er gjort brug af civile retsmidler som f.eks. påbud og opholdspålæg
 - v. antal domfældelser - skal specificeres
 - vi. antal afviste sager
 - vii. andre foranstaltninger, f.eks. fjernelse af voldsmanden fra hjemmet, forbud
- b. Undersøgelser og projekter
 - i. hvilke projekter har staten taget initiativ til i de seneste fem år?

- ii. hvilke projekter er der taget initiativ til i ikke-statslige sammenhænge i de seneste fem år?
- c. Politik:
 - i. har regeringen vedtaget en strategi vedrørende vold mod kvinder?
 - ii. hvis ja, hvornår?
 - iii. hvad er indholdet i denne strategi, f.eks. mål og tidsramme?
 - iv. hvilke ressourcer er der afsat til implementeringen af denne strategi?
 - v. omfatter strategien etablering af partnerskaber mellem offentlige myndigheder og NGO'er?
 - vi. er strategien/strategierne blevet evalueret - hvordan og hvornår?
- d. Bevidstgørelse/forebyggelse
 - i. Informationskampagner rettet mod gerningsmanden
 - ii. Informationskampagner rettet mod ofret
 - iii. Informationskampagner rettet mod det professionelle personale der arbejder med ofre eller gerningsmænd
 - iv. Generelle informationskampagner rettet mod hele befolkningen
 - v. Andre bevidsthedsskabende aktiviteter
- e. Budget
 - i. Hvad er statens finansbudget til bekæmpelse af vold mod kvinder i hjemmet?

Indikator 7. Evaluering

- a. Fremskridt:
 - ii. Statistiske ændringer i indikatorerne.
 - iii. Statusrapporter over forholdsregler truffet af medlemsstaterne, herunder relevante oplysninger som f.eks. den andel af programdeltagerne, der har forbrudt sig igen.
 - iv. Andre foranstaltninger til at følge fremskridtet eller offentliggøre de gjorte fremskridt.
- b. Erfaringer:
 - i. Effektive foranstaltninger eller initiativer som f.eks. kampagner, uddannelsesprogrammer, foranstaltninger rettet mod den mandlige gerningsmand, lovændringer der har forbedret støtten til ofre eller reduceret omfanget af vold mod kvinder i hjemmet.
 - ii. Foranstaltninger som er påbegyndt, men ikke har haft den forventede virkning, f.eks. kampagner eller uddannelsesprogrammer.

Litteratur henvisninger

- Balvig F. (1995). **Ungdom oplever mere vold!** En oversigt over danske voldsofferundersøgelser 1970-94. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Balvig F. (1998). **Vold ude, på arbejdspladsen og i hjemmet.** Oversigt over resultater fra voldsofferundersøgelsen 1995/96. Information fra Rigspolitechefen.
- Balvig F. (1998). **Voldtægters omfang og karakter i Danmark.** En undersøgelse af voldtægtsanmeldelser i 1990, 1991 og 1992 og voldtægtsudviklingen i Danmark. Information fra Rigspolitiet.
- Balvig, F. (2000) **Det voldsomme samfund.** Om vold som problem og fængsel som løsning. Bind 1: Fortid og nutid. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Balvig, F. (2001). **Kriminaliteten i Danmark - i europæisk perspektiv.** Juristen, nr. 7: 263-283.
- Behrens H. (2002) **Børn på kvindekrisecentre.** Udviklings- og Formidlingscentret for Udsatte Grupper.
- Bjerre L. Jørgensen M.L. (2002). **Vold mod kvinder med handicap.** Formidlingscenter Øst.
- Center for Voldtægtsofre. **Årsrapporter 2001, 2002 og 2003.** H:S, Rigshospitalet.
- Christensen E, Koch-Nielsen I. (1992) **Vold ude og hjemme.** En undersøgelse af fysisk vold mod kvinder og mænd. Socialforskningsinstituttet; 92:4.
- Ejlensen, J. A., Brink, O. & Charles, A. V. (2004) **Vold mod danske og indvandrere kvinder i Aarhus.** Ugeskr.Læger., 166, 2436-2440.
- European Action Centre on Politics concerning Violence against Women (2001). **Towards a common European Framework to monitor progress in combating violence against women.** European Women's Lobby.
- Fabricius, S., Brink, O. & Charles, A. V. (1998) **Vold i familien.** Ugeskr Læger; 160: 4319-23.
- Helweg-Larsen, K. & Kruse, M. (2003) **Violence against women and consequent health problems: a register-based study.** Scand.J.Public Health, 31: 51-57.
- Helweg-Larsen K, Larsen HB. (2002). **Unge trivsel i 2002.** En undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb i barndommen. Statens Institut for Folkesundhed.
- Helweg-Larsen K. (2002). **Vold og seksuelle overgreb. I Sundhed og sygelighed i Danmark 2000.** Eds: Kjølner M, Rasmussen NK. Statens Institut for Folkesundhed.
- Isdal P (2000). **Meningen med volden.** Kommuneforlaget, Oslo
- Landsorganisationen af kvindekrisecentre. (2003). **Når drømme og håb forvandles til mareridt.** En rapport om danske mænds vold mod udenlandske kvinder og børn.
- Kyvsgaard B. (2000). **Offerstatistik og statistik om gerningssituationen.** Justitsministeriet.
- Kön och våld i Norden.** (2002). Ed.: Eriksson M, Nenola A, Nilsen MM. Nordisk Ministerråd; TemaNord 2002: 545.
- Køn og Vold – om voldsforskning i Danmark.** (2001). Eds. Rieck Sørensen Å. Videnscenter for Ligestilling.
- Minister for Ligestilling (2004). **Ung og køn.** Kønsforskelle i unges udøvelse af vold og udsathed for vold.
- Sundaram, V., Helweg-Larsen, K., Laursen, B. & Bjerregaard, P. (2004) **Physical violence, self rated health, and morbidity: is gender significant for victimisation?** J Epidemiol Community.Health., 58: 65-70.
- WHO. (2002). **World report on violence and health.** Eds: Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R. World Health Organisation, Geneva.
- WHO. (2004). **Preventing violence.** A guide to implementing the recommendations of the World report on violence and health. World Health Organisation, Geneva.

KVINDERADET

MINISTER FOR

Ligestilling

